Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Schiller, Friedrich.; Schiller ; oversat af Johannes Magnussen ; med Indledning af P. Hansen.
Titel | Title:	Røverne : Skuespil
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Siegfried Michaelsens Forlag, 1896
Fysiske størrelse | Physical extent:	263 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

56.-89.-8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 56 8°

1 1 56 0 8 00633 1

+REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Schiller

Røverne

Et Skuespil

Oversat af Johannes Magnussen

Med Indledning af P. Hansen

Kjøbenhavn
Siegfried Michaelsens Forlag
Trykt hos J. Jørgensen & Co. (M. A. Hannover)
1896

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

INDLEDNING

TIL

„RØVERNE".

Schillers Landsmand, Digteren Chr. Schubart — Fangen paa Hohen-Asperg — havde i »Schwäbisches Magazin« skrevet en Fortælling om to Brødre Karl og Wilhelm, Sønner af en Adelsmand paa Landet, saa grundforskjellige af Karakter, som genial Letsindighed er forskjellig fra hyklerisk Korrekthed. I Hjemmet, i Skolen og ved Universitetet udvikler denne Uoverensstemmelse mellem deres Temperamenter sig mere og mere, indtil omsider »Vin og Kjærlighed, Gjæld, overdreven Velgjørenhed mod fattige Studenter og en ulykkelig Duel« nøder Karl til at flygte hemmelig bort fra Akademiet og fravender ham hans Faders Yndest. Han gaaer i Krigstjeneste hos Frederik den Anden, bliver saaret ved Freiberg, angrer sin Fortid og søger ved en aaben Bekjendelse »at tilgræde sig den faderlige Tilgivelse; forgjæves! den strenge Wilhelm forvanskede hans Brev, og Karl fik intet Svar«. Da Krigen er forbi, vender Karl

tilbage til sin Hjemstavn og tager, uden at være kjendt, Tjeneste hos en Bonde. En Dag, da han fælder Træer i Skoven, seer han sin Fader i Kamp med formummede Mænd, som stræbe ham efter Livet; han frelser den Overfaldne og tvinger Voldsmændene til at bekjende, hvem der har ført deres Haand: Wilhelm. For sent indseer den Gamle, at han med Urette har forstødt »Ynglingen med Rosenkinderne og det følende Hjerte«; men Karl giver sig tilkjende og bliver fra nu af sin Faders Glæde, medens Wilhelm »vorder et Bytte for sine Samvittighedsnag — han har siden den Tid boet i en bekjendt By, hvor han og hans Hovmester udgjøre Overhovedet for en Sekt, som man kalder Zeloternes Sekt«.

I denne Fortælling af Schubart have vi Kilden til »Røverne«. Dens Forfatter havde ved dens Offentliggjørelse udtrykkelig bemærket, at han vilde »give den til Pris for et Geni, som kunde lave en Komedie eller Roman af den«, dog paa det Vilkaar, at bemeldte Geni »ikke af Ængstelighed henlagde Scenen til Spanien eller Grækenland, men lod Handlingen foregaa paa tydsk Jordbund«. Da den attenaarige Schiller, endnu Elev paa Hertug Karl Eugens Høiskole, bemægtigede sig Emnet, holdt han sig dette Krav efterrettelig og fulgte overhovedet i Grundtrækkene det givne Stof, om han end udvidede det med nogle nye Motiver: han lod Brødrene være forelskede i en og samme Pige og skærpede derved Konflikten mellem dem saaledes, at den ikke, som i Fortællingen, kunde faae nogen forsonende Udgang; og han betonede den religieuse Accent stærkere, hvorfor han ogsaa gav sit Stykke Navn efter den bibelske Parabel, som Handlingen for en Del støttede sig til, og kaldte det »Den fortabte Søn«. Først under de senere Gjennemarbeidelser og Omskrivninger flyttedes Vægten lidt efter lidt bort fra dette Forhold og over paa

det større og almengyldigere Problem, som Tidens Frihedsstræben og dulgte, men stærke Had til Underkuelse frembød. Røvere blev nu »Stykkets Parole«, som Schiller senere udtalte, da han yttrede sig om sit Debutarbeides Tilblivelse, og nu først naaede Franz' og Karls Karakterer deres fulde Udformning: den skinhellige Intrigant i Schubarts Fortælling udvikledes til Cyniker og Atheist, og i Karls Skikkelse legemliggjordes den ægte Repræsentant for Genitiden, stærk i Ord og vild i Gjerning: ham kunde det ikke, som Schubarts Karl, falde ind at tage Tjeneste hos en Konge — tvertimod, til trodsig Opsætsighed mod al Samfundsorden har hans Faders Unaade drevet ham. Utilfredsstillet af den matte Tid træder han op med Kraftgeniets hele Pathos. Hans fjendske Stemning mod det Bestaaende fødes ikke af Begivenhederne, den er tilstede hos ham ligefra Stykkets Begyndelse, og endnu inden hans Omgivelser have vendt sig bort fra ham, ønsker han at staa i Spidsen for en Flok Gutter som sig selv og gjøre Tydskland til en Republik, i Sammenligning med hvilken Rom og Sparta skulde være Nonneklostre. At disse Stemninger, de grænseløse Kravs og den utøilede Handledrifts Øieblikke, hos Karl skifte med den resignerende Betragtnings og den bløde Følsomheds Hvilestunder, fuldstændiggjør kun Billedet af ham som Type paa Sturm- und Drang-Tidens Ungdom.

Litteraire Tilskyndelser til en Digtning som »Røverne« havde denne Tid just nylig ydet. 1773 var »Götz von Berlichingen« udkommen og fulgtes 1774 af »Werther« og »Clavigo«; 1775 udgav Leisewitz sit Drama »Julius von Tarent«, 1776 Klinger Skuespillene »Die Zwillinge« og »Sturm- und Drang« (som gav Perioden dens litteraire Navn), og samme Aar saae Wagners — i mere end een Henseende — grufulde Drama »Die Kindesmörderin« Lyset. I disse

Forbilleder var »Røvernes« lidenskabelige Tone ikke blot anslaaet, men udsungen af fuldt Bryst; den unge Schillers Digtning var i saa Henseende kun et Ekko. Fjernere Impulser, om end af direkte Indflydelse paa sit Værk, modtog han fra andre litteraire Mønstre. Han nævner selv blandt disse Plutarch og Cervantes hvis Fremstillinger »Digterens egen Aand paa shakspearesk Vis har amalgameret til en ny, sand og harmonisk Karakter«, nemlig Karl Moors. Andensteds angiver han Jean Jacques Rousseau som det Mellemled, der førte fra Plutarch til »Røverne« — »Rousseau, der priste Plutarch, fordi han havde valgt ophøiede Forbrydere til Emne for sine Skildringer«. Fra dette Mellemled stammer den rhetoriske Lovprisning af Naturtilstanden i Modsætning til Kulturen, af Byernes Fordærvelse i Modsætning til Skovenes Fred. Efter Plutarch har Digteren tegnet sin Helts antike Profil; Brutus og Cæsar ere Karl Moors Yndlingsskikkelser, og i Fortalen til »Røverne« hedder det om Hovedpersonen: »Han maatte nødvendigvis blive en Brutus eller Catilina. Ulykkelige Konjunkturer bestemme ham for det Andet, og først ved Slutningen af en uhyre Forvildelse naaer han til den Første«. Paavirkningen af Cervantes er kjendelig baade i enkelte Episoder af »Røverne« og i vigtige Træk hos Skuespillets Hovedperson. I det 60. Kapitel af »Don Quixote« møde vi den ædle Røver Roque Guinart, der »af Naturen er medlidende og velvillig«, men dog har Hævn over Uret til Livsopgave. Denne Høvedsmand for en spansk Bande skildres — i Lighed med den tydske — som imponerende, bydende som en Hersker, mørk af Øie og melankolsk af Sind. For sent indseer han det Ulykkebringende ved sin Færd. »Som den ene Afgrund fører ned i den anden, den ene Synd ind i den anden,« siger Roque, »saaledes have mine Hævnbedrifter sammenkjædet sig

paa den Vis, at jeg maa tage ikke blot mine egne, men ogsaa Andres paa min Samvittighed«. Roque fører et strengt Regimente og gjør kort Proces; da en af Røverne sætter sig op imod Anførerens tyranniske Bravhed, faaer han en lignende Behandling som Spiegelberg og Schufterle: ogsaa Roque Guinart holder »frygtelig Mønstring« og kløver Hovedet paa Oprøreren med de Ord: »Saaledes tugter jeg frække og forvovne Tunger«. Og »Alle forfærdedes, og Ingen vovede at yttre et Ord, saa stor var den Lydighed, de viste ham«.

»Paa shakspearesk Vis«, siger Schiller, havde han behandlet de litteraire Impulser til sin Digtning, for at faae dem til at frembringe en ny Enhed. Men ogsaa paa anden Maade havde den tydske Digter lært af den engelske — lært noget Vigtigt og Væsenligt. Franz Moor er direkte Efterkommer af Richard den Tredie, hans første Monolog er udrunden af Edmunds Enetale i »Kong Lear«, Karls Betragtninger over Tid og Evighed have Hamlets »Være eller ikke være« til nært Forbillede. Og Paavirkningen af Shakspeare er overhovedet kjendelig i den hele Diktion, saaledes som den maatte forme sig for en Yngling, der var henreven af et stort Forbillede og med brændende Villie stræbte at naa op til dets Uopnaaelighed. Schillers Skikkelser rase som Lear og buldre som Othello, men Klangen har den uhyggelige Bilyd, der tyder paa en indre Tomhed, som den kyndige Karakterskildring endnu ikke har naaet at fylde. Digteren indrømmede da ogsaa senere, at han i »Røverne« havde dristet sig til at skildre Mennesker, inden han endnu kjendte dem. Ikke desmindre kan man forstaa Tidens Kritik, naar den fik et saadant Indtryk af Digtningen, at dens Dom lød: »Kunne vi nogensinde vente os en tydsk Shakspeare, saa maa det blive Forfatteren af »Røverne«.«

Stykket blev skrevet i Smug og under mange Vanskeligheder i den sidste Tid af Schillers Ophold i Karlsskolen. 1780 var Manuskriptet færdigt, kort forinden Schiller forlod Akademiet og traadte ind i Hæren som Regimentsmedicus »uden Portépée«. Han søgte at finde en Forlægger til sit Skuespil, men forgjæves. Saa lod han det trykke paa egen Bekostning og lagde derved Grunden til en Gjæld, hvis Voxen med Aarene længe voldte ham de pinligste Bryderier. Denne ældste Udgave af 1781, en af de sjeldneste bibliografiske Skatte, bærer paa Titelbladet en Vignet, som forestiller Røveren Karl Moor — i et Slags antikt Kostume! — sværgende Hævn ved Synet af sin fra Taarnhvælvingen fremstigende Fader. Mere bekjendt er den »anden forbedrede« Udgave fra 1782 med den opspringende Løve og Devisen »*in Tirannos*« som Titelvignet. »Røvernes« Fremkomst i Litteraturen vakte — uden at berige Digteren — den mest levende Deltagelse. Stykkets revolutionaire Pathos, vendt mod saamange Sider paa eengang, fængede hos den letbevægelige Ungdom og forargede de Ældre og mere Besindige. En af dem, en fyrstelig Person, sagde til Goethe: »Havde jeg været Vorherre og staaet i Begreb med at skabe Verden, og havde jeg i det Øieblik kunnet forudse, at engang i Tiden Schillers Røvere vilde blive skrevet, saa havde jeg ladet være med at skabe Verden«. Schiller selv var forøvrigt kun et Par Aar om at komme udover den Umodenhed, der gaaer Haand i Haand med Genialiteten i hans Skuespil: »Ubekjendt med Mennesker og Menneskers Skjæbne,« skrev han allerede 1784, »maatte min Pensel nødvendigvis forfeile Mellemlinien mellem Engel og Djævel og frembringe et Uhyre, som heldigvis ikke fandtes i Verden, og som jeg kun kan ønske Udødelighed af den Grund, at jeg gjerne vilde forevige dette Exempel paa en Skabning,

hvis Tilblivelse skyldes den mod Naturen stridende Blanding af Subordination og Geni«.

1782 kom »Røverne« paa Scenen i Mannheim, hvor Iffland spillede Franz Moor. Skjøndt Digteren ikke havde havt Scenen for Øie, da han skrev sit Skuespil, satte det sig dog strax fast i det tydske Theaters Repertoire som et af dets uundværligste Bestanddele og har hævdet denne Plads indtil den Dag idag. »Dets Forfatter røbede overhovedet et theatralsk Instinkt af første Rang«, siger Wilh. Scherer i sin tydske Litteraturhistorie. »Lad ham ogsaa mangengang have lagt Farverne for tykt paa, lad hans Sprog svælge i bombastisk Overdrivelse, lad Kraften være dreven til Raahed, lad ham tage det noget overfladisk med Motiveringen og tumle noget vilkaarligt med Sandsynligheden, lad Intrigen være plump og den eneste kvindelige Rolle forfeilet: fra først til sidst fængsler han dog sit Publikum; ingensteds mangler Dialogens Sjæl, Kontrasten, ingensteds den dramatiske Handlings Væsen, Konflikten; næsten overalt gaaer det fremad i Stormskridt, og enkelte Sceners Magt griber Læsere og Tilskuere den Dag idag som i hine fjerne Tider«.

Decbr. 1893.

P. Hansen.

Røverne.

Et Skuespil.

Hippocrates.
Quæ medicamenta non sanant, ferrum
sanat, quæ ferrum non sanat, ignis sanat *)

*) Hvad Lægemidler ikke læge, læger Jærnet; hvad Jærnet ikke læger, læger Ilden.

Personer.

Maximilian, regerende Greve Moor.
Karl } hans Sønner.
Franz }
Amalia von Edelreich.
Spiegelberg, } Libertinere, senere Røvere.
Schweizer,
Grimm,
Razmann,
Schufterle,
Roller,
Kosinsky,
Schwarz,
Herman, en Adelsmands uægte Søn.
Daniel, Tjener hos Grev Moor.
Pastor Moser.
En Pater.
Røvere.
Biperſoner.

(Handlingen foregaar i Tyskland, i et Tidsrum af omtrent to Aar.)

Første Akt.

Første Scene.

Franken.

Sal paa Moors Slot.

Franz. Den gamle Moor.

Franz.

Men har I det ogsaa godt, Fader? I ser saa bleg ud.

Den gamle Moor.

Jeg har det helt godt, min Søn. — Hvad var det, du vilde fortælle mig?

Franz.

Posten er kommet — der er Brev fra vor Korrespondent i Leipzig —

Den gamle Moor

(ivrigt).

Er der Efterretninger fra min Søn Karl?

Franz.

Hm! hm! — Ja. Men jeg er bange for — jeg veed ikke — om jeg — jert Helbred — Er I nu ogsaa virkelig ganske rask, Fader?

Den gamle Moor.

Jeg er saa frisk som en Fisk i Vandet! — Han skriver altsaa noget om min Søn? — Men hvorfor er du bekymret for mit Helbred? Nu har du gjort mig det samme Spørgsmaal to Gange.

Franz.

Hvis I er syg — hvis der er Spor af Tale om, at I kan blive det, saa lad mig — jeg skal sige jer det paa en mere belejlig Tid. (Halvt affides.) Denne Tidende er ikke noget for et skrøbeligt Legeme.

Den gamle Moor.

Aa Gud! Gud! Hvad er det?

Franz.

Lad mig først vende mig bort et Øjeblik og græde en medlidende Taare over min fortabte Broder — jeg burde tie for evigt — thi han er eders Søn; jeg burde for evigt skjule hans Skjændsel — thi han er min Broder. — Men at adlyde eder er min første sørgelige Pligt — derfor tilgiv mig!

Den gamle Moor.

Karl! Karl! hvis du vidste, hvor din Adfærd piner din Faders Hjærte! Hvis du vidste, at en eneste glad Efterretning fra dig vilde lægge ti Aar til mit Liv — gjøre mig ung igjen — medens nu hvert Budskab bringer mig et Skridt nærmere til Graven!

Franz.

Hvis det er saa, gamle Mand, saa Farvel — da vil vi endnu i Dag alle komme til at græde ved jer Kiste.

Den gamle Moor.

Nej, bliv her! — Der er jo kun et lille, kort Skridt tilbage — lad ham faa sin Vilje. (Idet han sætter sig.) Hans Fædres Synder blive hjemsøgte i tredje og fjerde Led — lad ham sætte Kronen paa Værket!

Franz
(tager Brevet op af Lommen).

I kjender vor Korrespondent! Jeg vilde give min højre Haand for at kunne sige, at han er en Løgner, en sort, giftig Løgner — — Fat jer! Undskyld, at jeg ikke lader jer selv læse Brevet. — Endnu maa I ikke høre alt.

Den gamle Moor.

Jo, alt, alt — min Søn, du sparer mig for at komme til at gaa paa Krykker.

Franz
(læser).

„Leipzig, d. 1. Maj. — Hvis ikke et ubrødeligt Løfte til dig, kjære Ven, tvang mig til ikke at dølge det allermindste, som jeg kan opsnappe om din Broders Skæbne, saa skulde min uskyldige Pen aldrig i Evighed have voldt dig Pinsler. Af hundrede Breve fra dig kan jeg se, hvor Efterretninger af denne Art maa gjennembore dit broderlige Hjærte; jeg synes allerede, at jeg ser, hvorledes din skjændige, din afskyelige" — — (Den gamle Moor skjuler sit Ansigt.) Fader, jeg læser kun det lempeligste for jer — „din afskyelige Broder faar dig til at udgyde tusend Taarer," — ak ja! de slød — de styrtede i Strømme ned ad mine medlidende Kinder — „jeg er til Mode, som om jeg saa' din gamle, fromme Fader blive ligbleg" — Jesus Maria! I er det jo, førend I endnu veed det mindste!

Den gamle Moor.
Gaa videre! Gaa videre!

Franz.
„Blive ligbleg, falde tilbage i sin Stol og forbande den Dag, da han for første Gang blev kaldt Fader af en stammende Tunge. Man har ikke villet meddele mig alt, og af det lidet, som jeg veed, erfarer du kun lidet. Din Broder synes nu at have fyldt sin Skjændsels Maal; jeg kjender i alt Fald ikke noget, som staar over det, han nu

har naaet; men det kan jo gjærne være, at hans Geni overtræffer mit i saa Henseende. Efter at have gjort en Gjæld paa fyrretyve tusend Dukater" — en net Commerkilling, Fader — „efter at have forført en rig Banquiers Datter her i Byen og givet hendes Kjæreste, en brav Fyr af god Familie, et dødeligt Saar i en Duel, tog han i Gaar Nat den store Beslutning: ved Flugt at unddrage sig Retfærdighedens Arm sammen med syv andre, som han har draget med ind i sit liderlige Levned" — Men Fader dog! For Guds Skyld, Fader! Hvad er der i Vejen med jer?

Den gamle Moor.

Det er nok. Hold op, min Søn!

Franz.

Jeg skaaner jer — „man har sendt Stikbreve efter ham, Ofrene for hans Forbrydelse kræve højrøstet Erstatning, der er sat en Pris paa hans Hoved — Navnet Moor" — Nej, mine Læber skal aldrig myrde min Fader! (River Brevet i Stykker.) Tro det ikke, Fader! Tro ikke en Stavelse af, hvad han skriver.

Den gamle Moor

(heftigt grædende).

Mit Navn! Mit uplettede Navn!

Franz
(falder ham om Halsen).

Den skammelige, trefold skammelige Karl! Jeg anede det jo allerede, da han, skjønt han kun var Dreng, rendte efter Pigerne, da han drev omkring paa Markerne og i Bjærgene med Gadedrenge og andet elendigt Pak, da han undgik at se Kirken, som en Forbryder Fængslet, og kastede de Skillinger, han havde tigget af jer, i den første den bedste Betlers Hat, medens vi sad hjemme og søgte Opbyggelse i fromme Bønner og hellige Bøger! — Jeg anede det jo allerede, da han hellere vilde læse om Julius Cæsar og Alexander Magnus og andre gudsforgaaene Hedninger end om den bodfærdige Tobias! Hundrede Gange har jeg spaaet, — thi min Kjærlighed til ham var altid begrænset af den barnlige Pligts Skranker — hundrede Gange har jeg spaaet, at den Fyr vilde styrte os alle i Skjændsel og Elendighed! — Ak, gid han ikke bar Navnet Moor! Gid mit Hjærte ikke bankede saa varmt for ham! Denne ugudelige Kjærlighed, som jeg ikke kan udrydde, vil anklage mig, naar jeg en Gang staar for Guds Domstol!

Den gamle Moor.

Ak — mine Udsigter! Mine herlige Drømme!

Franz.

Ja, jeg veed det nok. Det var jo det, jeg sagde. Denne fyrige Aand, som brændte i ham, da

han var Dreng, og som gjorde ham saa modtagelig for alt, hvad der var stort og skjønt; denne Aabenhed, der straalede ud af hans Øjne, denne Godhjærtethed, der fik ham til at græde, hver Gang han saa' nogen lide, dette mandige Mod, der fik ham til at klatre op i hundredaarige Eges Top og til at springe over Grave, Pallisader og rivende Strømme, denne barnagtige Ærgjerrighed, denne uovervindelige Stivsindethed og alle disse skjønne, straalende Dyder, som spirede i det Kjælebarn, alle disse Ting, sagde I altid, vilde gjøre ham til en varmtfølende Ven, til en fortræffelig Borger, til en Helt, til en stor, stor Mand. — — Nu kan I se det, Fader! — den fyrige Aand har udviklet sig, udfoldet sig, den har baaret herlige Frugter! Se, hvor kjønt denne Aabenhed har forvandlet sig til Frækhed! Se, hvor denne Godhjærtethed faar ham til at kurre ømt for Koketter, hvor den gjør ham modtagelig for en Frynes Yndigheder! Dette fyrige Geni har i knap sex Aar opbrugt sit Livs Olie i den Grad, at Folk, naar de ser ham, er saa uforskammede at sige: c'est l'amour qui a fait ça! Ja! se dette kjække, opfindsomme Hoved, det smeder og udfører Planer, mod hvilke en Cartouches og en Howards Heltebedrifter blegne! Og naar først disse prægtige Spirer er komne til deres fulde Udvikling! — I saa ung en Alder kan man jo ikke vente noget fuldkomment! — Hør, Fader, I oplever maaske endnu den Glæde at se ham i Spidsen for en

Hær, ſom reſiderer i Skovenes højtidelige Tavshed og befrier den trætte Vandringsmand for en Del af hans Rejſegods — maaſke kan I, inden I gaar i Graven, opnaa at foretage en Valfart til det Monument, ſom han oprejſer til Ære for ſig ſelv mellem Himmel og Jord — maaſke — Fader, Fader, Fader — ſe jer om efter et andet Navn, for at ikke Kræmmere og Gadedrenge, ſom har ſet et Portræt af eders Hr. Søn paa Torvet i Leipzig, ſkal pege Fingre ad jer.

Den gamle Moor.

Ogſaa du, Franz, ogſaa du? Ak, mine Børn! Hvor de ſigte efter mit Hjærte!

Franz.

I ſer, jeg kan ogſaa være vittig; men mit Vid er Skorpionſtik. — Og ſaa det tørre Hverdagsmenneſke, den kolde, ſtive Franz, og hvad det nu alle var for nogle Tilnavne, ſom Modſætningen mellem ham og mig indgav jer, naar han ſad paa eders Skjød eller kneb jer i Kinderne — han vil en Gang dø inden for ſine fire Vægge og raadne og blive glemt, naar dette Genis Ry flyver fra Pol til Pol. — Ha! Med foldede Hænder takker den kolde, tørre, ſtive Franz dig, o Himmel, — fordi han ikke er ſom denne!

Den gamle Moor.

Tilgiv mig, mit Barn, vær ikke vred paa en Fader, ſom opdager, at hans Planer er ſlaaede fejl.

Den Gud, som sender mig Taarer gjennem Karl. vil lade dig, Franz, tørre dem bort fra mine Øjne.

Franz.

Ja, Fader, Franz skal tørre dem bort fra eders Øjne. Franz vil sætte sit Liv ind paa at forlænge eders. Eders Liv er det Orakel, som jeg først og fremmest raadspørger om, hvad jeg skal gjøre, det Spejl, gjennem hvilket jeg betragter alt — ingen Pligt er mig saa hellig, at jeg ikke skulde være rede til at bryde den, naar der er Tale om jert kostbare Liv. — Tror J ikke nok det?

Den gamle Moor.

Der er endnu store Pligter, som hviler paa dig, min Søn — Gud velsigne dig for, hvad du har været og vil være for mig!

Franz.

Sig mig en Gang — hvis J ikke var nødt til at kalde ham jer Søn, var J da ikke en lykkelig Mand?

Den gamle Moor.

Ti stille, aa ti stille! Da Fødselshjælpersken bragte mig ham, løftede jeg ham op imod Himlen og udbrød: Er jeg ikke en lykkelig Mand?

Franz.

Sagde J det? Naa, er J blevet det? J misunder den ringeste af eders Bønder, fordi han ikke

er denne Mands Fader — I har Sorg, saa længe I har den Søn. Denne Sorg vil voxe med Karl. Denne Sorg vil undergrave eders Liv.

Den gamle Moor.

Han har gjort mig til en firsindstyveaarig Mand?

Franz.

Naa, altsaa — hvis I skilte eder af med denne Søn!

Den gamle Moor

(farer op).

Franz! Franz! Hvad er det, du siger?

Franz.

Er det ikke denne Kjærlighed til ham, der volder jer al den Sorg? Uden denne Kjærlighed er han ikke mere til for eder. Naar ikke denne utilladelige, denne fordømmelige Kjærlighed var til, saa var han død for eder — var han aldrig født for eder. Det er ikke Kjød og Blod, men Hjærtet, som gjør os til Fædre og Sønner. Naar I ikke elsker ham længer, saa er denne vanartede Fyr heller ikke længer jer Søn, selv om han ogsaa var skaaret ud af jert Kjød. Han har hidtil været jer Gjesten, men nu — dersom dit Øje forarger dig, siger Skriften, saa riv det ud. Det er bedre at gaa enøjet ind til Livet end at have to Øjne og kastes i Helvedes Ild. Det er bedre at gaa

barnløs ind til Livet, end at baade Fader og Søn kastes i Helvedes Ild. Saaledes taler Guddommen!

Den gamle Moor.

Vil du have, at jeg skal forbande min Søn?

Franz.

Nej! Nej! — I skal ikke forbande eders Søn. Hvem kalder I jer Søn? — ham, hvem I gav Livet? — selv om han ogsaa gjør sig al optænkelig Umage for at forkorte eders?

Den gamle Moor.

Ak, det er alt for sandt! Det er en Dom over mig. Herren har befalet ham det!

Franz.

Kan I se, hvor sønligt eders Yndlingssøn handler imod eder! han dræber eder med eders egne faderlige Følelser, han myrder eder ved eders Kjærlighed, ja, han har bestukket eders Faderhjærte til at gjøre det af med eder. Naar I først er faldet fra, saa er han Herre over eders Godser og kan lade sine Drifter have frit Løb. Dæmningen er borte, og hans Lysters Strøm kan nu bruse friere frem ad. Tænk jer en Gang i hans Sted! Hvor ofte maa han ikke ønske sin Fader under Jorden — og sin Broder — de staa jo saa ubarmhjærtigt i Vejen for hans Udskejelser! Men er det at gjengjælde Kjærlighed med Kjær-

lighed? Er det at vise sønlig Taknemmelighed mod en mild Fader? Naar han opofrer ti Aar af eders Liv for et Øjebliks gejle Pirring? Naar han i et vellystigt Minut sætter sine Fædres Ry paa Spil, et Ry, der har været uplettet i syv Aarhundreder? Kalder I ham eders Søn? Svar mig! Kalder I det sønligt?

Den gamle Moor.

Det er et ukjærligt Barn! Ak, men dog mit Barn, dog mit Barn!

Franz.

Et dejligt, kosteligt Barn, som evig og altid spekulerer paa, hvorledes han skal blive af med sin Fader! Gid I dog kunde fatte det! Gid dog Skællene vilde falde fra eders Øjne! Men eders Overbærenhed maa bestyrke ham i hans Laster, eders Hjælp gjøre dem berettigede. I tager Forbandelsen fra hans Hoved; — eder, Fader, eder vil Fordømmelsen ramme.

Den gamle Moor.

Det er retfærdigt, meget retfærdigt! Min, min er hele Skylden!

Franz.

Hvor mange Tusender, der har bælget sig fulde af Vellystens Bæger, er ikke blevne forbedrede ved Lidelser! Og er ikke den legemlige Smerte,

der følger med al Overdrivelse et Fingerpeg fra den guddommelige Vilje? Har Menneſket Lov til ved ſin gruſomme Ømhed at ophæve dens Virkning? Har en Fader Lov til for evigt at ødelægge det Pant, der er betroet ham? Hvis I overlader ham til hans Elendighed i nogen Tid, Fader, tror I ſaa ikke, at han enten maa omvende og forbedre ſig, eller at han ſelv i Elendighedens ſtore Skole vil vedblive at være en Skurk, og ſaa — ve den Fader, ſom ved Forkjælelſe tilintetgjør en højere Visdoms Beſlutninger! — Hvad mener I, Fader?

Den gamle Moor.

Jeg vil ſkrive til ham, at jeg ſlaar Haanden af ham.

Franz.

Deri handler I ret og klogt.

Den gamle Moor.

At han aldrig ſkal komme mig for Øjnene igjen —

Franz.

Det vil have en heldig Virkning.

Den gamle Moor.

(kjærligt).

— før han er bleven anderledes.

Franz.

Ja vel, ja vel. — Men hvis han nu kommer med Hyklerens Maſke, græder, til I faar Med-

lidenhed, smigrer, til I tilgiver ham, og næste Dag gaar hen og haaner eders Svaghed i sine Skjøgers Favn? — Nej, Fader! Han vender frivilligt tilbage, naar hans Samvittighed frikjender ham.

Den gamle Moor.

Saa vil jeg strax skrive til ham.

Franz.

Vent lidt! Hør endnu et Par Ord, Fader. Jeg er bange for, at eders Harme kunde bringe eder til at skrive for haarde Ord, som vilde knuse hans Hjærte — og saa — tror I ikke, at han vil anse det for et Tegn paa Tilgivelse, naar I værdiger ham en egenhændig Skrivelse? Det er vist bedre, at I overlader det til mig at skrive.

Den gamle Moor.

Ja, gjør det, min Søn. — Ak, det vilde dog have faaet mit Hjærte til at briste! Skriv til ham —

Franz
(hurtigt)

Ja, det bliver altsaa derved?

Den gamle Moor.

Skriv til ham, at jeg har grædt tusend blodige Taarer, at jeg har haft tusend søvnløse Nætter — men driv blot ikke min Søn til Fortvivlelse!

Franz.

Vil I ikke lægge jer lidt, Fader? Det har taget svært paa jer.

Den gamle Moor.

Skriv til ham, at mit Faderhjærte — Jeg siger dig, driv ikke min Søn til Fortvivlelse!

(Gaar bedrøvet ud.)

Franz

(ser leende efter ham).

Vær rolig, gamle, du kommer aldrig til at trykke ham til dit Hjærte; dertil er Vejen ham spærret som Himlen for Helvede. Han var revet ud af dine Arme, før du vidste, at du var i Stand til at finde dig i det. — Jeg maatte jo være en ynkelig Stymper, hvis jeg ikke en Gang kunde have bragt det saa vidt, at jeg kunde rive en Søn bort fra Faderens Hjærte, selv om han var smedet til det med Jærnbaand. — Jeg har omgivet dig med en magisk Kreds af Forbandelser, og han skal ikke bryde den. — Til Lykke, Franz! Kjælebarnet er borte. — Skoven er lysere. Jeg maa tilintetgjøre disse Papirer helt, hvor let kunde man ikke gjenkjende min Haandskrift! (Han samler Stumperne af Brevet.) Sorgen vil snart rydde den gamle af Vejen — og hun — jeg maa rive Karl ud af hendes Hjærte, selv om hun halvvejs skulde gaa til Grunde ved det.

Jeg har Ret til at være harmfuld mod Naturen, og paa min Ære, jeg vil gjøre den Ret

gjældende. — Hvorfor var ikke jeg den første, der krøb ud af Moderliv? Hvorfor var ikke jeg den eneste? Hvorfor var det mig, netop mig, som den moderlige Natur belæssede med denne Dynge Hæslighed? Man skulde tro, at hun havde spillet fallit den Gang, da hun frembragte mig! Hvorfor har netop jeg faaet denne Caplændernæse? Hvorfor skulde netop jeg have denne Negermund? Disse Hottentotøjne? Jeg tror virkelig, at hun har samlet det afskyelige hos alle Menneskeracer, kastet det i en Bunke og lavet mig deraf! Død og Helvede! Hvem har givet hende Fuldmagt til at give ham dette og at nægte mig det? Kan man gjøre sig lækker for hende, før man er til? Eller fornærme hende, før man bliver skabt? Hvorfor er hun optraadt saa partisk?

Nej! Nej! Jeg gjør hende Uret. Hun har jo dog givet os Opfindelsesevne, sat os nøgne og ynkelige paa Bredden af dette store Ocean Verden. — Svømme, hvem der svømme kan, og den, der er for klodset, lad ham synke! Mig har hun intet givet; det bliver min Sag, hvad jeg vil gjøre mig til. Enhver har lige Ret til det største og mindste, Fordring bliver knust mod Fordring, Drift mod Drift og Kraft mod Kraft, Sejrherren har Retten, og Skrankerne for vore Kræfter ere vore Love.

Der gives jo nok visse Pagter, som man har sluttet for at sætte Verdenskredsens Pulse i Bevægelse. Et ærligt Navn! — Ja, det er sandelig en righoldig Mynt, som man kan sjakre mesterligt

med, naar man forstaar at give den ud paa en pæn Maade. Samvittighed, — aa ja, saamænd! et dejligt Fugleskræmsel til at jage Spurve bort fra Kirsebærtræet! — en godt skrevet Vexel, med hvilken ogsaa Fallenten til Nød kan klare sig.

Ja, det er meget prisværdige Indretninger, med hvilke man kan holde Narrene i Respekt og Pøbelen under Tøflen, for at de kloge kan have det des bedre. Det er utvivlsomt nogle ret morsomme Indretninger! De minde mig om de Hegn, som mine Bønder meget snedigt anlægge omkring deres Marker, for at ingen Hare skal komme ind paa dem, for Guds Skyld ingen Hare! — Men den naadige Herre giver sin Hest af Sporerne og galoperer saa dejlig blødt hen over den salig Høst.

Den stakkels Hare! Det er dog en jammerlig Rolle at maatte spille Haren her i Verden! — Men Naadigherren maa have Harer!

Altsaa, rask af Sted over alle Hindringer! Den, der ikke er bange for noget, er ikke mindre mægtig end den, hvem alle er bange for. Det er for Øjeblikket paa Moden at gaa med Spænder paa Buxerne, saa man kan gjøre dem videre og snævrere efter Behag. Vi vil lade tage Maal af os til en Samvittighed efter nyeste Façon, saa vi kan gjøre den videre, naar vi lægger os ud. Hvad kan vi gjøre for det? Gaa til Skrædderen! Jeg har hørt snakke vidt og bredt om noget, der kaldes Blodets Kjærlighed, saa en simpel Mand kan blive

ordentlig hed om Grene ved det. — Det er din Broder! — Det er udlagt: Han er bagt i samme Ovn som du, — altsaa skal han være dig hellig! — Læg dog en Gang Mærke til denne mærkelige Konsekvens, denne pudsige Slutning: fra Legemernes Naboskab slutter man til Aandernes Harmoni, fra det samme Hjem til de selvsamme Følelser, fra samme Slags Kost til samme Slags Tilbøjelighed! Men lad os gaa videre. Det er din Fader! Han har skjænket dig Livet, du er hans Kjød og Blod — altsaa skal han være dig hellig! Atter en snedig Konsekvens! Jeg gad dog spørge: hvorfor har han avlet mig? Da vel ikke af Kjærlighed til mig, som først skulde blive til et Jeg? Kjendte han mig, før han avlede mig? Eller ønskede han at faa mig den Gang, da han avlede mig? Vidste han, hvad jeg skulde blive til? Det vil jeg ikke haabe, ellers kunde jeg have Lyst til at straffe ham, fordi han dog avlede mig! Skal jeg takke ham, fordi jeg blev Mand? Lige saa lidt som jeg kunde klage over ham, hvis han havde gjort mig til Kvinde. Kan jeg anerkjende en Kjærlighed, der ikke grunder sig paa Agtelse for mit Selv? Kunde der være Agtelse til Stede for mit Selv, som jo først skulde blive til ved det, hvorfor det maa være Forudsætningen? Hvori stikker saa det hellige? Monstro i selve den Akt, ved hvilken jeg opstod? — Som om det var noget andet end en dyrisk Proces for at tilfredsstille dyriske Lyster! — Eller stikker det maaske i

Resultatet af denne Akt, der dog ikke er andet end en jærnhaard Nødvendighed, som man saa gjærne ønskede Pokker i Vold, naar det ikke maatte ske paa Kjødets og Blodets Bekostning. Skal jeg kanske give ham gode Ord, fordi han elsker mig? Det er en Forfængelighed af ham, en Skjødesynd hos alle Kunstnere, som kokettere med deres Værk, om det saa er aldrig saa grimt. — Det er altsaa hele Hexeriet, som I tilsløre med en hellig Taage for at misbruge vor Frygtsomhed. Skal jeg ogsaa lade mig føre i det Ledebaand som en Dreng?

Nej! Frisk til Værket! Jeg vil udrydde alt, hvad der hindrer mig i at være Herre. Herre maa jeg være, for at jeg med Magt kan tiltrodse mig det, som jeg mangler Elskværdighed til at opnaa.

(Gaar.)

Anden Scene.

Kro ved Sachsens Grænse.

Karl Moor fordybet i en Bog. Spiegelberg sidder ved Bordet og drikker.

Karl Moor

(lægger Bogen fra sig).

Jeg væmmes ved vort blækklattende Aarhundrede, naar jeg læser om store Mennesker i min Plutark.

Spiegelberg
(ſtiller et Glas hen til ham og drikker).

Du ſkulde læſe Joſephus.

Moor.

Prometheus' klare Gniſt er udſlukt, og man nøjes nu til Gjengjæld med en Flamme af Hexemel — Theaterild, ſom man ikke kan tænde en Pibe Tobak med. De kravle omkring ſom Rotter paa Herkules' Kølle og ſtudere ſig Marven ud af Hjærnen for at finde paa, hvad han duede til i en Seng! En franſk Abbed docerer, at Alexander har været en Harefod, en ſvindſottig Profeſſor tager ved hvert Ord, han ſiger, en Flaſke Salmiakſpiritus op til Næſen og holder en Forelæsning om Kraften. Karle, der falde i Beſvimelſe, naar de har lavet en Dreng, kritiſere Hannibals Taktik; grønne Hvalpe udfinde Fraſer om Slaget ved Cannæ og flæbe over Scipios Sejre, fordi de ſkal forklare dem.

Spiegelberg.

Det var jo noget rigtigt alexandrinſk Flæberi!

Moor.

En dejlig Løn for jer Sved i Kampen, at I nu lever i de lærde Skoler, og at man møjſommeligt ſlæber jer Udødelighed med i en Bogrem! En herlig Erſtatning for det Blod, I har ſpildt, at en Nürnberger Kræmmer vikler jer om Honning-

kager — eller, naar I er meget heldige, at en fransk Tragedieskriver skruer jer paa Stylter og trækker jer omkring med Staaltraade. Hahaha!

Spiegelberg
(drikker).

Læs endelig Josephus!

Moor.

Fy for Pokker! Dette slappe Kastrat-Aarhundrede duer ikke til andet end til at tygge Drøv paa Fortidens Bedrifter, til at slaa Oldtidens Helte med Fortolkninger og til at skamfere dem i Sørgespil. Dets Lænders Kraft er udtørret, og nu maa Ølbærme hjælpe med til at forplante Menneskет.

Spiegelberg.

Te, Brorlille, Te!

Moor.

De afspærre deres sunde Fornuft med slove Dedtægter, de har ikke Mod til at tømme et Glas, fordi de maa drikke en eller andens Skaal tillige — de slikke for Skopudseren, for at han skal lægge et godt Ord ind for dem hos Hans Naade, og de hundse den stakkels Fyr, som de ikke er bange for. De forgude hinanden for en Middags Skyld og kunde have Lyst til at forgive hinanden for en Underdynes Skyld, naar de har budt hinanden over ved en Auktion. — De fordømme Sadducæeren,

ſom ikke gaar hyppigt nok i Kirke, og beregne deres Aagerrenter, naar de ſtaa ved Altret — de falde paa Knæ for dog endelig at viſe deres Slæb — og vende ikke et Øje fra Præſten for at ſe, hvorledes hans Paryk er friſeret. — De falde i Afmagt, naar de ſe en Gaas bløde, og klappe i Hænderne, naar deres Konkurrent gaar hjem fra Børſen ſom fallent — — Hvor varmt jeg end trykkede dem i Haanden — „kun een Dag endnu" — Forgjæves! — I Hullet med den Hund! Bønner, Eder! Taarer! (Stamper i Gulvet.) Fy for Satan!

Spiegelberg.

Og det for ſaadant et Par tuſend luſede Dukaters Skyld!

Moor.

Nej, jeg gider ikke tænke paa det. Jeg ſkal preſſe min Krop ind i et Snørliv og ſnøre min Vilje ind i Love. Hvad der kunde være blevet Ørneflugt, har Loven ødelagt, ſaa det er blevet til Sneglegang. Loven har endnu aldrig ſkabt nogen ſtor Mand; men Friheden udruger Kolosſer og Yderligheder. Man forſkanſer ſig i en Tyrans Mave, retter ſig efter dens Luner og lader ſig klemme af dens Vinde. — Ak, gid Hermans Aand endnu ulmede i Aſken! — Stil mig i Spidſen for en Hær af Karle ſom jeg ſelv, og jeg ſkal gjøre Tyſkland til en Republik, mod hvilken Rom og Sparta var Nonneklostre.

(Han kaſter ſin Kaarde paa Bordet og rejſer ſig.)

Spiegelberg
(ſpringer op).

Bravo! Bravisſimo! Det er Vand paa min Mølle. Jeg ſkal hviſke noget til dig, Moor, ſom jeg længe har pønſet paa; du er Manden til det — drik, Broder, drik! — Hvad mener du, om vi blev Jøder og igjen bragte Kongeriget paa Tapetet?

Moor
(ſkoggerler).

Aa! Jeg ſer — jeg ſer — du vil have, at Forhuden ſkal gaa af Mode, fordi Barberen har taget din fra dig.

Spiegelberg.

Dit Aſen! Ja, jeg er jo mærkelig nok omſkaaren i Forvejen. Men ſiig mig, er det ikke en ſnedig og modig Plan? Vi ſprede et Manifeſt til alle fire Verdenshjørner og ſtævne alle dem, der ikke ſpiſe Flæſk, til Palæſtina. Saa beviſer jeg med gyldige Dokumenter, at Fjerdingsfyrſten Herodes er min Stamfader og ſaa fremdeles. Naada, ſikket et Sejrshyl der bliver, naar de komme paa det tørre igjen og faa Lov til at gjenopbygge Jeruſalem. Saa ud af Aſien med Tyrkerne, medens Jærnet endnu er varmt; der hugges Cedere paa Libanon og bygges Skibe, og hele Folket ſjakrer med gamle Borter og Spænder! Imidlertid —

Moor
(griber ſmilende hans Haand).

Kammerat! Nu er vi færdige med Narreſtregerne.

Spiegelberg
(ſtudſer).

Fy, du vil da vel ikke give den fortabte Søn, — en Fyr, der ſom du har kradſet mere i Folks Anſigter end tre Byſkrivere føre ind i deres Bog i et Skudaar! Skal jeg fortælle dig Hiſtorien om den ſtore Hundebegravelſe? Jeg behøver bare at viſe dig et Billede af dig ſelv, det vil tænde Ild i dine Aarer, hvis der ikke mere er noget andet, ſom kan begejſtre dig. Kan du huſke, da de Herrer fra Univerſitetet havde ladet et Ben ſkyde af din Dogge, og du for at hævne dig lod proklamere Faſte for hele Byen. Man smilede ad dit Reſkript. Men du var ikke ſen, du lod alt Kjød opkjøbe i hele L., ſaa der otte Timer efter ikke var noget Ben at gnave paa i hele Diſtriktet, og Fiſk begyndte at ſtige i Pris. Magiſtrat og Borgerſkab pønſede paa Hævn. Vi drage ud, ſytten hundrede Mand med dig i Spidſen, og Slagtere, Skræddere og Kræmmere i Hælene paa os, ligeſaa Vært og Barber og alle Lav, og de ſværge paa, at de vil ſtorme Byen, hvis man krummer et Haar paa Studenternes Hoved. Saa var det forbi ſom Krudtet i Hornberg,*) og de maatte drage bort med en lang Næſe. Du lod en hel Forſamling af Læger møde og bød den, der vilde ſkrive en Recept til Hunden, tre Dukater. Vi var bange for, at de

*) Skytterne i Hornberg i Schwaben brugte alt deres Krudt op, da de affyrede Æresſalver for deres Hertug, ſaa det af den Grund ikke blev til noget med deres Skyttefeſt.

Herrer skulde have for megen Ære i Livet og sige Nej, og havde allerede aftalt, hvorledes vi skulde tvinge dem til det. Men det var unødvendigt; de Herrer sloges om de tre Dukater, og ved Licitation gik de ned til tre Styver; i Løbet af en Time var der skrevet tolv Recepter, saa Dyret kreperede kort Tid efter.

Moor.

De skammelige Karle!

Spiegelberg.

Ligbegængelsen blev ordnet med al mulig Pragt; der var en svær Mængde Digte til Hunden, og vi drog ud om Natten i et Antal af hen imod tusend, med en Lygte i den ene Haand og Kaarden i den anden, og saa gik vi gjennem Byen under Klokkeklang og Musik, indtil Hunden var bisat. Dernæst blev der holdt et Ædegilde, som varede til den lyse Morgen; saa takkede du de Herrer for deres hjærtelige Deltagelse og lod Kjødet sælge for halv Pris. Mort de ma vie, da havde vi Respekt for dig, som en Garnison i en erobret Fæstning —

Moor.

Og du skammer dig ikke ved at prale af det? Du har ikke en Gang saa megen Undseelse, at du skammer dig over disse Streger?

Spiegelberg.

Aa Snak! Du er ikke Moor længer. Kan du ikke huske, at du tusend Gange med Flasken i

Haanden har gjort Nar ad den gamle Gnier og sagt, han kunde gnie og skrabe sammen, saa galt han vilde, du skulde nok drikke dig ihjel for de Penge. — Kan du huske det? Hvad? Aa du dumme, jammerlige Pralhans! Den Gang talte du som en Mand og som en Adelsmand, men —

Moor.

Forbandet være du, fordi du minder mig om det! Forbandet jeg, fordi jeg sagde det! Men det var kun, naar jeg var omtaaget af Vin, og mit Hjærte hørte ikke min Tunges pralende Ord.

Spiegelberg
(ryster paa Hovedet).

Nej, nej, nej! Det er ikke rigtigt! Det er umuligt, at det kan være dit Alvor, Broder! Siig mig en Gang, Brorlille, er det ikke Nøden, der bringer dig i den Stemning? Hør, lad mig fortælle dig en Historie fra mine Drengeaar. Der var i Nærheden af vort Hus en Grøft, som mindst var otte Fod bred, og som vi Drenge kappedes om at springe over. Men det gik ikke. Plask der laa man, og de peb og lo ad en, og man blev dænget til med Snebolde. Ved Siden af vort Hus stod der en Jagthund lænket, et bidsk Bæst, der som et Lyn havde fat i Pigernes Skjørter, naar de ikke passede paa, men kom den for nær. Jeg havde nu en sand Sjælesvir af at drille den Hund, naar jeg kunde komme til, og jeg var lige ved at

krepere af Latter, naar Dyret gloede arrigt paa mig og gjærne vilde have styrtet løs paa mig hvis den bare havde kunnet. — Og hvad sker der saa? En Gang gjør jeg det igjen og kaster en Sten saa haardt paa den, at den i sit Raseri river sig løs. Den styrter hen imod mig, og jeg iler af, som om Satan var i Hælene paa mig, og saa — Død og Helvede! Den fordømte Grøft kom i Vejen for mig. Hvad skal jeg gjøre? Der er den rasende Hund! Naa, jeg fatter en rask Beslutning — tager Tilløb og er der ovre. Det Spring kunde jeg takke for, at jeg beholdt Liv og Lemmer; Bæstet havde slaaet mig!

Moor.

Ja, men hvad har jeg med det at gjøre?

Spiegelberg.

Jo — jeg fortæller det, for at du skal se, hvorledes Kræfterne voxe, naar man er i Nød. Derfor lader jeg mig heller ikke gjøre bange, naar det kommer til det yderste. Modet voxer med Faren, Kraften er der, naar man trænger til den. Skæbnen maa have i Sinde at gøre mig til en stor Mand, siden den lægger sig saadan i Vejen for mig.

Moor
(ærgerlig).

Jeg veed ikke, hvad det skulde være, som vi endnu skulde have Mod til, eller som vi hidtil har manglet Mod til.

Spiegelberg.

Saa? — Og du vil altsaa lade dine Anlæg smuldre hen? Du vil nedgrave dit Pund! Tror du maaske, at du med dine Klammerier i Leipzig har naaet Toppunktet af alt menneskeligt Vid? Nej, lad os først komme ud i den store Verden! Paris og London! — hvor man skaffer sig Grefigener, naar man kalder en for en ærlig Mand. Der er det ogsaa en Sjælefryd, naar man driver Haandværket i det store. — Du skal bare se, hvor du vil komme til at glo og gabe! Ja, jeg skal lære dig, hvorledes man gjør Folks Haandskrift efter, spiller falsk, dirker Laase op og ryster Indvoldene ud af en Kuffert. Den Canaille, som hellere vil sulte end være langfingret, fortjener at hænges i den nærmeste Galge.

Moor
(adspredt).

Hvad? Du har maaske drevet det endnu videre?

Spiegelberg.

Jeg tror, min Sandten, at du har Mistillid til mig. Aa, lad mig først blive varm; du skal se Mirakler, din Hjærne skal dreje sig omkring i sin Skal, naar mit svangre Vid gjør Barsel. — (Rejser sig, hidsig). Hvor det klarer op i mig! Der gryer store Tanker i min Sjæl! Kæmpeplaner gjære i min geniale Hjærneskal Den forbandede Sovesyge (han slaar sig for Panden.) som hidtil har lagt mine Kræfter

i Lænker og tilstænget, indespærret mine Udsigter! Jeg vaagner og føler, hvem jeg er — hvad jeg maa blive til!

Moor.

Du er en Tosse. Det er Vinen, der praler i din Hjærne.

Spiegelberg
(heftigere).

„Spiegelberg" — vil man sige — „kan du hexe, Spiegelberg?" „Det er Skade, du ikke er bleven General, Spiegelberg," vil Kongen sige, „du vilde have jaget Østerrigerne i et Musehul." „Ja," hører jeg Lægerne klynke, „det er uforsvarligt, at den Mand ikke har studeret Medicin, han vilde have opfundet et nyt Middel mod Halssyge." „Aa, hvor det er kjedeligt, at han ikke har valgt Statsøkonomien til sit Fag," vil Sully'erne sukke i deres Kabinetter, „han kunde have forvandlet Stene til Louisd'orer." Spiegelberg vil man raabe i Øst og Vest, og ned i Snavset med jer, I Krystere, I Bæster, medens Spiegelberg med udbredte Vinger flyver op til Hæderens Tempel!

Moor.

Lykke paa Rejsen! Stig du kun paa Skamstøtter op til Berømmelsens Toppunkt. Jeg drages af en ædlere Glæde til Skyggen i min Faders Lunde og til min Amalias Arme. I forrige Uge skrev jeg allerede til min Fader og bad ham om Tilgivelse, jeg lagde ikke Skjul paa den allerubetydeligste

Enkelthed, og den, der viser Oprigtighed, vil finde Medlidenhed og Hjælp. Lad os tage Afsked med hinanden, Moriz! Vi ses endnu i Dag, saa aldrig mere! Posten er kommet. Min Faders Tilgivelse er allerede inden for denne Bys Mure.

Schweizer, Grimm, Roller, Schufterle, Razmann komme.

Roller.

Veed I, at vi blive udspionerede?

Grimm.

Og at vi hvert Øjeblik kan blive taget ved Vingebenet og puttet i Hullet?

Moor.

Det undrer mig ikke. Lad det gaa, som det vil! Har I set Schwarz? Sagde han ikke, at han havde et Brev til mig?

Roller.

Han har længe søgt efter dig; jeg antager, det er saadant noget.

Moor.

Hvor er han? Hvor er han?

(Vil skynde sig bort.)

Roller.

Vent lidt! Vi sagde, han skulde komme her hen. Men du skjælver jo! —

Moor.

Nej, jeg gjør ikke. Hvorfor skulde jeg ogsaa skjælve? Kammerater! dette Brev — glæd jer med mig! Jeg er det lykkeligste Menneske under Solen, hvorfor skulde jeg skjælve?

Schwarz kommer.

Moor
(farer hen imod ham).

Broder, Broder, giv mig Brevet, Brevet!

Schwarz
(giver ham Brevet, som han hurtigt aabner).

Hvad er der i Vejen med dig? Du ser jo ud som en kalket Væg.

Moor.

Det er min Broders Haand!

Schwarz.

Hvordan er det, Spiegelberg bærer sig ad?

Grimm.

Han er gal. Han gjør Fagter, som om han havde St. Veits Dans.

Schufterle.

Det løber rundt i hans Hoved. Jeg tror, han laver Vers.

Razmann.

Spiegelberg! Halløj, Spiegelberg! — Bæstet hører ikke.

Grimm
(ruſker i ham).

Drømmer du, eller —

Spiegelberg
(ſom ſtadig har ſtaaet i en Krog og geſtikuleret, ſpringer vildt op).

La bourse ou la vie!

(griber Schweizer i Struben, hvorpaa denne ganſke rolig kaſter ham imod Væggen. — Moor lader Brevet falde og ſtyrter ud. De fare alle op.)

Grimm
(iler efter ham).

Moor! Hvor vil du hen? Moor! Hvad er der med dig?

Grimm.

Hvad er der i Vejen med ham? Hvad er der i Vejen med ham? Han er ligbleg.

Schweizer.

Det maa være nogle dejlige Nyheder! Lad os ſe en Gang.

Roller
(tager Brevet op og læſer).

„Ulykkelige Broder!" Begyndelſen lyder lyſteligt. „Jeg vil ganſke kort meddele dig, at dit Haab er tilintetgjort — du kan gaa den Vej, ad hvilken dine Skjændſelsgjerninger føre dig, dette beder Fader mig om at ſige dig. Du kan ikke gjøre dig noget Haab, ſiger han, om nogen Sinde at tiltrygle dig Naade, naar du ikke er villig til at lade dig traktere med Vand og Brød i den

dybeste Hvælving i hans Taarne, indtil dit Haar voxer som Ørnefjer og dine Negle blive som Fuglekløer. Det er hans egne Ord. Han befaler mig at slutte Brevet. Lev vel for evigt! Jeg beklager dig —

Franz Moor."

Schweizer.

Sikken en honningsød Broder! Ja! — Hedder den Slubbert Franz?

Spiegelberg
(kommer listende).

Der er Tale om Vand og Brød, synes jeg! Et dejligt Liv! Nej, saa har jeg sørget ganske anderledes for jer! Jeg sagde jo nok, at naar det kom til Stykket, saa var det mig, som maatte tænke for jer allesammen!

Schweizer.

Hvad siger det Fæhoved? Vil din Æsel tænke for os allesammen?

Spiegelberg.

I er alle Harer, Krøblinger, halte Hunde, hvis I ikke har Mod til at vove noget stort?

Roller.

Naa, ja, det kan du have Ret i, — men det, som du vil vove, vil det nu ogsaa rive os ud af den nederdrægtige Stilling, vi er i? Hvad?

Spiegelberg
(med stolt Latter).

Stakkels Tosse! rive os ud af den Stilling? hahaha! — rive os ud af den Stilling — mere brygger dit Fingerbøl af en Hjærne altsaa ikke paa? Det lader altsaa din Appetit sig nøje med? Spiegelberg maatte være en Hundsfot, hvis han vilde nøjes med det. Til Helte, siger jeg dig, til Friherrer, til Fyrster, til Guder vil det, jeg tænker paa, gjøre jer!

Razmann.

Det er, min Sandten, en god Mundfuld! Men det bliver da et halsbrækkende Arbejde. Hovedet kommer det da mindst til at koste!

Spiegelberg.

Der skal ikke andet til end Mod; Forstanden skal jeg nok alene tage paa min Kappe. Mod, siger jeg, Schweizer! Mod, Roller, Grimm, Razmann, Schufterle! Mod! —

Schwarz.

Mod? Hvis det ikke er andet end det — Mod har jeg nok af til at gaa paa bare Fødder midt igjennem Helvede.

Schufterle.

Og jeg til at brydes med den livagtige Djævel om en stakkels Synder under selve Galgen.

Spiegelberg.

Saadan skal det være! Hvis I har Mod, saa træd frem een af jer og siig, at han endnu har noget at tabe og ikke alt at vinde! —

Schwarz.

Der var sandelig noget at tabe, hvis jeg skulde tabe det, som jeg endnu har at vinde!

Razmann.

Ja, for Fanden! — og noget at vinde, hvis jeg skulde vinde det, som jeg ikke kan tabe!

Schufterle.

Hvis jeg skulde tabe det, som jeg bærer paa Kroppen af laante Sager, saa vilde jeg i alt Fald i Morgen ikke have mere at tabe.

Spiegelberg.

Naa, altsaa! (Han stiller sig midt iblandt dem og siger i en besværgende Tone:) Hvis der endnu flyder en Draabe tysk Helteblod i eders Aarer — saa kom! Lad os bosætte os i de bøhmiske Skove, samle en Røverbande der og — hvorfor gloer I paa mig? — Er jer Smule Mod allerede fordampet?

Roller.

Du er rigtig nok ikke den første Gavtyv, der har set ud over den høje Galge — og dog — hvad andet har vi endnu tilbage at vælge?

Spiegelberg.

Vælge? Hvad? I har intet Valg at træffe! Vil I sidde i Gjældsfængslet og skrumpe ind, til Dommedagsbasunen lyder? Vil I pine og plage jer selv med Skovl og Hakke for at faa en Bid tørt Brød? Vil I staa uden for Folks Vinduer og synge Gadeviser for at faa en mager Almisse? Eller vil I lade jer hverve? — og saa er det endda et Spørgsmaal, om man har tilstrækkelig Tillid til eders Ansigter — vil I tage Forskud paa Skjærsildens Kvaler under en bydende Korporals galdesyge Luner? Eller under klingende Spil marschere i Takt med Trommen, eller slæbe hele Vulkans Jærnmagasin efter jer i Galej-Paradiset? Det er det, I har at vælge imellem, her har I alt, hvad I kan vælge imellem!

Roller.

Spiegelberg har just ikke helt Uret. Jeg har ogsaa udpønset nogle Planer; men de gaa da endelig ud paa det samme. Skulde man ikke, tænkte jeg, sætte sig hen og smøre en Kalender eller saadant noget lignende sammen og kritisere for Betaling, som det nu er paa Moden?

Schufterle.

For Fanden! Jeres Raad falder næsten sammen med mine Projekter. Jeg tænkte: Hvad om du nu blev Pietist og holdt ugentlige Opbyggelsesmøder!

Grimm.

Det er rigtigt! Og hvis det ikke gaar — Atheist! Vi kunde da slaa de fire Evangelister paa Kæften og lade Rakkeren brænde vor Bog, saa vilde den faa rivende Afsætning.

Razmann.

Vi kunde ogsaa drage i Marken mod Franzoserne — jeg kjender en Doktor, der har bygget sig et Hus af det bare Kviksølv, som der staar over Gadedøren.

Schweizer

(rejser sig og giver Spiegelberg Haanden).

Moriz, du er en stor Mand! — eller ogsaa har et blindt Svin fundet et Agern.

Schwarz.

Det er nogle fortræffelige Planer! honette Haandteringer! Hvor sympathiserer ikke de store Aander! Nu mangler der bare, at vi blev Fruentimmer og Koblerske eller endog falbød vor Mødom.

Spiegelberg.

Aa Snak! Hvad skulde der være i Vejen for, at I kan være det meste i een Person? Min Plan vil drive jer stærkest frem, og saa vinder I endda Hæder og Udødelighed! Aa, I arme Stakler! Det maa man ogsaa tænke paa. Hæderen, den søde Følelse af, at man er uforglemmelig —

Roller.

Og øverst paa Listen over de ærlige Folk! Du er en mesterlig Taler, Spiegelberg, naar det gjælder om at gjøre en ærlig Mand til en Hallunk. — Men hvor bliver dog Moor af?

Spiegelberg.

Ærlig, siger du? Mener du, at du derfor skulde blive mindre ærlig, end du er nu? Hvad mener du med ærlig? At skaffe rige Gniere af med en Tredjedel af deres Sorger, som forstyrre deres Søvn, at bringe stillestaaende Penge i Omløb, at gjenoprette Ligevægten i Formuens Fordeling, med eet Ord, at kalde Guldalderen tilbage, at hjælpe Vorherre af med mangen en besværlig Kostgænger, at spare ham Krig, Pest, Dyrtid og Læger — ser du, det kalder jeg at være ærlig, det kalder jeg at være et værdigt Redskab i Forsynets Haand — og naar man saa ved enhver Steg, man spiser, kan have den smigrende Tanke: den har dine Kunster, dit Løvemod, din Nattevaagen skaffet dig — naar man er respekteret af store og smaa —

Roller.

Og endelig endog i levende Live farer til Himmels og trods Storm og Vind og trods den gamle Moder Tids graadige Mave svæver under Sol og Maane og alle Fixstjærner, hvor selv Himlens ufornuftige Fugle, lokkede hid af ædel Attraa, give deres himmelske Koncert, og Engle

med Haler paa holde deres højhellige Forsamling? Ikke sandt? — Og medens Monarker og Potentater blive fortærede af Møl og Orm, da at maatte have den Ære at modtage Visiter af Jupiters kongelige Fugl? — Moriz, Moriz, Moriz! Tag dig i Agt! Tag dig i Agt for det trebenede Dyr!*)

Spiegelberg.

Og det skræmmer dig, Harehjærte? Mangt et Universalgeni, som kunde have reformeret Verden, er raadnet i Rakkerkulen, og ham taler man dog om i Aarhundreder, ja Aartusender, medens mangen en Konge og Kurfyrste vilde blive forbigaaet i Historien, hvis ikke hans Historieskriver nødig vilde have et Hul i Rækken, og hvis ikke Bogen derved vandt et Par Oktavsider, som Forlæggeren betaler ham rede Penge for. — Og naar Vandringsmanden ser dig svæve saaledes frem og tilbage i Vinden, saa sukker han over de elendige Tider og brummer i Skjægget: Han der har ikke haft Vand i Hjærnen.

Schweizer
(klapper ham paa Skulderen).

Det er mesterligt, Spiegelberg, mesterligt! Hvad Fanden staar J og nøler efter?

Schwarz.

Selv om man kalder det Skjændsel, hvad saa? Kan man ikke for alle Tilfældes Skyld altid have

*) Galgen.

en Smule Pulver hos sig, der i al Stilhed expederer en over Acheron, uden at en Hund gøer ad det! Nej, Broder Moriz! Dit Forslag er godt. Saadan lyder ogsaa min Katekismus.

Schufterle.

Død og Pine! Og min ikke mindre! Spiegelberg, du har hvervet mig!

Razmann.

Du har, som en anden Orpheus, sunget det hylende Dyr, min Samvittighed, i Søvn. Tag mig med Hud og Haar, saadan som jeg er.

Grimm.

Si omnes consentiunt ego non dissentio. Vel at mærke uden Komma*). Der er Auktion i mit Hoved: Pietister — Kvaksalvere — Recensenter og Gavtyve. Den, der byder mest, faar mig. Her er min Haand, Moriz.

Roller.

Er du ogsaa med, Schweizer? (Giver Spiegelberg sin højre Haand.) Saaledes giver jeg min Haand i Pant til Djævelen.

Spiegelberg.

Og dit Navn til Stjærnerne! Hvad Vægt ligger der paa, hvor Sjælen farer hen? Naar Skarer af Kurerer sprænge i Forvejen og melde

*) „Naar alle er af samme Mening, samstemmer jeg med dem". Et Komma efter non forandrer Sætningens Mening til det modsatte.

vor Nedfart, saa Djævlene pynte sig festligt og støve den tusindaarige Sod af deres Gjenhaar, medens der mylrer Myriader af hornede Hoveder frem af deres Svovlkaminers rygende Aabninger for at se paa vort Indtog? Kammerater! (springer op.) Frisk Mod! Kammerater! Hvad i Verden kan sammenlignes med denne Henrykkelsens Rus? Kom, Kammerater!

Roller.

Saa sagte! Saa sagte! Hvorhen? Dyret maa ogsaa have et Hoved, Børn!

Spiegelberg
(arrigt).

Hvad er det, den Smølhas præker om? Har ikke Hovedet været der, før et eneste Lem rørte sig? Følg, mig Kammerater!

Roller.

Rolig, siger jeg. Ogsaa Friheden maa have sin Herre. Da Rom og Sparta var uden Overhoved, gik de til Grunde.

Spiegelberg.

Ja — vent lidt — Roller har Ret. Og det maa være et lyst Hoved. Forstaar I mig? Det maa være et fint, diplomatisk Hoved. Ja! naar jeg tænker mig, hvad I var for en Time siden, og hvad I nu er, — hvad I er blevne til ved en heldig Tanke — Ja, ja, vel maa I have en Fører. — Og siig mig en Gang, den, der har

udklækket denne Tanke, maa han ikke være et lyst, diplomatisk Hoved?

Roller.

Naar man kunde haabe det — tænke sig det. — Men jeg er bange for, han ikke gjør det.

Spiegelberg.

Hvorfor ikke? Naa, ud med Sproget, min Ven! — Hvor vanskeligt det end er at styre det gyngende Skib mod Vinden, hvor tung end Kronernes Byrde er — kom kun frem med det, Roller — han gjør det maaske alligevel.

Roller.

Det hele er uden Hold, hvis han ikke gjør det. Uden Moor er vi et Legeme uden Sjæl.

Spiegelberg
(vender sig vredt bort fra ham).

Torsk!

Moor
(træder ind, stærkt bevæget, gaar heftigt frem og tilbage i Værelset og taler med sig selv).

Mennesker — Mennesker! falske, hykleriske Krokodilyngel! Deres Øjne er Vand! Deres Hjærter er Malm! De har Kys paa Læberne! Sværd i Brystet! — Løver og Leoparder fodre deres Unger, Ravne dække Bord med Aadsler for deres smaa, og han, han — jeg har lært at taale

Ondskab, jeg kan smile, naar min vrede Fjende drikker mig til i mit eget Hjærteblod — men naar Blodets Kjærlighed bliver forræderisk, naar Faderkjærligheden bliver til en Megære: o, saa slaa ud i Flammer, du mandige Taalmodighed! bliv vild som en Tiger, sagtmodige Lam, lad hver Trævl i dig rejse sig til Forbitrelse og Ødelæggelse!

Roller.

Hør en Gang, Moor! Hvad mener du? Det er da bedre at leve som Røver end at sidde paa Vand og Brød i den dybeste Taarnhvælving, ikke sandt?

Moor.

Hvorfor er denne Aand ikke faret i en Tiger, der hugger i Menneskekjød med sin rasende Tand? Er det faderlig Troskab? Er det Kjærlighed for Kjærlighed? Jeg gad være en Bjørn og pudse Nordlandets Bjørne mod denne morderiske Slægt! — Anger og ingen Naade! — Ak, jeg gad forgifte Oceanet, saa de kunde drikke Døden i alle Kilder! Tillid, urokkelig Tillid, og ingen Barmhjærtighed!

Roller.

Saa hør dog, hvad jeg vil sige dig, Moor!

Moor.

Det er utroligt, det er en Drøm, et Gjøglebillede! — Saa rørende en Bøn, saa levende en Skildring af Elendigheden og af en alt opløsende

Anger — et vildt Dyr vilde være blevet rørt! Stene vilde have grædt, og dog — man vilde anse det for en ondskabsfuld Bagvaskelse af Menneskeslægten, hvis jeg vilde sige det — og dog, dog — ak, gid jeg kunde lade Oprørets Horn tone for hele Naturen, gid jeg kunde føre Luft, Jord og Hav i Kamp mod denne Hyæneyngel!

Grimm.

Men saa hør dog, hør! Du hører jo ikke noget i dit Raseri.

Moor.

Bort, bort fra mig! Er du ikke et Menneske? Er du ikke født af en Kvinde? — Bort fra mine Øjne, du, som har et Menneskeansigt! Jeg har elsket ham saa usigelig højt! Ingen Søn har elsket saaledes! Jeg vilde have givet tusend Liv for ham! — (Stamper rasende i Gulvet.) Ha! — den, der nu gav mig et Sværd i Haanden, saa jeg kunde tilføje denne Øgleyngel et brændende Saar! Den, der vilde sige mig, hvor jeg kunde ramme, knuse, tilintetgjøre deres Livs Hjærte — han skulde være min Ven, min Engel, min Gud — jeg vilde tilbede ham!

Roller.

Vi vil jo netop være dine Venner! Vær dog fornuftig.

Schwarz.

Kom med os til de bøhmiske Skove! Vi vil danne en Røverbande, og du — (Moor stirrer paa ham.)

Schweizer.

Du skal være vor Høvding. Du maa være vor Høvding!

Spiegelberg
(kaster sig rasende ned paa en Stol).

Slaver og Krystere!

Moor.

Hvem har hvisket dig den Djævel i Øret? Hør, du — (Idet han tager fat paa Roller.) — det skriver sig ikke fra din Menneskesjæl! Hvem har hvisket dig den Djævel i Øret? Ja, ved den tusendarmede Død! det vil vi, det maa vi, den Tanke fortjener Forgudelse — Røver og Morder! — Saa sandt jeg lever, jeg er eders Høvding!

Alle
(med Larm og Raab).

Høvdingen leve!

Spiegelberg
(springer op, afsides).

Indtil jeg hjælper ham af Sted!

Moor.

Ja, der falder ligesom Skæl fra mine Øjne! Hvor taabeligt var det ikke af mig, at ville tilbage i Buret! — Min Aand smægter efter Bedrift, mit Aandedræt efter Frihed, — Morder, Røver! —

med disse Ord trillede Loven ned under mine Fødder — Mennesker have ikke villet vise mig Menneskelighed, da jeg appellerede til Menneskeligheden, bort da med al Sympathi og menneskelig Skaansel! — Jeg har ingen Fader mere, jeg har ingen Kjærlighed mere, og Blod og Død skal lære mig at glemme, at der er noget, som nogen Sinde har været mig kjært! Kom, kom! — Ja, jeg skal skaffe mig en frygtelig Adspredelse. — Det bliver derved, jeg er eders Høvding! Og hil den Mester iblandt eder, som er den største Mordbrænder og den skrækkeligste Morder; thi jeg siger jer, han skal blive kongeligt belønnet! — Kom her hen til mig hver enkelt, og sværg mig Troskab og Lydighed til Døden! — Sværg det ved denne mandige højre Haand!

Alle

(give ham Haanden).

Vi sværge dig Troskab og Lydighed til Døden!

Moor.

Godt! Og ved denne mandige højre Haand sværger jeg eder, at jeg standhaftig og tro til Døden vil være jer Høvding! Den, der nogen Sinde bæver eller tvivler eller træder tilbage, skal strax blive gjort til Lig af denne Arm! Det samme vederfares mig fra enhver af eder, hvis jeg krænker min Ed! Er I tilfreds dermed?

(Spiegelberg gaar rasende frem og tilbage.)

Alle

(kaste deres Hatte i Vejret).

Vi er tilfreds dermed.

Moor.

Vel, lad os saa gaa! Vær ikke bange for Død og Fare; thi over os raader et ubøjeligt Fatum. Ethvert Liv finder sin Afslutning, hvad enten det er paa bløde Dunhynder eller i Kampens vilde Larm eller paa Stejle og Hjul under aaben Himmel! Et af tre er vor Skjæbne!

(De gaa.)

Spiegelberg

(idet han følger dem med Øjnene, efter en Pavse).

Der er et Hul i dit Regiſter. Du har glemt Gift.

(Gaar.)

Tredje Scene.

Paa Moors Slot, Amalias Værelse.

Franz. Amalia.

Franz.

Du vender dig bort, Amalia! Er jeg mindre god end han, som Fader har forbandet?

Amalia.

Bort med dig! — Ja, hvilken kjærlig, barmhjærtig Fader, som giver sin Søn til Pris for Ulve og Uhyrer! Hjemme kvæger han sig med

sød, kostelig Vin og plejer sine skrøbelige Lemmer i Ædderdunsdyner, medens hans store, herlige Søn lider Nød! — Skam jer, I Umenneske! skam jer, I Drageskjæle, I Menneskehedens Skjændsel! — hans eneste Søn!

Franz.

Jeg skulde mene, han har to.

Amalia.

Ja, han fortjener at have saadanne Sønner som du. Paa Dødslejet vil han forgjæves række sine visne Hænder ud efter Karl og fare gysende tilbage, naar han faar fat i Franz's iskolde Haand. — Ja, det er sødt, det er skjønt at blive forbandet af din Fader! Siig mig, Franz, kjære, broderlige Sjæl, siig mig, hvad man skal gjøre for at blive forbandet af ham?

Franz.

Du fantaserer, min kjære, man maa have Medynk med dig.

Amalia.

Aa, jeg beder — Har du Medynk med din Broder? — Nej, Umenneske, du hader ham! Du hader da vel ogsaa mig?

Franz.

Jeg elsker dig som mig selv, Amalia.

Amalia.

Hvis du elsker mig, saa kan du ikke afslaa mig en Bøn, vel?

Fjanz.

Nej, nej, ingen, hvis den ikke gjælder mere end mit Liv!

Amalia.

Ja, hvis saa er! Det er en Bøn, som du saa let og saa gjærne vil opfylde. (Stolt.) — Had mig! — Jeg maatte blive ildrød af Undseelse, naar jeg tænkte paa Karl, og det saa faldt mig ind, at du ikke hadede mig. Det lover du mig da vel? — Gaa saa og lad mig være i Fred, jeg holder saa meget af at være alene!

Franz.

Skjønne Drømmerske! Hvor jeg beundrer dit blide, kjærlige Hjærte! (Han peger paa hendes Bryst.) Her, her herskede Karl som en Gud i sit Tempel, Karl stod for dig, naar du vaagede, Karl herskede i dine Drømme, hele Verden syntes dig at gaa op i denne ene, at udsende et Straalebillede af denne ene, at tone dig i Møde i denne ene.

Amalia

(bevæget).

Ja, det er sandt, jeg tilstaar det. Til Trods for jer Barbarer vil jeg tilstaa det for hele Verden — jeg elsker ham!

Franz.

Hvor umenneſkeligt, hvor gruſomt at belønne denne Kjærlighed ſaaledes! At glemme hende —

Amalia

(farer op).

Hvad? Glemme mig?

Franz.

Havde du ikke ſat en Ring paa hans Finger? En Diamantring, ſom ſkulde være et Pant paa din Troſkab? — Naa ja, hvorledes ſkulde ogſaa en ung Mand kunne modſtaa en Skjøges Yndigheder? Hvem kan fortænke ham i det? Han havde jo ikke andet at give bort! Og hun har jo givet ham ſande Aagerrenter for den med ſine Kys og Favntag!

Amalia

(opbragt).

Har han givet min Ring til en Skjøge?

Franz.

Fy, fy! Det er ſkammeligt. Men naar det blot var det! — Hvor koſtbar en Ring end er, ſaa kan man jo da faa den igjen hos enhver Jøde. — Maaſke han ikke ſyntes om Arbejdet, maaſke han har faaet en kjønnere i Bytte.

Amalia.

Men min Ring — jeg ſiger min Ring!

Franz.

Ja, netop den, Amalia. — Ak, hvilket Klenodie — og paa min Finger — og fra Amalia — fra min Finger skulde ikke engang Døden have revet den — vel, Amalia? Det er ikke Diamantens Værdi, det er ikke det kunstfærdige Arbejde — det er Kjærligheden, der udgjør dens Værd. — Kjæreste Barn, du græder jo! Ve den, der presser disse kostelige Draaber ud af dine himmelske Øjne — ak, og naar du nu vidste alt, naar du saa ham selv, saa ham i den Skikkelse —

Amalia.

Uhyre! Hvorledes? I hvilken Skikkelse?

Franz.

Stille, stille, min kjære, udspørg mig ikke! (Som om han talte med sig selv, men højt.) Naar den modbydelige Last dog i det mindste havde et Slør, hvormed den kunde skjule sig for Verdens Øjne! Men den stirrer skrækkeligt frem gjennem den gule, blyfarvede Ring omkring Øjnene, — den røber sig i det ligblege, indfaldne Ansigt og lader Knoklerne træde hæsligt frem — den stammer i den dæmpede, lemlæstede Stemme — den prædiker frygtelig højt om den skjælvende, vaklende Benbygning — den fortærer Knoklernes inderste Marv og tilintetgjør Ungdommens mandige Styrke — se, se, den sprøjter med giftigt Ædderskum frem paa Pande, Kinder og Mund, paa hele Legemets Flade — bliver til

gyselig Udslæt og finder en afskyelig Bolig i Skjændselens Afkroge. — Fy, fy! — Jeg væmmes ved det. Næse, Øjne og Øren gyse ved det! — Amalia, du saa jo den Mand, der stønnende udaandede sit Liv i vort Sygehus, Undseelsen lukkede sky sit Øje ved Synet af ham — medens du raabte: Ve, ve over ham! — Man endnu en Gang det Billede frem for din Sjæl, og du ser Karl for dig! — Hans Kys er Pest, hans Læber forgifte dine!

Amalia
(slaar ham).

Skamløse Bagvasker!

Franz.

Gyser du for Karl? Væmmes du allerede ved dette svage Billede? Gaa, stir paa ham selv, din dejlige, himmelske, guddommelige Karl! Gaa, indsug hans balsamiske Aandedræt og lad dig dræbe af den Ambrosiaduft, der damper ud af hans Svælg. Et Pust fra hans Mund vil bringe dig i den sanseløse, svimle Tilstand, der ligner Døden og følger med Lugten af et bristende Aadsel og med Synet af en ligfyldt Valplads.

(Amalia vender sit Ansigt bort fra ham.)

Franz.

Hvilken stormende Elskov! Hvilken Vellyst vil der ikke være i den Omfavnelse! — Men er det ikke uretfærdigt at fordømme et Menneske paa

Grund af hans syge Ydre? Selv i den usleste æsopiske Krøbling kan der straale en stor, elskværdig Sjæl, som en Rubin i Dynd. (Med et ondskabsfuldt Smil.) Selv fra svulne Læber kan jo Kjærligheden —

Ja, men naar Lasten ogsaa faar Karakterens Grundvold til at vakle, naar Dyden flyver bort sammen med Kyskheden, ligesom Duften svinder bort fra den visne Rose — naar Aanden bliver til Krøbling sammen med Legemet —

Amalia
(springer glad op).

Karl! Karl! Nu kjender jeg dig igjen! Du er endnu helt, helt, som du var før! Det var Løgn altsammen! — Veed du ikke, du Skurk, at Karl umuligt kan blive saaledes? (Franz staar i nogen Tid og grubler, saa vender han sig pludselig om for at gaa.) Hvor vil du hen saa hurtigt? Flyer du for din egen Skjændsel?

Franz
(skjuler sit Ansigt.)

Lad — lad dog mine Taarer have frit Løb. — Ak, du tyranniske Fader, som saaledes overgiver den bedste af dine Sønner til Elendigheden — til den Skjændsel, der omgiver ham! — Lad mig gaa, Amalia! Jeg vil knæle for ham, paa mine Knæ vil jeg besværge ham om at lægge den Forbandelse, han har udtalt, over paa mig — om at gjøre mig arveløs — om at — mit Blod — mit Liv — alt —

Amalia
(falder ham om Halsen).
Min Karls Broder, bedste, kjæreste Franz!

Franz.
Amalia! Hvor jeg elsker dig for denne urokkelige Troskab mod min Broder! — Tilgiv, at jeg vovede at sætte din Kjærlighed paa denne haarde Prøve! — Hvor smukt har du ikke tilfredsstillet mine Forventninger! — Med disse Taarer, disse Suk, denne himmelske Vrede — som ogsaa gjaldt mig, ogsaa mig — vore Sjæle harmonerede saa skjønt —

Amalia.
Nej, nej, det har de aldrig gjort!

Franz.
Ak jo, de harmonerede saa skjønt, jeg har altid tænkt, at vi maatte være Tvillinger! Og hvis den kjedelige ydre Forskjel, ved hvilken desværre Karl rigtignok taber, ikke var til Stede, saa vilde vi hvert Øjeblik blive forvexlede. Du, har jeg ofte sagt til mig selv, du er ganske som Karl, hans Ekko, hans udtrykte Billed!

Amalia
(ryster paa Hovedet).
Nej, nej, ved Himlens kyske Lys! Der er ikke en Trævl af ham ikke en Gnist af hans Følelse —

Franz.

Vi havde ganske de samme Tilbøjeligheder. — Rosen var hans Yndlingsblomst — hvilken Blomst har jeg sat over Rosen? Han elskede Musik saa usigeligt — og I er Vidne til det, I Stjærner! I har saa ofte i den dødsstille Nat set mig ved Klaveret, naar alt rundt om mig var nedsænket i Skygge og Slummer — og hvor kan du endnu tvivle, Amalia? Naar vor Kjærlighed faldt fuldkommen sammen, hvor kan dens Børn da blive vanslægtede?

(Amalia ser forundret paa ham.)

Franz.

Det var en stille, mild Aften, den sidste, før han rejste til Leipzig. Han tog mig med ned i det Lysthus, hvor I saa ofte havde siddet sammen i Elskovsdrømme — vi tav begge i lang Tid — til sidst greb han min Haand og sagde stille og med Taarer i Øjnene: Jeg forlader Amalia, jeg veed ikke — jeg har en Anelse, som om det var for evigt — forlad hende ikke, Broder! — vær hendes Ven — hendes Karl — hvis Karl — aldrig — skulde komme tilbage — (Han kaster sig paa Knæ og trykker heftigt hendes Haand.) Han vender aldrig, aldrig, aldrig tilbage, og jeg har lovet ham det med en hellig Ed!

Amalia

(springer tilbage).

Forræder, se, hvor jeg griber dig! Netop i det Lysthus besvor han mig ikke at elske nogen

anden — hvis han skulde dø! — Ser du, hvor nederdrægtig, hvor afskyelig du — gaa din Vej! Bort fra mine Øjne!

Franz.

Du kjender mig ikke, Amalia, du kjender mig slet ikke!

Amalia.

Jo, nu kjender jeg dig, fra nu af kjender jeg dig. — Og du vilde ligne ham? Han skulde have grædt for min Skyld i din Nærværelse? I din Nærværelse! Han vilde før have skrevet mit Navn paa Gabestokken! Gaa øjeblikkelig!

Franz.

Du fornærmer mig!

Amalia.

Gaa, siger jeg. Du har røvet en kostbar Time fra mig; gid den maa blive draget fra dit Liv!

Franz.

Du hader mig.

Amalia.

Jeg foragter dig! Gaa!

Franz

(stamper i Gulvet).

Saa skal du komme til at skjælve for mig! Du ofrer mig for en Tiggers Skyld!

(Gaar forbitret ud.)

Amalia.

Gaa, du Usling. — Nu er jeg igjen hos Karl! — Tigger, siger han! Saa er der vendt op og ned paa Verden, Tiggere er Konger, og Konger er Tiggere! De Pjalter, Karl har paa, gad jeg ikke bytte bort mod den salvedes Purpur — det Blik, han tigger med, maa være et stort, et kongeligt Blik — et Blik, der knuser de stores og riges Herlighed, Pragt og Triumfer til Støv! I Støvet med dig, du prangende Smykke! (Hun river Perlerne af sin Hals.) Vær fordømt til at bære Guld, Sølv og Juveler, I store og rige! Vær fordømt til at svire ved yppige Maaltider! Vær fordømt til at pleje eders Lemmer paa bløde, vellystige Puder! Karl! Karl! saaledes er jeg dig værdig. —

(Gaar.)

Anden Akt.

Første Scene.

Franz Moor
(tankefuld i sit Værelse).

Det varer mig for længe — Lægen mener, at han er ved at blive bedre — en gammel Mands Liv er dog en Evighed! Og nu er der intet, som standser mig paa min frie, jævne Bane, und-

tagen denne forargelige, sejge Kjødklump, der spærrer mig Vejen til mine Skatte ligesom den underjordiske Hund i Æventyret.

Men skal da alle mine Planer bøje sig under Mekanikens Jærnaag? Skal min højtflyvende Aand lade sig lænke til Materiens Sneglegang? — Det var ikke mere end at blæse en Lampe ud, som i Forvejen dog kun aagrer med den sidste Draabe Olie! — Og dog vilde jeg ikke gjærne selv gjøre det — for Folks Skyld. Jeg vilde ikke gjærne have ham dræbt, men derimod, at han skulde holde op med at leve. Jeg vilde gjærne bære mig ad som en dygtig Læge, bare omvendt. — Jeg vilde ikke spærre Vejen for Naturen, men fremme dens egen Gang. Og vi formaa da for Øjeblikket at forlænge Livet; hvorfor skulde vi ikke ogsaa kunne forkorte det?

Filosofer og Medicinere lære mig, hvor nøje Aandens Stemninger staa i Samklang med Maskinens Bevægelser. Gigtfornemmelser ledsages altid af en Disonans i de mekaniske Svingninger. — Lidenskaber mishandle Livskraften. — Den overlæssede Aand tynger sin Bolig til Jorden. — Hvad skal man saa gjøre? — Hvem der forstod at jævne denne ubanede Vej, saa Døden fik Adgang til Livets Slot! — At ødelægge Legemet gjennem Aanden — det vilde være et genialt Værk! — Hvem der formaaede det! — Et Værk uden Mage! — Tænk dig om, Moor! — Det var en Kunst, der fortjente at blive opfundet af dig. Man har

jo næsten hævet Giftblanderiet til en Videnskabs Rang og ved Experimenter tvunget Naturen til at angive sine Skranker, saa at man flere Aar forud bestemmer Hjærtets Slag og siger til Pulsen: Hertil og ikke videre! — Hvorfor skulde man ikke ogsaa prøve sine Vinger her?

Og hvorledes skal jeg nu gaa til Værks for at forstyrre denne skjønne, fredelige Harmoni mellem Sjælen og dens Legeme? Hvilken Art af Fornemmelser skal jeg vælge? Hvilke Følelser angribe vel bitrest Livets Blomst? Vrede? — Denne graadige Ulv æder sig for hurtig mæt — Bekymring? — Denne Orm gnaver for langsomt. — Sorg? — Denne Ogle sniger sig for dorsk af Sted. — Frygt? — Haabet lader sig ikke tilintetgjøre. — Hvad? Har Menneskет ikke flere Bødler? — Er Dødens Arsenal saa hurtig udtømt? — (Grublende.) Hvad? — Naa? — Hvad? Nej! — Ha! (Farer op.) Rædslen! — Hvad kan Rædslen ikke udrette? — Hvad formaar Fornuften og Religionen lige over for denne Gigants iskolde Favntag? — Og dog? — Hvis han ogsaa overvandt denne Storm! — Hvis han gjorde det? — Saa kom du mig til Hjælp, Jammer, og du, Anger, Helvedes Evmenide, borende Slange, som tygger Drøv paa sin Føde og æder sit eget Skarn, J, som evigt tilintetgjør og evigt frembringer eders Gift, og du, hylende Selvanklage, som ødelægger dit eget Hus og saarer din egen Moder. — Og kom ogsaa J mig til Hjælp, J

velgjørende Gratier, du blidtsmilende Fortid, og du, blomstrende Fremtid med dit overstrømmede Overflødighedshorn, viis ham i eders Spejl Himlens Glæder, naar eders flygtige Skikkelser glide ud af hans gjerrige Arme. — Saaledes retter jeg Slag efter Slag, Stormløb efter Stormløb mod dette skrøbelige Liv, indtil Furietroppen slutter med — Fortvivlelsen! Triumf! Triumf! — Planen er færdig — den er vanskelig og kunstfærdig som ingen anden — tilforladelig — sikker — thi (spotsk) Obducentens Kniv finder jo ikke Spor af Saar eller ætsende Gift.

(Besluttet.) Nu vel da! (Herman kommer.) Ha! Deus ex machina! Herman!

Herman.

Jeg er til jer Tjeneste, naadige Junker.

Franz
(giver ham Haanden).

Og jeg skal ikke være utaknemmelig, naar du viser mig Tjenester.

Herman.

Det har jeg Beviser paa.

Franz.

Du skal faa flere i den nærmeste — i den nærmeste Fremtid, Herman! — Jeg har noget at sige dig, Herman!

Herman.

Jeg hører med tusend Øren.

Franz.

Jeg kjender dig, du er en rask Karl — en modig Soldat — du har Ben i Næsen! — Min Fader har krænket dig dybt, Herman.

Herman.

Fanden skal tage mig, hvis jeg nogen Sinde glemmer det!

Franz.

Saaledes taler en Mand! Et mandigt Hjærte kræver Hævn! Jeg synes godt om dig, Herman. Tag denne Pung, Herman. Hvis jeg var Herre, skulde den være tungere.

Herman.

Det er mit kjæreste Ønske, naadige Junker. Jeg takker jer.

Franz.

Er det virkelig sandt, Herman? Ønsker du virkelig, at jeg var Herre? — Men Fader har en Løves Marv i sine Knogler, og jeg er den yngste Søn.

Herman.

Jeg vilde ønske, I var den ældste Søn, og at eders Faders Marv var som en svindsottig Piges.

Franz.

Ja, hvor den ældste Søn da vilde belønne dig! Han vilde hæve dig op til Lyset, op af dette uædle Støv, der saa lidt svarer til din Aand og

Adel! — Da skulde du, ganske som du nu staar der, blive forgyldt fra Top til Taa og rulle gjennem Gaderne med fire Heste, sandelig, det skulde du! — Men jeg glemmer, hvad jeg vilde sige. — Har du allerede glemt Frøken von Edelreich, Herman?

Herman.

Død og Helvede, hvorfor minder I mig om det?

Franz.

Min Broder har snappet hende bort lige for Næsen af dig.

Herman.

Det skal han bøde for.

Franz.

Hun gav dig en Kurv. Han kastede dig nok ned ad Trapperne, ikke sandt?

Herman.

Jeg vil til Gjengjæld smide ham ned i Helvede!

Franz.

Han sagde, man hviskede hinanden i Øret, at du var bleven avlet mellem For- og Eftermaden, og at din Fader aldrig kunde se paa dig uden at sukke: Gud være mig Synder naadig!

Herman
(vildt).

Død og Helvede! Ti stille!

Franz.

Han raadede dig til at stille dit Adelsbrev til Auktion og at lade dine Strømper lappe med det.

Herman.

Ved den lede Satan! Jeg skal kradse Øjnene ud af Hovedet paa ham med mine Negle.

Franz.

Hvad behager? Bliver du vred? Hvor kan du være vred paa ham? Hvad formaar saadan en Rotte imod en Løve? Din Vrede forsøder kun hans Triumf. Du kan ikke gjøre andet end bide Tænderne sammen og lade dit Raseri gaa ud over det tørre Brød.

Herman
(stamper i Gulvet).

Jeg knuser ham til Støv.

Franz
(klapper ham paa Skuldren).

Fy, Herman! Du er Kavaler. Du maa ikke ade den Skam sidde paa dig. Du maa ikke give Slip paa Frøkenen, nej, det maa du for alt i Verden ikke. Herman! For Fanden, jeg vilde prøve det yderste, hvis jeg var i dit Sted.

Herman.

Jeg hviler ikke, før jeg har bragt baade den ene og den anden under Jorden.

Franz.

Ikke saa hidsig, Herman! Kom nærmere — du skal have Amalia!

Herman.

Det maa jeg, trods alle Djævle! det maa jeg

Franz.

Du skal have hende, og det ved min Hjælp. Kom nærmere, siger jeg — du veed maaske ikke, at Karl er saa godt som gjort arveløs?

Herman
(kommer nærmere).

Det er ubegribeligt, det er det første Ord, jeg hører om det.

Franz.

Vær rolig og hør videre! En anden Gang skal du faa nærmere Besked om det. — Ja, jeg siger dig, han har været saa godt som bandlyst i de sidste elleve Maaneder. Men den gamle angrer allerede det overilede Skridt, som han dog forhaabentlig ikke (leende) har gjort selv. Og Frøken von Edelreich piner ham tillige hver Dag med sine Bebrejdelser og Klager. Tidlig eller sent vil han lade ham efterlyse i alle fire Himmelegne, og hvis han finder ham, saa god Nat, Herman! Saa kan du ganske ydmygt aabne Vogndøren for ham, naar han kjører til Kirken med hende for at blive viet.

Herman.

Jeg myrder ham ved Krucifixet!

Franz.

Fader overlader ham snart Kommandoen for at kunne leve i Ro. Saa har det stolte Brushoved Tøjlerne i sin Haand, saa ler han ad dem, der hade og misunde ham — og jeg, som vilde gjøre dig til en fremragende og stor Mand, jeg selv, Herman, vil komme til at staa ydmyg ved hans Dørtærskel —

Herman
(iltert).

Nej, saa sandt jeg hedder Herman, det skal I ikke; saafremt der endnu ulmer en Gnist Forstand i denne Hjærne, saa skal I ikke gjøre det!

Franz.

Kan du forhindre det? Ogsaa dig, min kjære Herman, vil han lade føle sin Svøbe; han vil spytte dig i Ansigtet, naar du møder ham paa Gaden, og ve dig da, hvis du trækker paa Skuldren eller rynker Panden. — Se, saaledes forholder det sig med din Bejlen til Frøkenen, med dine Udsigter og dine Planer.

Herman.

Siig mig, hvad jeg skal gjøre.

Franz,

Saa hør da, Herman! For at du kan se, at jeg som en redelig Ven tager mig din Skæbne til

Hjærte, siger jeg dig: — Gaa — klæd dig om — gjør dig ganske ukjendelig, lad dig melde hos den gamle, foregiv, at du kommer lige fra Bøhmen, at du har været sammen med min Broder i Slaget ved Prag — at du har set ham udaande sit Liv paa Valpladsen —

Herman.

Og mon man vil tro mig?

Franz.

Aahaa, lad mig sørge for det! Tag denne Pakke. Her finder du en nøjagtig Beskrivelse af dit Hverv og Dokumenter, som skal gjøre selve Tvivlen troende. — Skynd dig nu bare at komme af Sted og sørg for, at ingen ser dig. Gaa gjennem Bagporten ud i Gaarden og spring saa over Havemuren — overlad Katastrofen i denne Tragikomedie til mig!

Herman.

Og den vil være: Leve den nye Herre Franciscus Moor!

Franz
(klapper ham paa Kinden).

Hvor du er klog! — Ser du, paa denne Maade naa vi alle vore Hensigter, og Amalia opgiver alt Haab om ham. Den gamle tilskriver sig selv Sønnens Død, og — han skranter — en vaklende Bygning kan godt styrte sammen, uden at der just kræves et Jordskjælv — han overlever ikke

den Efterretning — saa er jeg hans eneste Søn — Amalia har mistet sine Støtter og er en Byld for min Vilje — og saa kan du nok tænke dig — kort og godt, alt gaar efter Ønske — men du maa ikke tage dit Ord tilbage.

Herman.

Hvad er det, I siger? (Jublende.) Før skal Kuglen vende tilbage i sin Flugt og rase i Skyttens Indvolde. — Stol paa mig! Lad kun mig om det! — Farvel!

Franz
(raaber efter ham).

Høsten er din, kjære Herman! — Naar Øxen har trukket Kornlæsset ind i Laden, saa maa den tage til Takke med Hø. Du kan faa en Tjenestetøs og ingen Amalia!

(Gaar.)

Anden Scene.

Den gamle Moors Sovekammer.

Den gamle Moor sovende i en Lænestol. Amalia.

Amalia
(kommer ganske sagte).

Stille, stille! Han sover. (Hun stiller sig hen foran den sovende.) Hvor han er smuk, og hvor han ser ærværdig ud! — ærværdig, som man maler Helgener!

— Nej, jeg kan ikke være vred paa dig! Sov sødt og vaagn glad; lad mig alene lide.

Den gamle Moor
(i Drømme).

Min Søn, min Søn, min Søn!

Amalia
(tager hans Haand).

Hør, hør! Hans Søn er hos ham i hans Drømme.

Den gamle Moor.

Er du her? Er du her virkelig? Ak, hvorfor ser du saa elendig ud? Se ikke paa mig med dette sorgfulde Blik! Jeg er ulykkelig nok.

Amalia
(vækker ham).

Se op, kjære gamle! I drømte kun. Fat jer!

Den gamle Moor
(halvt vaagen).

Var han ikke her? Var det ikke hans Haand, jeg trykkede? Slemme Franz, maa jeg ikke en Gang drømme om ham?

Amalia.

Ak! nej, nej!

Den gamle Moor
(mander sig op).

Hvor er han? Hvor? Hvor er jeg? Er det dig, Amalia?

Amalia.

Hvordan har I det? Det var en kvægende Søvn, I fik.

Den gamle Moor.

Jeg drømte om min Søn. Hvorfor blev jeg ikke ved at drømme? Maaske han havde sagt, at han tilgav mig.

Amalia.

Engle vredes ikke — han tilgiver eder. (Griber vemodigt hans Haand.) Du min Karls Fader, jeg tilgiver dig!

Den gamle Moor.

Nej, min Datter! Denne Ligfarve i dit Ansigt fordømmer Faderen. Stakkels Pige! Jeg har berøvet dig din Ungdoms Glæde — forband mig ikke!

Amalia
(kysser ømt hans Haand).

Eder?

Den gamle Moor.

Kjender du dette Billede, min Datter?

Amalia.

Ja, det er Karl!

Den gamle Moor.

Saaledes saa han ud, da han gik i sit sextende Aar. Nu er han anderledes — Ak, hvor det nager i mit Hjærte — denne Mildhed er blevet

til Vrede, dette Smil til Fortvivlelse. — Det var jo paa hans Fødselsdag og i Jasminlysthuset, at du malede ham, ikke sandt, Amalia? Ak, min Datter! Eders Kjærlighed gjorde mig saa lykkelig!

Amalia
(som stadig stirrer paa Billedet).

Nej, nej! det er ikke ham! Ved Gud! det er ikke Karl! — Her (Hun peger paa sit Hjærte og sin Pande.), her staar han saa tydeligt, saa helt anderledes. Den matte Farve formaar ikke at give en Afglans af den himmelske Aand, som straalede ud af hans ildfulde Øje. Bort med det! Det er saa ufuldkomment! Jeg var en Stymper.

Den gamle Moor.

Dette milde, varme Blik — hvis jeg saa det, naar jeg laa paa mit Dødsleje, saa vilde jeg leve midt i Døden! Jeg vilde aldrig, aldrig dø!

Amalia.

I vilde aldrig, aldrig dø! Det var som et Spring, hvormed I fra den ene Tanke fløj til en anden og skjønnere — dette Blik vilde lyse for eder ud over Graven. Dette Blik vilde bære eder op over Stjærnerne!

Den gamle Moor.

Det er tungt, det er sørgeligt! Jeg dør, og min Søn Karl er her ikke — jeg bliver baaret til

Graven, og han græder ikke ved min Grav. — Hvor det er sødt at blive lullet i Dødens Søvn af en Søns Bøn — det er en Vuggesang.

Amalia
(drømmende).

Ja, det er sødt, himmelsk sødt at blive lullet i Dødens Søvn af den elskedes Sang — maaske vedbliver man at drømme i Graven — en lang, evig, uendelig Drøm om Karl — indtil Opstandelsens Klokke lyder — (springer op, henrevet.) og fra da af evigt i hans Arme!

(Pavse. Hun gaar hen til Klaveret og spiller.)

Andromache.

Flygt ej, Hektor, bort fra mine Arme,
Hør der ude Æakiden larme!
Han vil hævne grumt Patroklos' Død!
Hvem skal da din lille Søn vel lære
Vaabendaad og Guderne at ære,
naar du synker ned i Xanthos' Skød?

Den gamle Moor.

Det er en smuk Sang, min Datter. Den maa du spille for mig, før jeg dør.

Amalia.

Det er Andromaches og Hektors Afsked — Karl og jeg har ofte sunget den sammen til Luten.

(Spiller videre.)

Hektor.

Elskte Hustru, ræk mig frejdigt Lansen,
lad mig drage ud til Vaabendansen!
Mine Skuldre bære Ilium.
For vor lille Søn maa Guder raade
Hektor dør sit Fædreland til Baade,
og vi ses jo atter i Elysium.

(Daniel kommer.)

Daniel.

Der er en Mand der ude. Han beder om at maatte tale med eder, da han har en vigtig Efterretning at bringe.

Den gamle Moor.

Der er kun een Ting i Verden, som er vigtig for mig, det veed du, Amalia. — Er det en ulykkelig, som trænger til min Hjælp? Han skal ikke gaa sukkende herfra.

Amalia.

Hvis det er en Tigger, saa lad ham hurtigt komme her op.

(Daniel gaar.)

Den gamle Moor.

Amalia, Amalia! skaan mig!

Amalia

(spiller atter).

Andromache.

Aldrig hører jeg dit Vaabens Gjalden,
Værget ligger ensomt hist i Hallen,
udslukt er din Stammes Herlighed!
Du gaar hen, hvor Solen ikke skinner,
klynkende Kokytos gjennem Grknen rinder,
og i Lethe dør din Kjærlighed.

Hektor.

Alle mine Tanker, mine Drømme
sænker jeg i Lethes sorte Strømme;
men min Kjærlighed jeg glemmer ej!
Hør, han raser hist og haaner Vore —
omgjord mig med Sværdet, stands din Taare!
Hektors Elskov dør i Lethe ej!

(Franz. Herman forklædt. Daniel.)

Franz.

Her er Manden. Han siger, det er et skrækkeligt Budskab, han bringer eder. Kan I taale at høre det?

Den gamle Moor.

Jeg kjender kun eet. Kom her hen, min Ven, og skaan mig ikke! Giv ham et Bæger Vin!

Herman
(med forandret Stemme).

Naadige Herre! Lad ikke en stakkels Mand undgjælde for, at han mod sin Vilje gjennemborer eders Hjærte. Jeg er fremmed i dette Land; men eder kjender jeg godt, I er Karl Moors Fader.

Den gamle Moor.

Hvoraf veed du det?

Herman.

Jeg har kjendt eders Søn —

Amalia

(farer op).

Lever han? Lever han? Hvor er han? Hvor er han?

(Styrter hen imod Døren.)

Den gamle Moor.

Veed du noget om min Søn?

Herman.

Han studerede i Leipzig. Derfra drog han omkring, jeg veed ikke hvor langt. Han strejfede om i Tyskland og det, efter hvad han fortalte mig, med bart Hoved og bare Fødder og tiggede ved Dørene. Fem Maaneder senere brød den fæle Krig mellem Preussen og Østerrig ud igjen, og da han ikke havde mere at haabe paa i denne Verden, drog Buldret af Frederiks sejrrige Tromme ham til Bøhmen. Tillad, sagde han til den store Schwerin, at jeg dør Heltedøden, jeg har ingen Fader mere!

Den gamle Moor.

Se ikke paa mig, Amalia.

Herman.

Man gav ham en Deling at føre. Han var med i den preussiske Sejersflugt. Vi kom til at ligge i Telt sammen. Han talte meget om sin gamle Fader og om svundne, bedre Dage — om knuste Forhaabninger — vi fik Taarer i Øjnene ved det.

Den gamle Moor
(skjuler sit Hoved i Puden).

Ti! Ti!

Herman.

Otte Dage senere stod den haarde Træfning ved Prag — jeg tør sige, at eders Søn holdt sig som en brav Kriger. Han udførte vidunderlige Gjerninger for hele Hærens Øjne. Fem Regimenter maatte skifte der, hvor han var; men han stod. Der faldt Ildkugler til højre og venstre; men eders Søn stod. En Kugle knuste hans højre Haand, han greb Fanen med den venstre og stod —

Amalia
(henrevet).

Hektor, Hektor! — — Hører I det? Han stod.

Herman.

Jeg traf ham om Aftenen, han var sunket til Jorden, medens Kuglerne peb om Ørene paa ham; med den venstre Haand søgte han at standse det strømmende Blod, den højre havde han boret ned i Jorden. „Broder!" udbrød han, da han saa mig,

„jeg hørte en Mumlen i Rækkerne om, at Generalen var faldet for en Time siden.“ — „Han er faldet,“ sagde jeg, „og du?“ — „Ja,“ svarede han, idet han lod den venstre Haand synke; „den, der er en brav Soldat, følge sin General ligesom jeg!“ Kort efter udaandede han sin store Sjæl.

Franz

(idet han farer vildt løs paa Herman).

Gid Døden vilde lamme din forbandede Tunge! Er du kommet her op for at give min Fader Banesaaret? — Fader! Amalia! Fader!

Herman.

Det var min døende Kammerats sidste Vilje. „Tag dette Sværd!“ rallede han, „og giv det til min gamle Fader; hans Søns Blod klæber ved det, han er hævnet, han kan glæde sig. Siig ham, at hans Forbandelse jog mig ud i Kamp og Død, og at jeg faldt i Fortvivlelse!“ Hans sidste Suk var Amalia.

Amalia

(som om hun vaagnede op af en dødlignende Slummer).

Hans sidste Suk — Amalia.

Den gamle Moor

(udstøder et skrækkeligt Skrig og river sig i Haaret).

Min Forbandelse jog ham i Døden! Han faldt i Fortvivlelse!

Franz
(gaar frem og tilbage).

Ak, hvad har I gjort, Fader? Karl! min Broder!

Herman.

Her er Sværdet, og her er ogsaa et Portræt, som han samtidigt trak frem fra sit Bryst! Det ligner denne Frøken paa et Haar. „Det er til min Broder Franz," sagde han — jeg veed ikke, hvad han mente med det.

Franz
(ligesom forbavset).

Til mig? Amalias Portræt? Er det til mig? Fra Karl? Til mig?

Amalia
(farer heftigt løs paa Herman).

Usle, bestukne Bedrager!
(tager haardt fat paa ham.)

Herman.

Det er jeg ikke, naadige Frøken! Se selv, om det ikke er et Portræt af eder. — I har vel selv givet ham det.

Franz.

Ved Gud! Amalia, det er dit! Det er virkelig dit!

Amalia
(giver ham Billedet tilbage).

Ja, det er mit! Himmel og Jord!

Den gamle Moor
(skrigende, river sig i Ansigtet).

Ve! Ve! Min Forbandelse har jaget ham i Døden! Han er faldet i Fortvivlelse!

Franz.

Og han mindedes mig i den sidste tunge Time, han mindedes mig! Engleskjæl! — da allerede Dødens sorte Banner brusede over hans Hoved — mindedes han mig!

Den gamle Moor
(lallende).

Min Forbandelse jog ham i Døden, min Søn faldt i Fortvivlelse.

Herman.

Den Jammer kan jeg ikke udholde. Lev vel, gamle Herre! (Sagte til Franz.) Hvorfor har I ogsaa gjort det, Junker?

(Gaar hurtigt.)

Amalia
(springer op og iler efter ham).

Vent lidt, vent lidt! Hvad var hans sidste Ord?

Herman
(raaber tilbage).

Hans sidste Suk var Amalia.

Amalia.

Hans sidste Suk var Amalia! Nej, du er ingen Bedrager! Saa er det sandt — sandt —

han er død! — død! (Vakler og synker om.) Karl er død —

Franz.

Hvad ser jeg? Hvad er det, der staar paa Sværdet? Det er skrevet med Blod — Amalia!

Amalia.

Har han skrevet noget?

Franz.

Ser jeg ret, eller drømmer jeg? Se, der staar med blodig Skrift: Franz, forlad ikke min Amalia! Se dog, se dog! Og paa den anden Side staar der: Amalia, den alt overvindende Død har brudt din Ed. — Kan du se, kan du se? Han har skrevet det med stivnende Haand, med sit varme Hjærteblod, i det højtidelige Øjeblik, da han stod ved Evighedens Dørtærskel. Hans flygtende Aand dvælede endnu en Stund for at sammenknytte Franz og Amalia.

Amalia.

Hellige Gud! Det er hans Haand. — Han har aldrig elsket mig!

(Gaar hurtigt ud.)

Franz

(stamper i Gulvet).

Det er fortvivlet! Al min Kunst strander paa denne Stivnakke!

Den gamle Moor.

Ve, ve! Forlad mig ikke, min Datter! — Franz, Franz, giv mig min Søn tilbage!

Franz.

Hvem var det, der forbandede ham? Hvem var det, der jog sin Søn ud i Kamp og Død og Fortvivlelse? — Han var en Engel, et Himlens Klenodie! Forbandelse over hans Bødler! Forbandelse over eder selv.

Den gamle Moor
(slaar sig for Brystet og Panden).

Han var en Engel, et Himlens Klenodie! Forbandelse, Forbandelse, Ødelæggelse, Forbandelse over mig selv! Jeg er den Fader, der ihjelslog sin herlige Søn! Mig elskede han indtil Døden! For at hævne mig, styrtede han sig i Kamp og Død! Uhyre! Uhyre!
(Vedbliver at mishandle sig selv)

Franz.

Han er gaaet bort, hvad kan det nytte at klage nu? (Ler haanligt.) Det er lettere at myrde end at kalde til Live igjen. I vil aldrig kunne faa ham op af Graven igjen.

Den gamle Moor.

Aldrig, aldrig, aldrig faa ham op af Graven igjen! Borte, borte for bestandig! — Og det er

dig, som har fralokket mig denne Forbandelse, dig, dig! — Giv mig min Søn tilbage!

Franz.

Tir mig ikke! Jeg forlader jer i jer Dødskamp! —

Den gamle Moor.

Uhyre! Uhyre! Skaf mig min Søn tilbage!

(farer op af Stolen og vil gribe Franz i Struben; Franz kaster ham tilbage.)

Franz.

Kraftløse Knokkelhob! Det vover J! — Dø! Fortvivl!

(Gaar.)

Den gamle Moor.

Tusend Forbandelser følge dig! Du har stjaalet min Søn ud af mine Arme. (Kaster sig fortvivlet frem og tilbage i Stolen.) Ve, ve! Jeg skal fortvivle, men ikke dø! — De fly, forlade mig i Døden — gode Engle flygte fra mig, alle Helgene vige bort fra den hvidhaarede Morder. — Ve! Ve! Vil ingen holde paa mit Hoved, vil ingen frigjøre min lidende Sjæl? Ingen Sønner! ingen Døtre! ingen Venner! — kun Mennesker — vil ingen? — Skal jeg dø alene — forladt — Ve! Ve! — Jeg skal fortvivle, men ikke dø!

(Amalia kommer med forgrædte Øjne.)

Den gamle Moor.

Amalia! du Himlens Sendebud! Kommer du for at frelse min Sjæl?

Amalia
(i en blidere Tone).

I har mistet en herlig Søn.

Den gamle Moor.

Myrdet, vil du sige. Med dette Vidnesbyrd træder jeg frem for Guds Domstol.

Amalia.

Nej, nej, ulykkelige Olding! Den himmelske Fader tog ham til sig. Vi vilde have været for lykkelige her i Verden. — Der oppe, der oppe, oven over Solen — der se vi ham igjen.

Den gamle Moor.

Se ham igjen, se ham igjen! Ak, det vil skære mig i Sjælen som et Sværd — naar jeg træffer ham som Helgen blandt Helgene. — Midt i Himlen vil jeg føle Helvedes Gys! Ved Synet af den uendelige vil jeg knuses af den Erindring, at jeg har myrdet min Søn.

Amalia.

Han vil smile, saa den smertelige Erindring svinder bort fra eders Sjæl! Vær dog rolig, kjære Fader! Jeg er jo helt rolig! Han har jo allerede paa den seraphiske Harpe sunget Navnet Amalia for sine himmelske Tilhørere, og de har nynnet det sagte efter! Hans sidste Suk var jo Amalia! Vil da ikke hans første Suk være Amalia?

Den gamle Moor.

Der vælder himmelsk Trøst fra dine Læber! Han vil smile til mig, siger du? Tilgive? Du maa blive hos mig, naar jeg dør, du min Karls elskede!

Amalia.

At dø er at flyve op i hans Arme! I er misundelsesværdig. Hvorfor er ikke mine Knogler møre? Hvorfor er mit Haar ikke graat? Ve over Ungdommens Kræfter! Velkommen, marvløse Alderdom, du, som ligger nærmere ved Himlen og min Karl!

(Franz kommer.)

Den gamle Moor.

Kom her hen, min Søn! Tilgiv mig, hvis jeg før var for haard imod dig! Jeg tilgiver dig alt. Jeg vil saa gjærne dø i Fred.

Franz.

Har I grædt nok over jer Søn? Saa vidt jeg ser, har I kun een.

Den gamle Moor.

Jakob havde tolv Sønner; men han græd blodige Taarer over sin Josef.

Franz.

Hm!

Den gamle Moor.

Tag Biblen, min Datter, og læs Historien om Jakob og Josef! Den er jeg altid bleven rørt over, og tidligere var jeg jo endnu ikke Jakob.

Amalia.

Hvad skal jeg læse af det?

(Tager Biblen og blader i den.)

Den gamle Moor.

Læs om den forladte Faders Jammer, da han ikke fandt ham blandt sine Børn — og forgjæves ventede paa ham, omgivet af de elleve andre — og hans Klagesang, da han hørte, at hans Josef for evigt var taget fra ham.

Amalia

(læser).

„Og de toge Josefs Kjortel og slagtede en Gedebuk og dyppede Kjortelen i Blodet, og de sendte den brogede Kjortel og lode den bringe til deres Fader, og sagde: Denne have vi fundet; kjend, om det er din Søns Kjortel eller ej?“ (Franz gaar pludselig.) „Og han kjendte den og sagde: det er min Søns Kjortel, et vildt Dyr har ædt ham. Josef er visseligen revet ihjel.“ —

Den gamle Moor

(synker tilbage i Puden).

Josef er visseligen revet ihjel!

Amalia
(læser videre).

„Og Jakob sønderrev sine Klæder og lagde Sæk om sine Lænder og sørgede over sin Søn lang Tid. Og alle hans Sønner og alle hans Døtre lagde sig efter at trøste ham; men han vilde ikke lade sig trøste og sagde: Thi jeg maa fare med Sorg ned i Graven —"

Den gamle Moor.
Hold op, hold op! Jeg bliver syg!

Amalia
(styrter hen til ham og lader Bogen falde).
Gud i Himlen! Hvad er der?

Den gamle Moor.
Det er Døden! — Det bliver mørkt — for mine Øjne — kald paa Præsten — han skal give mig den hellige Nadvere. — Hvor er — min Søn Franz?

Amalia.
Han er løbet sin Vej! Gud forbarme sig over os!

Den gamle Moor.
Løbet sin Vej — løbet bort fra mit Dødsleje? — — Og det er alt — alt — tilbage — to haabefulde Børn! — Du har givet — dem — du har — taget dem — dit Navn være — —

Amalia
(med et pludseligt Skrig)

Død! Alt dødt!
(Gaar fortvivlet ud.)

Franz
(kommer jublende ind).

Død! raaber de, død! Nu er jeg Herre. I hele Slottet raaber de død! Men, mon han ikke blot sover? — Naa ja, ja saamænd! det er rigtig nok en Søvn, efter hvilken der aldrig følger noget: „God Morgen". — Søvn og Død er kun Tvillinger. Lad os en Gang skifte Navnene! Brave, velkomne Søvn! Vi vil kalde dig Død!
(Han trykker hans Øjne til.)

Hvem vil nu vove at stævne mig for Retten eller at sige mig lige i Ansigtet: „Du er en Skurk!" Bort da med denne Sagtmodigheds- og Dydsmaske. Nu skal I se Franz i al hans Nøgenhed, og I skal forfærdes! Fader strøede Sukker paa sine Fordringer, forvandlede sine Livegne til en Familiekreds, sad kjærligt smilende ved Porten og kaldte dem Brødre og Børn. — Mine Øjenlaag skal herske over eder som Uvejrsskyer, mit Herrenavn skal som en Komet svæve over disse Bjærge, min Pande skal være jert Vejrglas! Han klappede og kjælede for den Nakke, der trodsigt knejsede lige over for ham. At klappe og kjæle er ikke min Sag. Jeg vil hugge i eders Kjød med takkede Sporer og prøve den skarpe Svøbe. — Paa mit Omraade skal det komme saa vidt, at Kartofler og

tyndt Øl bliver et Traktement paa Højtidsdage, og ve den, der træder mig i Møde med sunde, røde Kinder! Armodens og den slaviske Frygts Blegghed er min Livfarve; i det Liberi vil jeg klæde eder!

(Han gaar.)

Tredje Scene.

(De bøhmiske Skove).

Spiegelberg. Razmann. Røverflok

Razmann.

Er du der? Er det virkelig dig? Saa lad mig mase dig til Grød, hjærtenskjære Broder Moriz! Velkommen i de bøhmiske Skove! Du er jo bleven stor og stærk. Død og Helvede, du bringer jo et helt Regiment Rekruter, du fortræffelige Hverver!

Spiegelberg.

Ja, ikke sandt, ikke sandt, min Broder? Og det er hele Karle oven i Kjøbet! Du kan ikke tænke dig, hvor synligt Guds Velsignelse er over mig. Jeg var en fattig sulten Pjalt og havde ikke andet end denne Stav, da jeg gik over Jordan, og nu er vi otte og halvfjerds, mest ødelagte Kræmmere, rejsende Magistre og Skrivere fra de schwabiske Provinser, det er et Corps Karle, Brorlille, dejlige Fyre, siger jeg dig, som altid stjæle

hinanden Knapperne af Buxerne og kun føle sig sikre ved Siden af hinanden, naar de har en ladt Bøsse — og de har fuldt op af alt og et Rygte i fyrretyve Miles Omkreds, som ikke er til at begribe! Der er ikke en Avis, i hvilken du ikke vil finde en lille Artikel om den snu Rad Spiegelberg — jeg holder dem alene af den Grund — de har skildret mig fra Top til Taa, saa enhver vilde kunne kjende mig — selv mine Frakkeknapper har de husket. Men vi tage dem ynkeligt ved Næsen. Forleden gik jeg ind i Trykkeriet, foregav, at jeg havde set den berygtede Spiegelberg, og dikterede en Skribler, som sad der, det livagtige Billed af en derværende Ormedoktor; det rygtes, Fyren kommer i Brummen, bliver skarpt forhørt, og i sin Angest tilstaar han, ja, han tilstaar, Fanden tage mig, at han er Spiegelberg. — Død og salte Pine! Jeg stod lige paa Springet til at angive mig selv for Magistraten, fordi den Canaille saaledes ødelagde mit gode Navn og Rygte — naa, som jeg siger, tre Maaneder efter blev han hængt. Jeg maatte tage mig en ordentlig Pris, da jeg spaserede forbi Galgen og saa denne Hr. Pseudo-Spiegelberg paradere der i sin Glorie. — Imedens Spiegelberg hænger, lister Spiegelberg sig ganske sagte ud af Snaren og rækker Næse ad den superkloge Retfærdighed, saa Himlen maa sig forbarme.

Razmann
(ler).

Du er endnu stadig den gamle.

Spiegelberg.

Ja, som du ser, paa Legeme og Sjæl. Hør du, en Spas maa jeg dog fortælle dig, som jeg nylig havde i Cæcilia-Klosteret. Jeg kommer til Klostret ved det Lav hen ad Mørkningen, og da jeg endnu ikke har skudt nogen Patron af den Dag — du veed, jeg hader at kunne sige diem perdidi*) — saa maatte Natten forherliges med en Streg, om jeg saa skulde tage den lede Satan i Nakken! Der bliver dødsstille. Lysene blive slukkede. Vi tænke, nu er vel Nonnerne i Fjerene. Saa tager jeg min Kammerat Grimm med mig og siger til de andre, at de skal vente ved Porten, til de høre min Fløjte — jeg gjør Klosterportneren uskadelig, tager Nøglerne fra ham, lister mig ind i den Sal, hvor Pigerne sover, expederer deres Klæder bort, og ud ad Porten med Bagagen! Vi gaa videre fra Celle til Celle, tage Klæderne fra den ene Søster efter den anden, endelig ogsaa fra Abbedissen. — Saa fløjter jeg, og mine Folk der ude begynde at storme og larme, som om det var Dommedag, og styrte med bestialsk Støj ind i Søstrenes Celler — Hahaha! — Du skulde bare have set den Jagt, der blev, da de arme Bæster i Mørket greb efter deres Skjørter og teede sig ynkeligt, da de fandt, at de var Fanden i Vold! Vi gik imidlertid paa som

*) Diem perdidi (jeg har mistet en Dag) skal den romerske Kejser Titus have sagt, naar der var gaaet en Dag, uden at han havde haft Lejlighed til at gjøre noget godt.

bare Satan, medens de af Skræk og Bestyrtelse viklede sig ind i deres Lagener eller krøb sammen under Ovnen som Katte eller i deres Angest gjorde Stuen saa vaad, at man kunde lære at svømme i den, og de ynkelige Skraal og Hyl, og endelig den gamle Mær, Abbedissen, der var paaklædt som Eva før Syndefaldet! — Du veed, Broder, at intet paa hele Jordkloden er mig saa modbydeligt som en Ædderkop og en gammel Kælling, og tænk dig saa en Gang, at jeg maatte se den mørkebrune, rynkede, lodne gamle Tøjte danse omkring for mig og besværge mig ved sin jomfruelige Ære — for Satan i Helvede; jeg havde allerede sat Albuen til rette for at støde de faa Rester af Tænder ned i Maven paa hende! — Naa, kort og godt! enten frem med Sølvtøjet, Klosterskatten og alle de blanke Dalere eller — mine Karle forstod mig — jeg siger dig, jeg slæbte for mere end tusend Dalers Værdi ud af Klosteret, og saa havde vi Løjerne oven i Kjøbet, og mine Folk har efterladt en Erindring, som de kan slæbe om med i ni Maaneder.

Razmann
(stamper i Gulvet).

Det var ogsaa Pokkers, at jeg ikke var med til det!

Spiegelberg.

Ja, ikke sandt? Kom saa ikke og sig, at det ikke er et Fandens flot Liv! Og saa er man frisk og kraftig, og ens Korpus er i Stand og tager

hver Dag til som en Prælatmave — jeg veed ikke, men der maa være noget magnetisk ved mig, der trækker alt Rakkerpak paa Guds grønne Jord til som Staal og Jærn.

Razmann.

Det var en dejlig Magnet! Men jeg gad dog i Pokkers Skind og Ben vide, hvad det er for nogle Hexekunster, du bruger —

Spiegelberg.

Hexekunster? Det behøves ikke! — Hoved maa man have! En vis praktisk Dømmekraft, som man rigtignok ikke kan spise sig til — for ser du, jeg plejer at sige, at man kan lave en honnet Mand af enhver Træstub, men til en Gavtyv hører der Forstand — og tillige et eget Nationalgeni, et vist, om jeg saa maa sige, Gavtyve-Klima; derfor vil jeg give dig det Raad: Rejs du til Graubünden, det er de moderne Gavtyves Athen.

Razmann.

Man har prist mig hele Italien.

Spiegelberg.

Ja, ja! Ret skal være Ret! Italien kan ogsaa opvise sine Mænd, og naar Tyskland bliver ved, som det har begyndt, og afskaffer Biblen helt, hvad der er de mest glimrende Udsigter til, saa kan der med Tiden ogsaa komme noget godt ud af Tysk-

land — men i det hele taget maa jeg sige dig, gjør Klimaet ikke synderlig meget til Sagen; Geniet trives alle Vegne, og Resten, Brorlille — du veed nok, et Skovæble bliver aldrig til en Ananas, om det saa var i Paradishaven — men hvad jeg vilde sige, hvor var det jeg slap?

Razmann.

Det var ved Kunstgrebene!

Spiegelberg.

Ja, ved Kunstgrebene. Det første, du gjør, naar du kommer til en By, er at høre dig for hos Fattigforstanderen, Vægterne og Politibetjentene om, hvem der hyppigst har med dem at gjøre, og saa opsøger du deres Klienter — fremdeles bliver du Stamgjæst paa Kaffehuse, Bordeller og Værtshuse, spejder, sonderer Terrænet for at faa at vide, hvem der skraaler mest om, at man har for god Tid, de fem Procent, de fordømte Politiforbedringer, der griber om sig, hvem der skælder mest ud paa Regeringen eller ivrer imod Physiognomiken og den Slags Ting. Broder! Det er den rigtige Højde! Ærligheden vakler som en hul Tand, du behøver bare at sætte Tangen til! — Eller bedre og kortere: du kaster en fyldt Pung paa Gaden og gjemmer dig et eller andet Sted, saa mærker du dig den, der tager den op — et Øjeblik senere farer du efter ham, søger, raaber og spørger ganske en passant: „Herren har vel ikke fundet en Pengepung?“ Siger han

jo — naa, saa staar Fanden i det; men hvis han nægter det, saa siger du: „Undskyld — jeg kan ikke huske — jeg beklager" — (springer op.) Broder! Triumf, Broder! Sluk din Lygte, snedige Diogenes! — du har fundet din Mand!

Razmann.

Du er en dreven Praktikus!

Spiegelberg.

Aa hvad, som om jeg nogen Sinde havde tvivlet om det. — Nu, da du har din Mand paa Krogen, maa du ogsaa bære dig rigtig fiffigt ad for at trække ham op! — Ser du, min Søn, det har jeg gjort saaledes: — Saa snart jeg havde faaet Færten, hængte jeg mig fast ved min Kandidat som en Burre, drak Dus med ham, — og du maa Notabene give ham fri Fortæring; det koster rigtignok en Del, men det bryder du dig ikke om — — du gaar videre, indfører ham i Spillehuler og hos Udhalere, blander ham ind i Slagsmaal og Skjælmsstreger, til han er fallit paa Saft og Kraft og Penge og Samvittighed og sit gode Navn og Rygte; thi jeg maa i Parenthes sige dig, du udretter ikke noget, naar du ikke ødelægger ham paa Sjæl og Legeme. — Tro mig, Broder, det har jeg vist faaet halvhundrede Gange ud af min store Praxis, at, naar den ærlige Mand først en Gang er jaget ud af sin Rede, saa er Djævlen Herre over ham. — Skridtet er da saa let — aa

lige saa let som Springet fra Skjøge til Bedesøster. — Men hvad var det for et Knald?

Razmann.

Det tordnede. Gaa bare videre!

Spiegelberg.

Der er en endnu kortere og bedre Maade. Du skiller din Mand af med Hus og Gaard og alt, saa han ikke har en Skjorte paa Kroppen, saa kommer han af sig selv til dig. — Du skal staa tidlig op, hvis du vil lære mig noget, Broder. Spørg en Gang den rødnæsede Fyr der — Død og Pine, ham har jeg faaet ordentlig i Garnet — jeg bød ham fyrretyve Dukater, hvis han vilde skaffe mig et Voxaftryk af sin Herres Nøgler — tænk blot, det dumme Dyr gjør det, han bringer, Fanden tage mig! Nøglerne og vil have Pengene. — „Monsieur", siger jeg, „veed han ogsaa, at jeg nu gaar lige hen til Politimesteren med disse Nøgler og lejer ham et Logis i Galgen?" — Død og Helvede! Du skulde have set den Karl spile Øjnene op og sprælle som en vaad Hund. — — „For Himlens Skyld, Herren maa dog være rimelig! jeg vil — —." „Hvad vil han? Vil han nu strax gjøre sig færdig og gaa Fanden i Vold med mig?" — „Aa, hjærtelig gjærne, med Glæde." — Hahaha! stakkels Fyr, med Flæsk fanger man Mus! — Le dog ad ham, Razmann! Hahaha!

Razmann.

Ja, ja, jeg maa indrømme det. Jeg skal skrive denne Forelæsning paa min Hjærnes Tavle med Guldbogstaver. Satan maa kjende sine Folk, siden han har gjort dig til sin Mægler.

Spiegelberg.

Ja, ikke sandt, Broder? Og jeg tænker, naar jeg stiller med ti, saa lader han mig slippe — hver Forlægger giver jo sin Subskribentsamler det tiende Exemplar gratis, hvorfor skulde saa Fanden være en Jøde? — Razmann, jeg lugter Krudt —

Razmann.

Ja, jeg har ogsaa lugtet det i længere Tid. — Du skal se, der har nok vanket noget her i Nærheden! — Ja, ja, som sagt, Moriz, — du vil være Kaptejnen velkommen med dine Rekruter — han har ogsaa lokket brave Karle til sig.

Spiegelberg.

Ja, men mine! mine — pyt —

Razmann.

Naa ja! de er maaske fingernemme, — men jeg siger dig, vor Kaptejns Ry har ogsaa ført ærlige Karle i Fristelse.

Spiegelberg.

Det vil jeg ikke haabe.

Razmann.

Jo, alvorlig talt! Og de skammer sig ikke ved at tjene under ham. Han myrder ikke for Rovets Skyld som vi — Penge synes han i det hele ikke at bryde sig om, saa snart han kun har fuldt op af dem, og selv den Tredjedel af Udbyttet, som med Rette tilkommer ham, giver han bort til forældreløse Børn, eller han lader fattige, haabefulde Drenge studere for dem. Men naar det gjælder om at kopsætte en Landjunker, der slaar sine Bønder, eller at kile løs paa en guldbroderet Skurk, der forfalsker Lovene og lader sig stikke Penge i Næven, eller en anden Herre af den Kaliber — saa er han min Salighed i sit Element og huserer saa djævelsk, at man skulde tro, hver Trevl i ham var en Furie.

Spiegelberg.

Hm! Hm!

Razmann.

For nylig fik vi at vide i et Værtshus, at der vilde komme en rig Greve fra Regensburg her igjennem; han havde vundet en Proces paa en Million ved sin Advokats Kneb. Kaptejnen sad netop ved Bordet og spillede. — „Hvor mange er vi?“ spurgte han mig, idet han hurtig rejste sig; jeg saa, at han bed sig i Underlæben, og det gjør han kun, naar han er mest rasende. — „Ikke mere end fem!“ sagde jeg. — „Det er nok!“ sagde

han, kastede Pengene paa Bordet til Værtinden og lod den Vin, som han havde bestilt, staa urørt. — Vi begav os paa Vejen. Han sagde ikke et Ord hele Tiden, gik afsides og alene, kun spurgte han af og til, om vi endnu ikke saa noget, og befalede os at lægge Øret mod Jorden. Endelig kom Greven da kjørende i en tungt belæsset Vogn. Advokaten sad ved Siden af ham, der var en Ryttер i Forvejen, og ved Siden af Vognen red to Karle. — Da skulde du have set, hvordan han sprang frem mod Vognen med to Terzeroler i Haanden! Og du skulde have hørt hans Stemme, da han raabte: „Holdt"! — Kusken, som ikke vilde holde, maatte danse ned af Bukken, Greven skød i Luften, Rytterne flygtede. — „Dine Penge, Canaille!" raabte Kaptejnen med Tordenstemme — den anden laa som en Tyr under Øxen. — „Og du er den Fyr, som gjør Retfærdigheden til en gemen Skjøge?" Advokaten rystede, saa hans Tænder klaprede — Dolken sad i hans Mave som en Pæl i et Vinbjærg. — „Jeg har gjort mit!" raabte Kaptejnen og vendte sig stolt bort fra os, „Plyndringen bliver jeres Sag." Saa forsvandt han i Skoven. —

Spiegelberg.

Hm, hm! Hør Broder! Hør, Broder, det, som jeg fortalte dig før, bliver mellem os, han behøver ikke at vide det. Forstaar du?

Razmann.

Ja vel.

Spiegelberg.

Du kjender ham jo. Han har sine Nykker. Ikke sandt, du forstaar mig?

Razmann.

Ja vel forstaar jeg dig.

Schwarz kommer løbende.

Razmann.

Hvem der? Hvad er der i Vejen? Er der Folk i Skoven?

Schwarz.

Hurtigt, hurtigt! Hvor er de andre? — For syv Satan! I staar der og snakker! Veed I da slet ikke noget — veed I da slet ikke noget om det? — Og Roller —

Razmann.

Hvad er der? Hvad er der?

Schwarz.

Roller er hængt og fire andre med ham —

Razmann.

Roller? For Djævlen! naar — hvoraf veed du det?

Schwarz.

Han har allerede siddet i Hullet i over tre Uger, og vi har ikke faaet noget at vide; han har allerede

været for Retten tre Gange, og vi hører intet; man har lagt ham paa Pinebænken for at faa at vide, hvor Kaptejnen er. — Den brave Fyr bekjendte ikke; i Gaar holdt de Dom over ham, og i Morges er han med Extrapost kjørt Fanden i Vold.

Razmann.

Gid Satan staa i det! Veed Kaptejnen det?

Schwarz.

Han fik det først at vide i Gaar. Han er rasende. Du veed, at han altid har holdt meget af Roller, og nu Torturen! — der var allerede Strikke og Stige ved Taarnet, det hjalp ikke; han listede sig til ham i en Munkekutte og vilde bytte Klæder med ham; men Roller afslog det haardnakket. Nu har han svoret en Ed saa frygtelig at det løb os iskoldt ned ad Ryggen; han vil tænde en Ligfakkel for ham, saa der aldrig har brændt Mage til den for en Konge, og han vil brænde dem blaa og brune paa Puklen. Jeg er bange for Byen. Han har længe haft et Horn i Siden paa den, fordi den er saa skammelig bigot, og du veed, at naar han siger: „Jeg vil gjøre det!" saa er det lige saa godt, som naar Folk af vor Slags allerede har gjort det.

Razmann.

Ja, det er sandt! Jeg kjender Kaptejnen. Hvis han havde givet Fanden sit Ord paa, at han

vilde fare til Helvede, saa vilde han aldrig bede, om han saa kunde blive salig ved at sige et halvt Fadervor! — Men den stakkels Roller! — den stakkels Roller! —

Spiegelberg.

Memento mori! Men det rører mig ikke!

(Han nynner:)

Naar Synet jeg af Galgen undgaar ej,
med Øjet ganske let jeg blinker.
Nej Tak, jeg si'er, naar Synderen ad mig vinker,
hvem er et Fæ, du eller jeg?

Razmann

(springer op).

Hør! Et Skud!

(Skud og Støj.)

Spiegelberg.

Og et til.

Razmann.

De blive ved! Kaptejnen!

(Der synges bag Scenen.)

Nürnbergerne hænger os ikke,
naar ej de har faaet os fat.

Da capo.

Schweizer, Roller

(bag Scenen).

Halløj! Hov! Halløj! Hov!

Razmann.

Roller! Roller! Tag mig ti Djævle!

Schweizer, Roller

(bag Scenen).

Razmann! Schwarz! Spiegelberg! Razmann!

Razmann.

Roller! Schweizer! Død og Helvede!

(flyver dem i Møde).

Karl Moor (til Heſt). Schwarzer. Roller, Grimm, Schufterle, Røverbanden

(ſnavſede og ſtøvede komme ind).

Moor

(ſpringer af Heſten).

Frihed! Frihed! — — Nu er du paa det tørre, Roller! — Før min Heſt bort, Schweizer, og vaſk den med Vin. (Kaſter ſig ned paa Jorden.) Det kneb!

Razmann

(til Roller).

Ved Plutos Ildeſſe! Er du opſtanden fra Hjul og Stejle?

Schwarz.

Er du hans Aand? Eller er jeg gal? Er det virkelig dig?

Roller
(aandeløs).

Ja, det er mig, i levende Live, hel og holden! Hvor tror du, jeg kommer fra?

Schwarz.

Det maa Pokker vide! Staven var allerede brudt over dig.

Roller.

Ja, det var den og mere til. Jeg kommer direkte fra Galgen. Lad mig blot komme til Aande først. Schweizer fortæller det nok. — Giv mig et Glas Brændevin! — Er du der igjen, Moriz? Jeg tænkte, jeg skulde gense dig et andet Sted — giv mig dog et Glas Brændevin! Jeg falder sammen! — Kaptejn! — Hvor er Kaptejnen?

Schwarz.

Nu skal du strax faa det! — Men saa tal dog, fortæl dog! Hvordan slap du fra dem? Hvor kan det være, vi har dig igjen? Det løber rundt for mig. Fra Galgen, siger du?

Roller
(skyller en Flaske Brændevin ned).

Aa, hvor det smager, det brænder! — Lige direkte fra Galgen, siger jeg. I staar der og glor og kan ikke tænke jer det i Drømme — jeg var kun tre Skridt fra den Helvedes Stige, ad hvilken

jeg skulde vandre op i Abrahams Skjød! — Saa nær, saa nær! — Jeg var allerede med Hud og Haar solgt til det anatomiske Fakultet! Du kunde have faaet mit Liv for en Pris Snustobak. Kaptejnen skylder jeg Luft, Frihed og Liv.

Schweizer.

Det var en Streg, der lader sig høre. Vi havde Dagen i Forvejen gjennem vore Spioner faaet Færten af, at Roller laa ordentlig i Sylten; og hvis Himlen ikke vilde styrte sammen i rette Tid, saa maatte han i Morgen — det vil sige i Dag — gaa al Kjødets Gang. — „Af Sted!" sagde Kaptejnen, „hvad er en Ven ikke værd! — Vi redder ham, eller hvis vi ikke redder ham, saa vil vi tænde en Dødsfakkel, hvis Mage endnu ikke har lyst for en Konge, og som skal brænde dem brune og blaa paa Puklen." Hele Banden bliver kaldt sammen. Vi sendte et Ilbud til ham, der meddelte ham det paa en lille Seddel, som blev kastet i hans Suppe.

Roller.

Jeg mistvivlede om, at det skulde lykkes.

Schweizer.

Vi passede paa det Øjeblik, da Gaderne var tomme. Hele Byen drog ud til Skuespillet, Ryttere, Fodgængere og Vogne imellem hinanden; Støjen og Galgepsalmen lød vidt og bredt. „Naa", sagde

Kaptejnen, „stik saa Ild paa Byen!“ Vore Karle fløj som Pile, de stak Ild paa Byen paa tre og tredive Steder paa een Gang, kastede brændende Lunter i Nærheden af Krudttaarnet, i Kirker og Lader — Mortbleu! Der gik ikke et Kvarter: Nordostvinden, som ogsaa maa bære Nag til Byen, var til stor Gavn for os og hjalp med til at sende Flammen op i de øverste Gavle. Imidlertid foer vi som Furier frem og tilbage i Gaderne — Brand! Brand! gjennem hele Byen. — Hyl, Skrig — Bulder — Brandklokken begyndte at brumme, Krudttaarnet sprang i Luften, som om Jorden var revnet og Himlen sprunget og Helvede sunket ti tusend Favne dybere ned.

Roller.

Og nu saa mit Følge tilbage — der laa Byen som Gomorrha og Sodoma, hele Horisonten var Ild, Svovl og Røg, fyrretyve Bjærge give brølende Gjenlyd af de djævelske Løjer, en panisk Skræk slaar dem alle til Jorden — jeg benytter Øjeblikket, og een, to tre som Vinden! — Lænkerne var taget af mig, saa nær var det allerede — — mine Ledsagere staa forstenede som Lots Hustru og se sig tilbage — Væk! gjennem Hoben! Af Sted! Da jeg er tresindstyve Skridt fra dem, kaster jeg mine Klæder af mig, styrter mig i Floden, svømmer under Vandet, til jeg troede, de ikke mere kunde se mig. Min Kaptejn var rede med Heste og Klæder — saaledes undslap jeg. Moor, Moor!

Gid du ogsaa snart maatte komme i Suppedasen, saa jeg kunde gjøre lige for lige!

Razmann.

Det er et bestialsk Ønske, som du burde hænges for! — Men det var jo en Streg, som er til at revne af Latter over.

Roller.

Det var Hjælp i Nøden, I kan ikke vurdere det. Saa maatte I have været i en lignende Tilstand som jeg — med Strikken om Halsen — marschere til Graven i levende Live — og saa de fordømte Anstalter og Rakkerceremonier, og med hvert Skridt, som den ængstelige Fod ravede frem ad, kom jeg nærmere, frygtelig nærmere til den forbandede Maskine, som jeg skulde indlogeres i, den steg frem i Glansen af den skrækkelige Morgensol, og saa de lurende Rakkerknægte, den græsselige Musik — jeg hører den endnu — de sultne Ravnes Skrig, de sad i Snesevis paa min halvraadne Formand, alt det, alt det — og saa oven i Kjøbet forsmagen paa den Salighed, som jeg havde Udsigt til! — Broder! Broder! — og paa een Gang frihedens Løsen! — det var et Knald, som om der var sprnnget en Ring af Himmeltønden — Hør, I Canailler! jeg siger jer, naar man springer fra en glødende Ovn ud i Isvand, kan man ikke føle Overgangen saa stærkt, som jeg følte den, da jeg var paa den anden Bred.

Spiegelberg
(ler).

Stakkels Fyr! Nu er det jo overstaaet. (Drikker ham til.) Paa en lykkelig Gjenfødelse!

Roller
(kaster sit Glas fra sig).

Nej, ved alle Mammons Skatte! jeg gad ikke opleve det for anden Gang. At dø er noget værre end et Harlekinspring, og Dødsangesten er værre end Døden.

Spiegelberg.

Og det dansende Krudttaarn! — Hør, Razmann, det var derfor, at Luften i milevid Afstand stank saadan af Svovl, at man skulde tro, hele Molochs Garderobe blev udluftet under aaben Himmel. — Det var et Mesterstykke, Kaptejn! jeg misunder dig det!

Schweizer.

Naar Byen har Fornøjelse af at se min Kammerat blive expederet som et jaget Svin, hvad Satan! skal vi saa gjøre os Samvittighed af at lade Byen gaa i Løbet for en Kammerats Skyld? Og saa havde vore Folk jo desuden den Nydelse at kunne plyndre, lige saa galt de vilde. — Sig mig en Gang, hvad har I reddet?

En Røver.

Under Tumulten listede jeg mig ind i Stephanskirken og skar Borterne af Alterklædet. Vorherre, sagde jeg, er en rig Mand, han kan jo lave Guldtraade af Seglgarn.

Schweizer.

Det var godt — hvad skal ogsaa det Stads til i en Kirke? De komme med det til Skaberen, som ler ad det Marschandiserkram, og hans Skabninger lade de sulte. — Og du, Spangeler — hvor kastede du dit Net ud?

En anden.

Jeg og Bügel har plyndret en Butik og bringer Tøj med til halvtredsindstyve Mand.

En tredje.

Jeg reddede to Guldure og et Dusin Sølvskeer.

Schweizer.

Det er godt, det er godt. Og vi har tændt et Baal for dem, som de kan bruge fjorten Dage til at slukke. Hvis de vil standse Ilden, saa maa de ødelægge Byen med Vand. — Schufterle, veed du ikke, hvor mange døde der var?

Schufterle.

Man siger tre og firs. Taarnet alene knuste tresindstyve.

Moor
(meget alvorlig).

Roller, du er dyrt betalt!

Schufterle.

Aa pyt! Hvad har det at sige? — Ja, hvis det havde været Mænd — men det var Svøbelsebørn, som svinede deres Bleer til, indskrumpede Mødre, der viftede Fluerne bort fra dem, visne gamle Folk, der krøb sammen i Kakkelovnskrogen og ikke kunde gaa ud af Døren mere — Patienter, som klynkede efter Doktoren, medens denne i gravitetisk Trav kjørte ud til Henrettelsen. — De, der kunde gaa paa deres Ben, havde skyndt sig ud til Komedien, og det var kun Byens Bundfald, der blev tilbage for at passe paa Husene.

Moor.

Aa de stakkels Væsener! Syge, Oldinge og Børn, siger du?

Schufterle.

Ja, for Fanden! og Barselkoner og højtfrugtsommelige Fruentimmer, som var bange for at abortere under Galgen, unge Koner, som var ængstelige for, at de skulde forse sig paa den Rakkerkomedie og stemple deres Børn med Galgen, medens de endnu var i Moders Liv, — fattige Digtere, som ingen Sko havde at tage paa, fordi deres eneste Par var hos Skomageren, og hvad

det nu ellers var for noget Rakkerpak; det er ikke en Gang Umagen værd at tale om det. Da jeg tilfældigvis kom forbi et Skur, hørte jeg et Vræl indenfor, jeg kiggede der ind, og da jeg saa nærmere til, hvad var det saa? Et Barn, som endnu var raskt og sundt — det laa paa Gulvet under et Bord, og Bordet skulde lige til at brænde. — Stakkels Bæst, sagde jeg, du fryser jo ihjel her, og saa kastede jeg det i Flammerne.

Moor.

Gjorde du virkelig, Schufterle? — Og denne Flamme skal brænde i dit Bryst, til Evigheden bliver graa af Alder! — Bort med dig, Uhyre! Lad dig aldrig se mere i min Bande! — Knurrer I? — Betænker I jer? — Hvem betænker sig, naar jeg befaler? — Bort med ham, siger jeg — der er flere iblandt jer, som er modne til min Vrede. Jeg kjender dig, Spiegelberg. Men jeg skal med det første kalde jer sammen og holde en frygtelig Mønstring.

(De gaa forskrækkede deres Vej.)

Moor

(alene, gaar heftigt frem og tilbage).

Hør dem ikke, Hævner i Himlen! — Hvad kan du gjøre for, at din Pest, din Dyrtid, din Oversvømmelse ødelægger den retfærdige sammen med Skurken? Hvem kan befale Flammen at undlade at rase paa de rige Marker, naar den skal

ødelægge Hvepsefederne? Skjændsel over disse Mord paa Børn, paa Kvinder, paa syge! Denne Gjerning tynger paa mig! Den har forgiftet mine skjønneste Værker! — Her staar den Dreng, blussende af Undseelse og haanet for Himlens Øje, den Dreng, som anmasede sig at ville lege med Jupiters Kølle og kastede Pygmæer til Jorden, da han skulde knuse Titaner. — Gaa, gaa din Vej! Du er ikke den Mand, der kan føre de højeste Domstoles Hævnersværd, du bukkede under ved det første Greb! — Jeg frasiger mig herved den frække Plan og gaar bort for at skjule mig i en eller anden underjordisk Kløft, hvor Dagen ikke kan se min Skjændsel.

(Han vil flygte.)

Røvere
(komme hurtigt).

Se dig for, Kaptejn! Det spøger! Hele Skarer af bøhmiske Ryttere strejfe omkring i Skoven — Djævlen maa have forraadt os til dem. —

Flere Røvere.

Kaptejn, Kaptejn! De er kommet paa Spor af os — nogle tusend drager en Kordon om den mellemste Del af Skoven.

Andre Røvere.

Ve, ve, ve! Vi blive fangne, radbrækkede, parterede! Mange tusend Husarer, Dragoner og Jægere omgive Højen og har besat Lufthullerne.

Moor gaar.

Schweizer. Grimm. Roller. Schwarz. Schufterle. Spiegelberg. Razmann. Røvertrop.

Schweizer.

Har vi faaet dem ud af Fjerene? Glæd dig, Roller! Jeg har længe ønsket at komme til at slaas med saadan nogle Kommisbrød-Karle. — Hvor er Kaptajnen? Er hele Banden samlet? Vi har da Krudt nok?

Razmann.

Ja, vi har en svær Masse Krudt. Men vi er firs i det hele og altsaa næppe en Gang een imod tyve.

Schweizer.

Saa meget des bedre! selv om der saa var halvtreds imod min Tommelfinger. — Naar de har ventet, lige til vi har stukket Ild paa Straaet under deres Ende — saa har det ingen Nød, Brødre! De risikere deres Liv for et Par Skillings Skyld; maa jeg spørge, om vi ikke kæmpe for vor Hals og vor Frihed? — Vi vil fare hen over dem som Syndfloden og fyre ned paa deres Hoveder som Lynilden. — Hvor Fanden er Kaptejnen?

Spiegelberg.

Han forlader os i vor Nød. Kan vi da ikke undslippe mere?

Schweizer.

Undslippe?

Spiegelberg.

Aa, hvorfor blev jeg ikke i Jerusalem!

Schweizer.

Saa gid du dog maatte kvæles i Kloaken, din Møghund! Hos nøgne Nonner har du en stor Kjæft; men naar du ser to Næver — Krysser, viis nu, hvad du duer til, eller du bliver syet ind i en Sohud og jaget af Hunde.

Razmann.

Der er Kaptejnen!

Moor

(langsomt, affides).

Jeg har ladet dem helt indeslutte; nu maa de kæmpe som fortvivlede. (Højt.) Børn! Nu gjælder det! Vi er fortabte, hvis vi ikke slaas som anskudte Vildsvin.

Schweizer.

Ha! jeg skal rive Maven op paa dem med mine Hugtænder, saa Indvoldene styrte ud af dem! — Før os, Kapitejn! Vi følge dig ind i Dødens Gab!

Moor.

Lad alle Geværerne! Vi mangle da ikke Krudt.

Schweizer
(springer op).

Nej, vi har Krudt nok til at sprænge Jorden op til Maanen!

Razmann.

Hver enkelt har fem ladte Pistoler og tre Kuglebøsser.

Moor.

Det er godt! Og nu maa en Del af jer klatre op i Træerne eller skjule sig i Krattet og fyre paa dem fra Baghold.

Schweizer.

Dem hører du til, Spiegelberg!

Moor.

Vi andre falde dem i Flanken som Furier!

Schweizer.

Dem hører jeg til, jeg!

Moor.

Samtidig hermed skal hver enkelt lade sin Pibe lyde og fare omkring i Skoven, for at vort Antal kan synes større; alle Hunde slippes løs og pudses paa dem, saa de skilles, spredes og komme jer paa Skud. Vi tre, Roller, Schweizer og jeg, kæmpe, hvor det gaar hedest til.

Schweizer.

Brillant, fortræffeligt! — Vi skal mase dem, saa de ikke veed, hvorfra Grefignerne komme. Jeg har før været med til at skyde et Kirsebær ud af Munden paa en. Lad dem kun komme.

(Schufterle rykker i Schweizer, denne tager Kaptejnen til Side og taler sagte med ham.)

Moor.

Ti!

Schweizer.

Jeg beder dig —

Moor.

Nej! Han kan takke sin Skjændsel for det; den har reddet ham. Han skal ikke dø, naar jeg og Schweizer og Roller dør. Lad ham tage sine Klæder af, saa vil jeg sige, at det er en rejsende, som jeg har udplyndret — Ti stille, Schweizer! Jeg tør sværge paa, at han dog en Gang bliver hængt.

Pateren kommer.

Pateren

(afsides, idet han studser).

Er det Dragereden? — Med eders Tilladelse, mine Herrer! Jeg er en Kirkens Tjener, og der ude staar en sytten hundrede Mand, som vaage over hvert Haar paa mit Hoved.

Schweizer.

Bravo! Bravo! Det var gode Ord, de holder Maven varm.

Moor.

Ti, Kammerat! — Siig kort, hvad De har at gjøre her, Hr. Pater!

Pateren.

Mig sender den høje Øvrighed, som holder Dom over Liv og Død. — I Type — I Mordbrændere — I Skjælmer — du giftige Gleæt, som sniger dig omkring i Mørket og bider i Løndom — Menneskehedens Udslet — Helvedesyngel — kostelige Maaltid for Ravne og Utøj — Koloni for Stejle og Hjul!

Schweizer.

Hold op med at skjælde ud, din Hund, eller —

(Han holder Geværkolben hen for hans Ansigt.)

Moor.

Fy, Schweizer! Du ødelægger Koncepten for ham — han har lært sin Prædiken saa dejlig udenad — gaa videre, min Herre — „for Stejle og Hjul" —

Pateren.

Og du, min smukke Høvedsmand! Du Hertug over Typeknægte! Du Gavtyvekonge! Stormogul over alle Skjælmer under Solen! — Du er ganske

som hin første afskyelige Fører, der opflammede tusend Legioner skyldfri Engle til oprørsk Ild og trak dem med sig ned i Fordømmelsens dybe Pøl — forladte Mødres Jammerskrig hyler i Hælene paa dig, du tyller Blod i dig som Vand, Mennesker veje ikke saa meget som en Luftblære, naar de staa lige over for din morderiske Dolk —

Moor.

Meget sandt, meget sandt! Gaa kun videre!

Pateren.

Hvad behager? Meget sandt, meget sandt! Er det et Svar?

Moor.

Hvad, min Herre? Det var De vel ikke fattet paa? Videre, gaa bare videre! Hvad har De mere at sige?

Pateren
(ivrig).

Forfærdelige Menneske! Vig bort fra mig! Klæber ikke den myrdede Rigsgreves Blod ved dine forbandede Fingre? Har du ikke med tyvagtige Hænder gjort Indbrud i Herrens Helligdom og med skurkagtigt Greb stjaalet de indviede Kar? Hvad? Har du ikke kastet Brande i vor gudsfrygtige By? Har du ikke styrtet Krudttaarnet ned over gode Kristnes Hoveder? (Idet han slaar Hænderne sammen.) Skrækkelige, skrækkelige Forbrydelser, hvis Stank naar op til Himlen og væbner Dommedagen,

saa den bryder rivende frem, rede til Gjengjældelse, i rette Tid for den sidste Basun!

Moor.

Mesterlig gjort lige til nu! Men til Sagen! Hvad lader den høje Magistrat mig melde gjennem Dem?

Pateren.

Hvad du aldrig fortjener at høre. — Se dig om, Mordbrænder! Hvor dit Øje naar hen, er du indesluttet af vore Ryttere — her er intet Sted, hvor I kan undslippe. — Lige saa lidt som der voxer Kirsebær paa disse Ege og Ferskener paa disse Graner, lige saa lidt vil I uskadte vende disse Ege og Graner Ryggen!

Moor.

Hører du, Schweizer? — Gaa videre!

Pateren.

Hør da, hvor god og ædelmodig Domstolene er lige over for dig, Skurk. Hvis du nu straxt kryber til Korset og bønfalder om Naade og Skaansel, se, saa vil Strængheden selv være Barmhjærtighed, og Retfærdigheden vil være dig en kjærlig Moder — den lukker Øjet for Halvdelen af dine Forbrydelser og nøjes — tænk dig dog! — og nøjes med at lade dig radbrække.

Schweizer.

Hører du, Kaptejn? Skal jeg snøre Struben sammen paa denne afrettede Hyrdehund, saa den røde Saft sprøjter ud af alle hans Porer?

Roller.

Kaptejn! Storm, Uvejr og Helvede! — Kaptejn! — se, hvor han bider sig i Underlæben! Skal jeg vende op og ned paa den Kegle?

Schweizer.

Nej, lad mig! Jeg beder dig paa mine Knæ! Lad mig nyde den Vellyst at maſe ham.

(Pateren ſkriger.)

Moor.

Lad ham i Fred! Vov ikke at røre ham! — (Til Pateren, idet han drager ſin Kaarde.) Se, Hr. Pater, her ſtaar ni og halvfjerds, hvis Kaptejn jeg er, og ingen af dem forſtaar at flyve paa Vink og Kommando eller at danſe efter Kanonmuſik, og der ude ſtaar ſytten hundrede, ſom er blevne graa i Krigstjeneſten. — Men hør nu De! Saaledes taler Moor, Mordbrændernes Høvding: Sandt er det, at jeg har dræbt Rigsgreven, brændt og plyndret Dominikuskirken, kaſtet Brande i eders bigotte By og ſtyrtet Krudttaarnet ned over gode Kriſtnes Hoved — men det er endnu ikke alt. Jeg har gjort endnu mere. (Han ſtrækker ſin højre Haand frem.) Læg Mærke til de fire koſtbare Ringe, ſom jeg bærer

paa hver Finger. — Gaa nu og meld til de Herrer Dommere over Liv og Død Punkt for Punkt, af hvad De faar at se og høre! — Denne Rubin trak jeg af Fingeren paa en Minister, som jeg kastede i Støvet for hans Fyrstes Fod paa Jagten. Han havde ved Smiger hævet sig op fra Pøbelstøvet til at være den første Favorit, hans Næstes Fald var hans Højheds Skammel — forældreløses Taarer hævede ham op. — Denne Diamant tog jeg fra en Finansminister, som solgte Æresposter og Embeder til de højestbydende og jog den sørgende Fædrelandsven bort. — Denne Agat bærer jeg til Minde om en Præst af Deres Kaliber, hvem jeg dræbte med egen Haand, da han havde grædt paa Prædikestolen, fordi det gik tilbage med Inkvisitionen — jeg kunde fortælle Dem endnu flere Historier om mine Ringe, hvis jeg ikke allerede angrede de Par Ord, jeg har ødslet paa Dem —

Pateren.

O Pharao! Pharao!

Moor.

Hører I det? Lægger I Mærke til hans Suk? Staar han ikke der, som om han vilde nedbede Himlens Ild over Korahs Bande! Han dømmer med et Skuldertræk og fordømmer med et kristeligt Ak! — Kan Mennesket da være saa blindt? Han, der har Argus' hundrede Øjne til at finde Pletter

hos sin Broder med, kan han være saa blind lige overfor sig selv? — De tordne Blidhed og Taalsomhed fra deres Skyer, og saa bringe de Menneskeofre til Kjærlighedens Gud som til en ildarmet Moloch — prædike Kjærlighed til Næsten og jage med Eder den firsindstyveaarige blinde bort fra deres Dørtærskel; — rase imod Gjerrigheden og har for gyldne Spangers Skyld affolket Peru og spændt Hedningene for deres Vogne som Lastdyr. — De bryde deres Hoveder med, hvordan det dog kan have været muligt, at Naturen kan have skabt en Jskariot, og mene, at selv den værste blandt dem ikke vilde forraade den treenige Gud for ti Sølvpenge. — J Pharisæere, J Sandhedens Falskmøntnere, J Guddommens Aber! J blues ikke ved at knæle for Kors og Altere, J hudflette eders Rygge med Remme og pine eders Kjød med Faste; J tro, at J med dette ynkelige Gjøgl kan bilde h a m noget ind, hvem J Daarer dog kalde den alvidende, ganske som man haaner de store paa den bitreste Maade, naar man smigrer dem med, at de hade Smigrere; J pukke paa Ærlighed og et exemplarisk Liv, og den Gud, der gjennemskuer eders Hjærte, vilde vredes paa Skaberen, hvis det ikke netop var ham, der havde skabt Uhyret ved Nilen! — Bort fra mine Øjne med ham!

P a t e r e n.

At en Skurk kan tale saa stolt!

Moor.

Det er ikke nok. — Nu vil jeg tale stolt. Gaa og siig til den højst ærværdige Ret, som kaster Tærninger om Liv og Død: — Jeg er ingen Tyv, der sammensværger sig med Søvnen og Midnatten og er stor og bydende paa Stigen. — Hvad jeg har gjort, det vil jeg utvivlsomt en Gang faa at læse i Himlens Regnskabsbog; men paa dens ynkelige Repræsentanter vil jeg ikke spilde et Ord mere. Siig dem, at mit Haandværk er Gjengjældelse — Hævnen er mit Kald.

(Han vender ham Ryggen.)

Pateren.

Du ønsker altsaa ikke Skaansel og Naade? — Godt, med dig er jeg færdig! (Henvender sig til Banden.) Saa hør da I, hvad Retfærdigheden melder eder gjennem mig! — Hvis I strax binde denne Misdæder og udlevere ham, saa skal Straffen for eders gruelige Gjerninger fuldstændig blive skjænket eder — den hellige Kirke vil med fornyet Kjærlighed optage jer, I fortabte Faar, i sit Moderskjød, og for enhver af eder skal Vejen til en Hæderspost staa aaben. (Med et triumferende Smil.) Naa? Hvorledes smager det Deres Majestæt? — Naa, kom saa! Bind ham og vær fri!

Moor.

Hører I? Hører I? Hvorfor studser I? Hvorfor er I forlegne? Man byder eder Friheden, og I er allerede Fanger, man skjænker eder Livet,

og det er intet Praleri; thi I er i Sandhed dømte! — Man byder eder Ære og Embeder, og hvad andet kan eders Lod være end Skjændsel, Forbandelser og Forfølgelse, selv om I sejre? — Man forkynder eder Forsoning med Himlen, og I er fordømte! Der er ikke et Haar paa nogen af jer, som ikke farer til Helvede. Betænker I jer endnu? Vakler I endnu? Er det saa vanskeligt at vælge mellem Himmel og Helvede? Hjælp mig dog, Hr. Pater!

Pateren
(afsides).

Er han gal? — (Højt.) Er I maaske bange for, at det er en Fælde til at fange jer levende? — Læs selv, her er en underskrevet almindelig Amnesti. (Han giver Schweizer et Papir.) Kan I endnu tvivle?

Moor.

Se dog, se dog! Hvad kan I forlange mere? — Egenhændig underskrevet. — Tilgivelse over alle Grænser! — Er I maaske bange for, at de vil bryde deres Ord, fordi I en Gang har hørt, at man ikke holder sit Ord til Forrædere? — Aa, vær ikke bange, Politik alene kunde tvinge dem til at holde deres Ord, selv om de havde givet Satan det. Hvem vilde ellers i Fremtiden tro dem? Hvorledes skulde de nogen Sinde igjen kunne give deres Ord? — Jeg tør sværge paa, at de mene det oprigtigt. De veed, at det er mig, som har ophidset og forbitret jer; eder anse de for uskyldige.

Eders Forbrydelser fortolke de som ungdommelig Ubesindighed, som Overilelse. Mig alene vil de have, jeg alene fortjener at bøde. Er det ikke saaledes, Hr. Pater?

Pateren.

Hvad er det for en Djævel, der taler ud af ham? — Jo vel, vist er det saaledes! — Den Fyr faar det til at løbe rundt for mig.

Moor.

Hvad? Endnu intet Svar? Tror I maaske, I kan slaa jer igjennem? Se jer dog om! Se jer dog om! Det vilde være en barnagtig Tillidsfuldhed! — Eller smigrer I jer maaske endog med, at I kan falde som Helte, fordi I saa, at jeg glædede mig til Tumulten? — Aa, tro ikke det, I er ikke Moor! — I er forvorpne Type! Elendige Redskaber for mine højere Planer, foragtelige som Strikken i Bøddelens Haand! Type kan ikke falde, som Helte falde. Livet er en Vinding for Tyvene, efter det følger der noget skrækkeligt — Type har Ret til at skjælve for Døden. — Hør, hvor deres Horn klinge! Se, hvor truende deres Sabler blinke! Hvorledes? Er I endnu ubestemte? Er I afsindige? Er I vanvittige? — Det er utilgiveligt! Jeg vil ikke takke jer for mit Liv, jeg skammer mig ved at modtage eders Offer!

Pateren
(yderst forbavset).

Jeg bliver gal! Jeg gaar min Vej! Har man nogen Sinde hørt Magen?

Moor

Eller er I maaske bange for, at jeg skal dræbe mig selv og ved Snigmord tilintetgjøre Overenskomsten, der er betinget af, at de faa mig levende? Nej, Børn! Det er en unyttig Frygt. Her kaster jeg min Dolk fra mig og mine Pistoler og denne lille Flaske med Gift, som jeg en Gang skulde have Gavn af — jeg er saa usel, at jeg ogsaa har mistet Herredømmet over mit Liv! — Hvad, er I endnu ubestemte? Eller tror I maaske, jeg vil sætte mig til Modværge, naar I binder mig? Se, jeg binder min højre Haand til denne Egegren, jeg er ganske værgeløs, et Barn kan vælte mig. — Hvem er den første, der forlader sin Høvedsmand i Nøden?

Roller
(i heftig Bevægelse).

Og selv om Helvede omgav os ti Gange! (Svinger sin Kaarde.) Hvem der ikke er en Hund, redder Kaptejnen!

Schweizer
(sønderriver Dokumentet og kaster Pateren Stumperne i Ansigtet).

Med vore Kugler skal vi hente os Pardon. Af Sted, Canaille. Siig til dem, der sendte dig,

at du ikke har truffet en eneste Forræder i Moors Bande! — Red, red Kaptejnen!

Alle
(larmende).

Red, red Kaptejnen!

Moor
(river sig løs, frejdig).

Nu er vi fri! — Kammerater! Jeg føler en Hær i min Næve — Død eller Frihed! I alt Fald skal de ikke faa nogen levende!

(Der blæses til Angreb. Larm og Bulder. De gaa bort med dragne Kaarder.)

Tredje Akt.

Første Scene.

Amalia
(i Haven, spiller paa Lut).

Skjøn og mild som Valhals Guder høje,
ingen Yngling var saa skjøn som han;
himmelsk blidt var Blikket fra hans Øje,
som et Vaarsols-Blink i Havets Vand.

Salighed, naar i hans Favn jeg hviled!
Glødende mod Hjærtet Hjærtet slog!
Sanseløst i himmelsk Rus vi smiled,
Sjælen mod det høje Flugten tog!

Og hans Kys — en paradisisk Lykke!
Som to Flammer, der forene sig,
som naar Toner i et Harpestykke
klinge i en mild harmonisk Leg,

vore Aander iled bort fra Verimlen,
Læber, Kinder skjalv i salig Glød —
Sjæl med Sjæl var eet og Jord med Himlen,
for de tvende alting sammenflød!

Han er borte, ak forgæves græde
maa jeg; aldrig ser jeg ham igjen.
Han er borte, og al Livets Glæde
svinder hen i Sorgen for min Ven!

(Franz kommer.)

Franz.

Er du igjen her, du egensindige Sværmerske? Du har listet dig bort fra det muntre Maaltid og ødelagt Fornøjelsen for Gjæsterne.

Amalia.

Ja, det er Synd for dine uskyldige Glæder! Den Ligsang, som fulgte din Fader til Graven, maa endnu klinge i dine Øren —

Franz.

Vil du da evig og altid komme med dine Klager? Lad de døde sove i Ro og gjør de levende lykkelige! Jeg kommer —

Amalia.

Og naar gaar du igjen?

Franz.

Sæt dog ikke saa mørkt og stolt et Ansigt op! Du gjør mig bedrøvet, Amalia. Jeg kommer for at sige dig —

Amalia.

Jeg er vel nødt til at høre. Franz Moor er jo bleven den naadige Herre.

Franz.

Ja, ganske rigtigt; det er det, jeg vilde høre din Mening om. — Maximilian har lagt sig til at slumre i sine Fædres Gravkapel. Jeg er Herre. Men jeg vilde gjærne være det helt, Amalia. — Du veed, hvad du har været for vor Familie; du blev behandlet, som om du var Moors Datter, hans Kjærlighed til dig overlevede endog Døden, det vil du vel aldrig glemme?

Amalia.

Nej, aldrig, aldrig! Hvem kunde ogsaa være saa letsindig at svire disse Følelser bort ved et glad Maaltid?

Franz.

Min Faders Kjærlighed maa du belønne i hans Sønner, og Karl er død. — Forbavses du? Svimler det for dig? Ja, sandelig, den Tanke er saa smigrende høj, at den kan bedøve selv en Kvindes Stolthed. Franz tilintetgjør de fornemste Frøkeners Forhaabninger, Franz kommer og byder en fattig, forældreløs og uden ham hjælpeløs Pige sit Hjærte, sin Haand og tillige alt sit Guld og alle sine Slotte og Skove. — Franz, den misundte, den frygtede, erklærer sig frivillig for Amalias Slave —

Amalia.

Hvorfor splintrer ikke Lynet den ryggesløse Tunge, som udtaler disse formastelige Ord? Du har myrdet min elskede, og Amalia skulde kalde sig din Ægtefælle! Du —

Franz.

Ikke saa voldsom, allernaadigste Prinsesse! — Franz krummer sig jo rigtig nok ikke som en kurrende Seladon for dig — han har jo rigtig nok ikke lært som Arkadiens smægtende Hyrde at klynke sine Elskovsklager med Gjenlyd fra Grotter og Klipper. — Franz taler, og naar man ikke svarer, saa — befaler han.

Amalia.

Du Orm, befale? Befale mig noget! — Og naar man saa besvarer Befalingen med haanlig Latter?

Franz.

Det gjør du ikke. Jeg kjender endnu Midler, der dejligt kan knække en indbildsk Stivnakkes Stolthed — Kloster og Mure!

Amalia.

Bravo! Herligt! Inden for Kloster og Mure er man for evigt skaanet for dit Basiliskblik og har Tid nok til at tænke paa Karl. Dit Kloster skal være mig velkomment! Op, op med dine Mure!

Franz.

Haha! Er det saadan fat? — Pas paa! Nu har du lært mig den Kunst at pine dig — Synet af mig skal som en ildhaaret Furie piske dig den evige Grille med Karl ud af Hovedet; Skræmmebilledet Franz skal ligge paa Lur bag din elskedes Billed, ligesom Troldhunden, der ruger paa Guldskatte under Jorden — jeg vil trække dig ved Haarene til Kapellet, med Kaarde i Haanden presse det ægteskabelige Løfte ud af din Sjæl, med Storm bestige din jomfruelige Seng og besejre din stolte Undseelse med endnu større Stolthed.

Amalia

(slaar ham paa Øret).

Modtag først dette som Udstyr!

Franz

(opbragt).

Det skal blive gjengjældt tifold og tifold igjen! — Du skal ikke være min Hustru — den Ære vil

jeg ikke gjøre dig — du skal være min Maitresse, saa ærlige Bønderkoner pege Fingre ad dig, naar du vover at gaa paa Gaden. Skær bare Tænder, lyn kun Ild og Død med Øjnene — en Kvindes Forbitrelse morer mig, den gjør dig kun smukkere og attraaværdigere. Kom — denne Modstand skal forskjønne min Triumf og krydre min Vellyst i de tvungne Favntag. — Kom med ind i mit Kammer — jeg gløder af Længsel — du skal gaa med mig — nu strax!

(Vil rive hende med sig).

Amalia

(falder ham om Halsen).

Tilgiv mig! (Idet hun omfavner ham, river hun Kaarden fra hans Side og træder hurtigt tilbage.) Ser du, Skurk, hvad jeg nu kan gjøre dig til? — Jeg er en Kvinde, men en rasende Kvinde! — Vov en Gang at berøre mit Legeme med utugtig Haand — dette Staal skal gjennembore dit gejle Bryst, og min Morbroders Aand skal føre min Arm. Flygt øjeblikkelig!

(Hun jager ham ud.)

Amalia.

Hvor jeg er vel til Mode! — Nu kan jeg aande frit — jeg følte mig saa stærk som den ildsprudende Hest, bister som Tigeren, der forfølger sine Ungers triumferende Røver. I et Kloster, siger han! — Tak for denne lykkelige Tanke! — Nu har den skuffede Kjærlighed fundet et Tilflugts-

sted — Kloſtret — Frelſerens Kors er den ſkuffede Kjærligheds Tilflugt.

(Hun vil gaa.)

Herman

(træder ængſteligt ind).

Frøken Amalia! Frøken Amalia!

Amalia.

Hvorfor forſtyrrer du mig, ulykſalige?

Herman.

Jeg maa have denne Byrde af min Sjæl, før den trykker den ned i Helvede. (Kaſter ſig paa Knæ for hende.) Tilgiv mig! Tilgiv mig! Jeg har krænket jer haardt, Frøken Amalia!

Amalia.

Rejs dig! Gaa din Vej! Jeg vil ikke vide noget!

(Vil gaa.)

Herman

(holder hende tilbage).

Nej! Bliv her! Ved Gud, ved den evige Gud! I ſkal vide alt!

Amalia.

Ikke et Ord mere — jeg tilgiver dig. — Drag bort i Fred!

(Vil ile bort.)

Herman.

Saa hør dog kun et eneste Ord! — Det vil give eder eders Ro tilbage.

Amalia

(kommer tilbage og ser forundret paa ham).

Hvad siger du, min Ven? Hvem i Himmelen eller paa Jorden kan give mig min Ro tilbage?

Herman.

Det kan et eneste Ord fra mine Læber. — Hør mig!

Amala

(griber medlidende hans Haand).

Du gode Menneske — kan et Ord fra dine Læber rive Evighedens Laase op?

Herman

(rejser sig).

Karl lever!

Amalia

(med et Skrig).

Ulykkelige!

Herman.

Jo, han gjør. — Kun eet Ord endnu — eders Morbroder —

Amalia

(farer hen imod ham).

Du lyver —

Herman.

Eders Morbroder —

Amalia.

Karl lever!

Herman.

Og eders Morbroder —

Amalia.

Karl lever!

Herman

Og eders Morbroder ogsaa. — Forraad mig ikke!

(Skynder sig bort).

Amalia

(staar længe ligesom forstenet. Saa farer hun op og iler efter ham).

Anden Scene.

(Egn ved Donau.)

Røverne

(lejrede paa en Høj under nogle Træer, Hestene græsse paa Højens Skrænt).

Moor.

Her maa jeg blive liggende (kaster sig ned paa Jorden.) Jeg er som mørbanket i hele Kroppen. Min Tunge er ganske tør. (Schweizer gaar ubemærket bort.) Jeg vilde bede jer om at hente mig en Slurk Vand fra Floden; men I er alle dødtrætte.

Schwarz.

Og al vor Vin er drukket.

Moor.

Se dog, hvor Kornet staar godt! — Grenene er lige ved at knække af Frugtmasserne — Vinstokken giver det bedste Haab.

Grimm.

Det bliver et frugtbart Aar.

Moor.

Tror du? — Saa blev dog eet Arbejd betalt i Verden. Eet! — — Men der kan jo komme en Haglbyge i Nat og ødelægge alt.

Schwarz.

Ja, det kan nemt ske. Alt kan blive ødelagt et Par Timer før Høsten.

Moor.

Det er jo det, jeg siger. Alt gaar til Grunde. Hvorfor skulde det, som Mennesket har lært af Myren, lykkes ham, naar det, der gjør ham lig med Guderne, mislykkes? — Eller er Grænsen for hans Bestemmelse her?

Schwarz.

Jeg kjender den ikke.

Moor

Det er godt sagt og bedre handlet, naar du aldrig forlanger at kjende den! — Broder — jeg har set Menneskene, deres Myresorger og deres Kæmpeprojekter — deres Gudeplaner og deres Musforretninger, det vidunderlige, sælsomme Kapløb efter Lykksaligheden: En stoler paa sin Hests Kraft — en anden paa sit Æsels Næse — en tredje paa sine egne Ben; dette brogede Livslotteri, i hvilket mangen en vover sin Uskyld og — sin Salighed, for at faa en Gevinst, og — saa kommer der kun Nitter — der var vel ikke en Gang Numre deri! Det er et Skuespil, Broder, som skaffer en Taarer i Øjnene, naar det kildrer Mellemgulvet, saa man maa le.

Schwarz.

Hvor Solen gaar dejligt ned!

Moor

(hensunken i Betragtning deraf).

Saaledes dør en Helt! — Tilbedelsesværdigt!

Grimm.

Du lader til at være dybt rørt.

Moor.

Da jeg var Dreng — var det min Yndlingstanke at leve og dø saa ren som den — (Med undertrykt Smerte.) Det var en Barnetanke.

Grimm.

Det vil jeg haabe.

Moor

(trykker sin Hat ned over Panden).

Der var en Tid — lad mig være alene, Kammerater!

Schwarz.

Moor, Moor! For Pokker! — Han skifter Farve.

Grimm.

For Fanden! Hvad er der i Vejen med ham? Bliver han syg?

Moor.

Der var en Tid, da jeg ikke kunde sove, naar jeg havde glemt at sige min Aftenbøn —

Grimm.

Er du vanvittig? Vil du lade dig hovmesterere af dine Ungdomserindringer?

Moor

(lægger sit Hoved op mod Grimms Bryst).

Broder! Broder!

Grimm.

Hvad? Vær dog intet Barn — jeg beder dig —

Moor.

Gid jeg var det — gid jeg var det igjen!

Grimm.

Fy skam dig!

Schwarz.

Mand dig op! Se, hvor malerisk Landskabet er — og hvor Aftenen er dejlig!

Moor.

Ja, mine Venner, denne Verden er saa smuk!

Schwarz.

Naa, ja, det var fornuftigt talt!

Moor.

Denne Jord er saa prægtig!

Grimm.

Ja — ja — saadan skal du tale.

Moor

(der er sunket tilbage).

Og jeg er saa hæslig her i denne skjønne Verden — og jeg er et Uhyre her paa denne prægtige Jord!

Grimm.

Aa, lad dog være med det.

Moor.

Min Uskyld! Min Uskyld! — Se, alle Væsener er gaaet ud for at sole sig i Foraarets fredelige

Solstraale — hvorfor skal Himlens Glæder blive til Helvede for mig alene? — Alle er saa lykkelige, Fredens Aand gjør dem alle beslægtede. — Hele Verden er som een Familie med en Fader hist oppe. — Det er ikke min Fader! — Jeg alene er forstødt, jeg alene er udmønstret af de renes Rækker — jeg skal aldrig kaldes med det søde Navn Barn — jeg skal aldrig se den elskedes smægtende Blik — jeg skal aldrig, aldrig favnes af en sand Ven! (Idet han farer vildt tilbage.) Jeg er omgivet af Mordere, omhvislet af Slanger — lænket til Lasten med Jærnhaand — jeg raver ned i Ødelæggelsens Grav paa Lastens svajende Rør — midt imellem den lykkelige Verdens Blomster er jeg en hylende Abbadona.*)

Schwarz
(til de andre).

Det er ubegribeligt! Jeg har aldrig set ham saaledes.

Moor
(vemodigt).

Gid jeg kunde vende tilbage til Moderliv! Gid jeg kunde fødes som Tigger! — Nej, jeg vilde ikke forlange mere — end at jeg kunde blive som en Daglejer! — Jeg vilde arbejde, saa Blodet dryppede ned fra mine Tindinger — kjøbe en eneste Middagssøvns Vellyst — den Salighed at fælde en eneste Taare!

*) Den angrende Djævel i Klopstocks „Messias".

Grimm
(til de andre).

Vær rolig! Paroxysmen er allerede i Aftagende.

Moor.

Der var en Tid, da de flød saa let — O I Fredens Dage! Du mine Fædres Slot! — I grønne, sværmeriske Dale! Alle I Scener fra min Barndoms Elysium! — Kommer I aldrig tilbage igjen — skal I aldrig mere med lisligt Puft kølne mit brændende Bryst? — Sørg med mig, Natur! — De vende aldrig tilbage, de vil aldrig mere med lisligt Puft kølne mit brændende Bryst! — Borte! uigjenkaldelig borte! —

Schweizer
(kommer med Vand i en Hat).

Drik, Kaptejn, her er Vand nok, og det er koldt som Is.

Schwarz.

Du bløder jo — hvad er der i Vejen?

Schweizer.

Aa, det var kun en Spas, som nær havde kostet mig to Ben og en Hals. Da jeg traskede omkring Sandhøjen ved Floden, rutschede det Skidt bort under mig, og jeg trillede en halv Snes Fod ned — der laa jeg, og da jeg saa havde faaet mine fem Sanser i Lave igjen, fandt jeg det klareste

Vand i Gruset. Det var tilstrækkeligt Udbytte for det Hop, tænkte jeg, det vil smage Kaptejnen.

Moor
(giver ham Hatten tilbage og tørrer Blodet af hans Ansigt).

Ellers kan man jo ikke se de Ar, som de bøhmiske Ryttere har tegnet paa din Pande. — Det Vand var godt, Schweizer — disse Ar klæde dig godt.

Schweizer.

Aa pyt! Der er Plads nok til tredive.

Moor.

Ja, Børn — det var en varm Eftermiddag — og vi mistede kun een Mand! — Roller døde en smuk Død! Man vilde rejse en Marmorsten paa hans Grav, hvis han ikke var død for mig. Tag til Takke med dette! (Han tørrer sine Øjne.) Hvor mange Fjender var det, der blev paa Pladsen?

Schweizer.

Hundrede og tresindstyve Husarer — tre og halvfemsindstyve Dragoner, hen imod fyrretyve Jægere — i det hele tre hundrede.

Moor.

Tre hundrede for een! — Hver enkelt af eder har Fordring paa dette Hoved! (Han tager sin Hat af.) Se, jeg hæver min Dolk! Saa sandt jeg har en udødelig Sjæl: Jeg vil aldrig forlade eder!

Schweizer.

Sværg ikke! Du veed ikke, om du ikke endnu kan blive lykkelig og angre.

Moor.

Ved Rollers Lig! Jeg vil aldrig forlade eder.

(Kosinsky kommer.)

Kosinsky

(affides).

Her paa Egnen kunde jeg træffe ham, sagde de. — Hej! Halløj! Hvad er det for nogle Karle? — Mon det skulde være? — Hvad? Jo! — Det er dem! Jeg vil tale til dem.

Schwarz.

Giv Agt! Hvem er det?

Kosinsky.

Undskyld, mine Herrer! Jeg veed ikke, om jeg gaar rigtigt eller fejl.

Moor.

Og hvem skal vi være, hvis De gaar rigtigt?

Kosinsky.

Mænd!

Schweizer.

Monstro vi har vist, at vi er det, Kaptejn?

Kosinsky.

Jeg søger Mænd, som se Døden i Ansigtet, og som lade Faren lege omkring sig som en tam Slange, Mænd, der sætte Friheden højere end Æren og Livet, og hvis blotte Navn er velkomment for de fattige og undertrykte, men gjør de mest behjærtede fejge og faar Tyranner til at blegne.

Schweizer.

Den Fyr synes jeg om. — Hør en Gang, min gode Ven! Du har fundet dine Folk.

Kosinsky.

Det tænker jeg, og jeg vil haabe, at de snart er mine Brødre. — Saa kan I altsaa vise mig hen til den rette Mand; thi jeg søger eders Kaptejn, den store Grev Moor.

Schweizer
(giver ham et varmt Haandtryk).

Kjære Dreng! Vi vil være Dus.

Moor
(kommer nærmere).

Kjender De Kaptejnen?

Kosinsky.

Det er dig! — Det ser jeg paa din Mine! — Hvem kan se paa dig og søge efter en anden? (Stirrer længe paa ham.) Jeg har altid ønsket at se hin

Mand med det tilintetgjørende Blik, der sad paa Karthagos Ruiner — nu ønsker jeg det ikke mere.

Schweizer.

Du er en Pokkers Knægt!

Moor.

Og hvad fører Dem til mig?

Kosinsky.

Min mer end grusomme Skæbne. — Jeg har lidt Skibbrud paa denne Verdens stormfulde Hav, jeg har maattet se mit Livs Haab strande, og jeg beholdt intet andet tilbage end det pinefulde Minde om dette Tab, som vilde gjøre mig vanvittig, hvis jeg ikke søgte at kvæle det ved anden Virksomhed.

Moor.

Atter en Anklager imod Guddommen! — Gaa videre.

Kosinsky.

Jeg blev Soldat. Ulykken forfulgte mig ogsaa da — jeg deltog i en Tur til Østindien, Skibet strandede — alle Planer mislykkedes! Saa hørte jeg endelig fortælle vidt og bredt om dine Bedrifter, Mord og Brand, som de kaldte dem, og jeg er rejst tredive Mil med den faste Beslutning at tjene under dig, hvis du vil tage mig i din Tjeneste. — Jeg beder dig, ærede Kaptejn, afslaa det ikke!

Schweizer
(med et Spring).

Hejsa! Hopsasa! Saa har vi jo faaet tusende Gange Erstatning for vor Roller! En Helvedeskarl til vor Bande!

Moor.

Hvad hedder du?

Kosinsky.

Kosinsky.

Moor.

Hvad? Kosinsky! Veed du ogsaa, at du er en letsindig Dreng og danser legende hen over det betydningsfuldeste Skridt i dit Liv som en ubesindig Pige. — Her kommer du ikke til at spille Bold eller Kegler, som du bilder dig ind.

Kosinsky.

Jeg veed, hvad du vil sige. — Jeg er fire og tyve Aar gammel; men jeg har set Kaarder funkle og hørt Kugler pibe om Ørene paa mig.

Moor.

Saa, unge Herre? — Og du har kun lært at fægte for at støde stakkels rejsende ned for en Rigsdalers Skyld eller for at stikke Kvinder i Maven bagfra? Gaa din Vej! Du er løbet bort fra din Amme, fordi hun truede dig med Riset.

Schweizer.

Hvad Satan, Kaptejn! Hvad tænker du paa? Vil du lade den Herkules løbe? Han ser jo ud, som om han kunde jage Marschallen af Sachsen over Gangesfloden med en Slev!

Moor.

Du kommer og vil være Forbryder og Snigmorder, fordi dine Lapperier mislykkes for dig! — Mord, Dreng! forstaar du ogsaa det Ord? Du har vel sovet rolig, naar du har slaaet nogle Valmueknopper af! Men at gaa med et Mord paa sin Samvittighed —

Kosinsky.

Ethvert Mord, som du byder mig at begaa, vil jeg forsvare.

Moor.

Hvad? Er du saa klog? Vil du formaste dig til at fange en Mand med Smiger? Hvoraf veed du, at jeg ikke har onde Drømme, eller at jeg ikke vil blegne, naar jeg ligger paa mit Dødsleje? Hvor mange Ting har du gjort, ved hvilke du tænkte paa Ansvaret?

Kosinsky.

Kun meget faa, det er sandt nok; men da i alt Fald denne Rejse til dig, ædle Greve.

Moor.

Har din Hovmester maaske spillet dig Historien om Robin Hood i Hænderne — den Slags uforsigtige Canailler skulde man sende paa Galejerne — saa din barnlige Fantasi er bleven ægget, og du er bleven smittet af den vanvittige Sygdom at ville være en stor Mand? Har du Lyst til at vinde Ry og Ære? Vil du kjøbe Udødeligheden med Mordbrand? Mærk dig det, ærgjerrige Yngling! Der voxer ingen Lavrbær for Mordbrændere! Efter Røversejre følger ingen Triumftog — men Forbandelse, Fare, Død, Skjændsel. — Ser du Retterstedet der paa Højen?

Spiegelberg
(gaar vredt frem og tilbage).

Aa, hvor det er dumt! hvor det er afskyeligt, utilgiveligt dumt! Det er ikke den rigtige Maade! Jeg gjør det ganske anderledes.

Kosinsky.

Hvad skal den frygte, som ikke frygter Døden?

Moor.

Fortræffeligt! Mageløst! Du har været flink i Skolen, du har lært din Seneca godt uden ad. — Men, min kjære Ven, med den Slags Sætninger beroliger du ikke den lidende Natur, med dem sløver du aldrig i Evighed Smertens Pilespidser. — Tænk dig ret om, min Ven! (Han tager hans Haand). Tænk dig

om, jeg raader dig som en Fader — lær først Afgrundens Dybde at kjende, før du springer ned i den! Hvis der endnu er en eneste Glæde i Verden, du kunde faa fat i — der kunde komme Øjeblikke, i hvilke du — vaagner — og saa — kunde det være for sent! Du ligesom træder ud af Menneskehedens Kreds her — enten maa du være et større Menneske, eller du er en Djævel! — Endnu en Gang, min Søn! Hvis der endnu ulmer en Gnist af Haab for dig andet Steds, saa opgiv dette skrækkelige Forbund, som kun den fortvivlede slutter, hvis ikke en højere Visdom har stiftet det. — Man kan tage fejl — tro mig, man kan antage det for Aandsstyrke, som dog, naar alt kommer til alt, er Fortvivlelse — Tro mig, ja, tro mig! og skynd dig hurtigt bort herfra.

Kosinsky.

Nej! nu flygter jeg ikke mere. Hvis min Bøn ikke rører dig, saa hør Historien om min Ulykke. — Du vil da selv trykke Dolken i min Haand, du vil — — sæt jer og hør opmærksomt efter!

Moor.

Jeg skal høre.

Kosinsky.

Jeg er en bøhmisk Adelsmand og blev ved min Faders tidlige Død Ejer af et betydeligt Gods. Egnen var paradisisk — thi den indeholdt en Engel

— en Pige, der var smykket med alle den blomstrende Ungdoms Yndigheder og kysk som Himlens Lys. Men, til hvem er det, jeg siger dette? Det er kun som Bjældeklang for eders Øren — I har aldrig elsket, er aldrig blevne elskede —

Schweizer.

Saa sagte! Kaptejnen bliver ildrød i Hovedet.

Moor.

Hold op! Jeg vil høre det en anden Gang — i Morgen — snart — eller — naar jeg har set Blod.

Kosinsky.

Blod, Blod — hør kun videre! Blod, siger jeg dig, vil fylde hele din Sjæl. Hun var borgerlig født, tysk — men hendes Ydre fik Adelens Fordomme til at smelte. Med den undseligste Beskedenhed modtog hun Forlovelsesringen af min Haand, og to Dage derefter skulde jeg føre min Amalia til Altret.

(Moor rejser sig hurtigt.)

Kosinsky.

Midt i den Rus, som den forventede Salighed bragte mig i, under Forberedelserne til Formælingen — bliver jeg kaldt til Hove ved et Ilbud. Jeg indfandt mig. Man viste mig Breve, som jeg skulde have skrevet, og som havde et forræderisk Indhold. Jeg rødmede over dette Budskab — man tog

Kaarden fra mig, kastede mig i Fængsel, og alle mine Sanser svigtede mig.

Schweizer.

Og imidlertid — videre! Jeg lugter allerede Lunten.

Kosinsky.

Her laa jeg en Maaned og vidste hverken ud eller ind. Jeg var ængstelig for Amalia, der hvert Minut maatte lide Dødskvaler paa Grund af min Skæbne. Endelig viste Hoffets første Minister sig, ønskede mig med sukkersøde Ord til Lykke, fordi man havde opdaget, at jeg var uskyldig, meldte mig, at jeg var fri, og gav mig min Kaarde igjen. Jeg iler triumferende til mit Slot for at flyve i Amalias Arme — hun var forsvunden. Hun var bleven bortført ved Midnatstid, ingen vidste hvorhen; ingen havde set hende senere. Da gik det op for mig som et Lyn, jeg løj til Byen, sonderede Terrainet ved Hoffet — alle stirrede de paa mig, men ingen vilde sige mig noget — endelig opdager jeg hende gjennem et skjult Gitter i Paladset! — Hun kastede en Billet ud til mig.

Schweizer.

Sagde jeg det ikke?

Kosinsky.

For Satan i det hede Helvede! Der stod det! Man havde givet hende Valget imellem at se mig

dø og at blive Fyrstens Maitresse. I Kampen mellem Ære og Kjærlighed bestemte hun sig for det sidste, og (leende) jeg var frelst.

Schweizer.

Hvad gjorde du saa?

Kosinsky.

Jeg stod der som ramt af Lynilden! — Blod! var min første og min sidste Tanke. Skummende af Raseri, løber jeg hjem, vælger mig en treægget Kaarde og styrter saa i al min Ophidselse til Ministerens Hus; thi kun han — kun han kunde være den djævelske Kobler. Man maa have set mig paa Gaden; thi da jeg kommer der op, er alle Værelser aflaasede. Jeg søger og spørger. Han var kjørt hen til Fyrsten, lød Svaret. Jeg gaar øjeblikkelig derhen; der vidste de ikke noget om ham. Jeg gaar tilbage, sprænger Døren, finder ham, vil lige til — da sprang fem, sex Tjenere frem og afvæbnede mig.

Schweizer
(stamper i Jorden).

Og han fik ingen Ting, og du maatte gaa din Vej uden at have gjort noget.

Kosinsky.

Jeg blev grebet, anklaget og — mærk jer det — af særlig Naade infamt jaget ud af Landet,

mine Godser blev forærede til Ministeren, Amalia bliver i Tigerens Kløer, sukker og sørger sit Liv bort, medens min Hævn maa faste og krumme sig under Despotismens Aag.

Schweizer
(rejser sig og hvæsser sin Kaarde).

Det er Vand paa vor Mølle, Kaptejn! Her er noget at stikke Ild paa!

Moor
(som hidtil har gaaet heftigt frem og tilbage, til Røverne).

Jeg maa se hende. — Af Sted! Saml eders Sager — du bliver hos os, Kosinsky — skynd jer!

Røverne.

Hvor skal vi hen!

Moor.

Hvor vi skal hen? Hvem spørger om det? (Heftigt til Schweizer.) Vil du holde mig tilbage, Forræder? Men ved mit Salighedshaab —

Schweizer.

Jeg en Forræder! — Gaa til Helvede, og jeg skal følge dig!

Moor
(falder ham om Halsen).

Broder! Du følger med. — Hun græder, hun

sørger sit Liv bort. Af Sted! Hurtigt! Alle! Til Franken! Om otte Dage maa vi være der.

(De gaa.)

Fjerde Akt.

Første Scene.

(Landlig Egn ved Moors Slot.)

Karl Moor. Kosinsky (i nogen Afstand).

Moor.

Gaa i Forvejen og meld mig! Du kan vel huske, hvad det er, du skal sige?

Kosinsky.

I er Grev Brand og kommer fra Mechlenburg, og jeg er eders Rideknægt. — Vær ikke bange, jeg skal nok spille min Rolle godt!

(Gaar.)

Moor.

Vær hilset, mit Fædrelands Jord! (Han kysser Jorden.) Mit Fædrelands Himmel! Mit Fædrelands Sol! — I Enge og Høje og Strømme og Skove! Vær alle hjærtelig hilset! — Hvor lisligt vifter ikke

Luften fra mit Fødehjems Bjerge! Hvor strømmer ikke eders balsamiske Fryd den stakkels Flygtning i Møde! — Elysium! fantastiske Verden! Stands, Moor! Din Fod vandrer i et helligt Tempel.

(Han kommer nærmere.) Se, Svalerederne i Slotsgaarden er der endnu — og den lille Havedør! — og dette Hjørne ved Gjærdet, hvor jeg saa tit saa paa Hunden og drillede den — og Dalen der nede, hvor jeg som Helten Alexander førte mine Makedonere i Slaget ved Arbela, og den græsbevoxede Høj ved Siden af, fra hvilken jeg kastede den persiske Satrap ned — medens min sejrrige Fane vajede højt! (Han smiler.) Ungdommens skjønne Vaar lever op igjen i den elendiges Sjæl — her var du saa lykkelig, saa helt, saa skyfrit munter — og nu — der ligger Ruinerne af dine Planer! Her skulde du en Gang vandre som en stor, statelig, hædret Mand — her skulde du for anden Gang leve dit Ungdoms Liv i Amalias blomstrende Børn — her! her skulde du være dit Folks Afgud! — Men den onde grinede ad det! (Han farer op.) Hvorfor er jeg kommet hertil? Er det, for at det skal gaa mig som Fangen, der jages op af sine Frihedsdrømme af den klirrende Lænke? — Nej, jeg vil tilbage til min Elendighed! — Fangen havde glemt Lyset; men Frihedens Drøm for hen over ham som et natligt Lyn, der gjør Natten endnu mørkere. — Lev vel, I mit Fædrelands Dale! En Gang saa I Drengen Karl, og Drengen Karl var en lykkelig Dreng — nu har I set Manden, og han

er fortvivlet. (Han gaar hurtigt hen imod Baggrunden, hvor han pludselig bliver staaende og vemodigt ser over mod Slottet.) Jeg skulde ikke se hende, ikke et Glimt af hende? — Og der er kun en Mur imellem mig og Amalia! — Nej, jeg maa se hende — og ham — det skal tilintetgjøre mig! (Han vender om.) Fader! Fader! din Søn nærmer sig! — Bort med dig, du sorte, dampende Blod! Bort, du hule, græsselige, bævende Dødens Blik! Lad mig være fri kun i denne Time! — Amalia! Fader! din Karl nærmer sig! (Han gaar hurtigt hen imod Slottet.) Pin mig, naar Dagen vaagner til Liv, slip mig ikke, naar Natten kommer — pin mig i rædsomme Drømme! Men forgift ikke denne Fryd for mig! (Han staar ved Porten.) Hvordan er det, jeg er til Mode? Hvad er det, Moor? Vær en Mand! — — Dødens Gys — — skrækkelige Anelser — —

(Han gaar ind.)

Anden Scene.

(Galleri paa Slottet.)

Karl Moor, Amalie
(komme ind).

Amalia.

Og tror De virkelig, De kunde finde hans Billed mellem disse Malerier?

Moor.

Ja, ganske sikkert. Hans Billed har altid staaet levende for mig. (Han gaar omkring og ser paa Malerierne.) Det er ikke ham der.

Amalia.

Nej! — det er den grevelige Slægts Stammefader, som blev adlet af Barbarossa, under hvem han tjente mod Sørøverne.

Moor

(der stadig ser paa Malerierne).

Det er ikke ham — og ham der — heller ikke ham der henne — han findes ikke iblandt dem.

Amalia.

Ikke det? Se Dem bedre for! Jeg troede, De kjendte ham —

Moor.

Jeg kjender ikke min Fader bedre. Han mangler det blide Træk ved Munden, der gjorde ham kjendelig blandt Tusende — det er ikke ham.

Amalia.

Det forbavser mig. De har ikke set ham i atten Aar, og dog —

Moor

(hurtigt rødmende).

Der er han!

(Han staar som ramt af et Lyn.)

Amalia.

Det var en fortræffelig Mand!

Moor

(fordybet i Betragtning af Billedet).

Fader, Fader! Tilgiv mig! — Ja, en fortræffelig Mand! — (Han tørrer sine Øjne.) En guddommelig Mand!

Amalia.

De synes at have megen Interesse for ham.

Moor.

Ja, det var en fortræffelig Mand — og han er gaaet bort!

Amalia.

Gaaet bort! Ja, som vore bedste Glæder gaa bort. — (Idet hun blidt griber hans Haand.) Kjære Hr. Greve, der modnes ingen Salighed her paa Jorden.

Moor.

Det er meget sandt, meget sandt — har De allerede gjort den sørgelige Erfaring? De kan ikke være tre og tyve Aar gammel.

Amalia.

Og jeg har dog gjort den Erfaring. Alt lever, for bedrøvet at dø igjen. Vi har kun Interesse, vi vinder kun for med Smerte at miste igjen.

Moor.

Har De allerede mistet noget?

Amalia.

Nej, intet. Alt! Intet — skal vi gaa videre, Hr. Greve?

Moor.

Haster det? Hvem forestiller det Billede til højre? Jeg synes, det er et ulykkeligt Physiognomi.

Amalia.

Det Billede der til venstre er Grevens Søn, den nuværende Herre. — Kom, kom!

Moor.

Men det til højre?

Amalia.

Vil De ikke med ud i Haven?

Moor.

Men dette Portræt til højre? — Du græder, Amalia?

(Amalia gaar hurtigt ud.)

Moor.

Hun elsker mig, hun elsker mig! — Hele hendes Væsen begyndte at komme i Oprør; Taarerne strømmede forrædersk ned ad hendes Kinder. Hun elsker mig! — Og det skulde du fortjene, elendige! Staar jeg ikke her som en domfældt ved den dødbringende Blok? Er det den Sofa, paa hvilken jeg sad med hende i min Favn, sanseløs af Fryd?

Er det mine fædrene Haller? (Grebet ved Synet af sin Faders Billede.) Du, du — Ildflammer fra dit Øje — Forbandelse, Forbandelse, Fordømmelse! — Hvor er jeg? Det er mørkt for mine Øjne — Guds forfærdelige Straf! — Jeg, jeg har dræbt ham!

(Han iler ud.)

Franz Moor

(kommer i dybe Tanker).

Bort, bort med det Billed! Bort, fejge Kryster! Hvorfor bæver du, og for hvem? I de Par Timer, i hvilke Greven har været inden for disse Mure, har jeg været til Mode, som om en Helvedes Spion sneg sig i Hælene paa mig. — Jeg synes, at jeg kjender ham! Der er noget stort, noget, jeg ofte har set, i hans vilde, solbrændte Ansigt, og det faar mig til at bæve! — Amalia ser heller ikke ligegyldigt paa ham! Hun sender den Fyr nogle begjærlige, smægtende Blikke, som hun dog ellers er saa gjerrig med lige over for alle andre! Jeg saa jo nok, at hun hemmeligt lod falde et Par Taarer i den Vin, som han derpaa hurtigt slubrede i sig bag min Ryg, saa man skulde tro, han vilde have slugt Glasset med! Ja, det saa jeg, jeg saa det i Spejlet med mine egne Øjne. Halløj, Franz, se dig for! Der stikker et eller andet ulykkesvangert Uhyre bag det!

(Han staar og ser forskende paa Karls Portræt.)

Hans lange Gaasehals — hans sorte, ildsprudende Øjne, hm! hm! — hans mørke, fremstaaende, buskede Øjenbryn. (Idet han pludselig farer sammen.)

Skadefro Helvede! er det dig, som indgiver mig denne Anelse? Det er Karl! Ja, nu staar alle hans Træk igjen levende for mig. — Det er ham! til Trods for hans Maske! — Det er ham! — Død og Fordømmelse! (Gaar frem og tilbage med heftige Skridt.) Er det derfor, jeg har ødslet med mine Nætter — derfor, jeg har ryddet Klipper af Vejen og jævnet Afgrunde — derfor, jeg har gjort Oprør imod alle Menneskehedens Instinkter, for at denne urolige Landstryger skulde komme og som en Klodrian træde i de kunstige Kredse, jeg har draget? — Stille! Kun stille! Det er kun Leg, der er tilbage. — Jeg har jo dog i Forvejen vadet gjennem Dødssynder til op over Grene, det vilde være meningsløst at svømme tilbage, naar Strandbredden allerede ligger saa langt borte. — Der er ikke mere Tale om at vende om. — Naaden selv vilde bringes til Tiggerstaven og den uendelige Barmhjærtighed gaa fallit, hvis den vilde gaa i Kaution for al min Gjæld. — Altsaa frem ad som en Mand! — (Han ringer.) Lad ham gaa til sin Faders Aand og saa komme! De Døde blæser jeg ad. — Daniel! hej, Daniel! — Jeg vil vædde om, at de ogsaa har gjort ham opsætsig imod mig! Han ser saa hemmelighedsfuld ud.

Daniel
(kommer).

Hvad ønsker Herren?

Franz.

Intet. Gaa, fyld dette Bæger med Vin, men hurtigt! (Daniel gaar.) Vent lidt, gamle, dig skal jeg fange! Jeg skal stirre saadan paa dig, at den ramte Samvittighed skal blegne, saa man kan se det gjennem Maſken! — Han skal dø! Det er en Stymper, der kun udfører sit Arbejde halvt og saa bryder af og staar og glor paa, hvad det udvikler sig til.

(Daniel med Vinen.)

Franz.

Stil det her! Se mig lige ind i Øjnene! Dine Ben vakler jo! Du ryster. Tilstaa, gamle! Hvad har du gjort?

Daniel.

Intet, naadige Herre, saa sandt Vorherre og min arme Sjæl lever!

Franz.

Drik denne Vin! — Hvad? Du nøler? — Ud med den, hurtigt! Hvad har du kommet i Vinen?

Daniel.

Gud hjælpe mig! Jeg — i Vinen?

Franz.

Du har kommet Gift i Vinen! Du er jo ligbleg! Tilstaa, tilstaa! Hvem har givet dig

den? Greven, Greven har givet dig Giften, ikke sandt?

Daniel.

Greven? Jesus Maria! Greven har ikke givet mig noget.

Franz

(tager haardt fat paa ham).

Jeg kvæler dig, saa du bliver blaa i Ansigtet, du hvidhaarede Løgner! Ikke givet dig noget? Hvorfor stak I da Hovederne sammen? Han og du og Amalia? Hvad var det, I havde at hviske om sammen? Ud med det! Hvad var det for Hemmeligheder, han betroede dig?

Daniel.

Det veed den alvidende Gud, at han ikke har betroet mig nogen Hemmelighed!

Franz.

Nægter du det? Hvad er det for nogle Kabaler, I har udtænkt for at rydde mig af Vejen? I vilde kvæle mig, naar jeg sov, ikke sandt? I vilde skære Halsen over paa mig, naar jeg blev barberet! Give mig Gift i min Vin eller Chokolade, ikke sandt? Ud med Sproget! — Eller I vilde lave en Suppe til mig, som skulde faa mig til at sove den evige Søvn? Ud med det! Jeg veed alt!

Daniel.

Saa sandt jeg ønsker, at Gud skal hjælpe mig,

naar jeg er i Nød, siger jeg jer ikke andet end den rene, skære Sandhed!

Franz.

Denne Gang vil jeg tilgive dig. Men — han gav dig vist Penge, hvad? Han trykkede vist din Haand stærkere, end man plejer? Saadan omtrent som man plejer at trykke en gammel Bekjendt i Haanden?

Daniel.

Nej, Herre!

Franz.

Han sagde f. Ex., at han allerede kjendte dig? — At du vist kjendte ham, hvad? At Skællene nok en Gang vilde falde fra dine Øjne — at — hvad? Sagde han ikke saadant noget til dig?

Daniel.

Nej, ikke det mindste.

Franz.

At visse Omstændigheder hindrede ham i — at man ofte maatte maskere sig for at komme sine Fjender til Livs — at han vilde hævne sig, hævne sig grusomt!

Daniel.

Nej, han sagde ikke Spor af den Slags Ting.

Franz.

Hvad behager? Slet ingen Ting? Tænk dig rigtig om. — Sagde han ikke, at han havde kjendt den gamle Herre meget nøje — at han holdt af ham — holdt ualmindelig meget af ham — som en Søn! —

Daniel.

Jo, noget af den Slags syntes jeg, jeg hørte.

Franz
(bleg).

Sagde han, sagde han virkelig det? Hvad sagde han? Lad mig dog faa det at vide! Sagde han, at han var min Broder?

Daniel
(bestyrtet).

Hvad siger J, Herre? — Nej, det sagde han ikke. Men da Frøkenen viste ham omkring i Galleriet — jeg tørrede netop Støvet af Rammerne — da blev han pludselig staaende ved salig Herrens Portræt som ramt af Lynilden. Den naadige Frøken pegede hen paa det og sagde: „Det var en fortræffelig Mand!" „Ja, en fortræffelig Mand!" svarede han, idet han tørrede sine Øjne.

Franz.

Hør en Gang, Daniel! Du veed, at jeg altid har været dig en god Herre, jeg har givet dig

Mad og Klæder og paa dine gamle Dage ſkaanet dig for alle vanſkelige Forretninger —

Daniel.

Derfor lønne Vorherre eder! Og jeg har altid tjent eder redeligt.

Franz.

Det vilde jeg juſt ſige. Du har aldrig ſagt mig imod; for du veed alt for godt, at du ſkylder mig Lydighed i alt, hvad jeg befaler dig.

Daniel.

Ja, af ganſke Hjerte, naar det ikke ſtrider mod Gud og min Samvittighed.

Franz.

Aa, Narreſtreger! Skammer du dig ikke? Hvor kan en gammel Mand tro paa ſaadan en Ammeſtuefortælling? Snak, Daniel! Det var en dum Tanke. Jeg er jo Herre. Mig vil Gud og Samvittigheden ſtraffe, hvis der gives en Gud og en Samvittighed.

Daniel

(ſlaar Hænderne ſammen).

Barmhjertige Himmel!

Franz.

Saa ſandt du er mig lydig — forſtaar du ogſaa det Ord? — ſaa ſandt du er mig lydig,

befaler jeg dig at sørge for, at Greven i Morgen ikke er blandt de levendes Tal.

Daniel.

Hjælp, hellige Gud, hvorfor?

Franz.

Saa sandt du er mig blindt lydig! — Jeg holder mig til dig.

Daniel.

Til mig? Hjælp, hellige Guds Moder! Til mig? Hvad ondt har jeg gamle Mand da gjort?

Franz.

Her er ikke lang Tid til at betænke sig. Din Skæbne hviler i min Haand. Vil du vansmægte Resten af dit Liv i det dybeste af mine Taarne, hvor Sulten vil tvinge dig til at gnave paa dine egne Knokler, og brændende Tørst vil drive dig til at drikke dit eget Vand? — Eller vil du æde dit Brød i Fred og have Ro i din Alderdom?

Daniel.

Hvad, Herre? Fred og Ro i sin Alderdom og en Morder?

Franz.

Svar paa mit Spørgsmaal!

Daniel.

Mine graa Haar, mine graa Haar!

Franz.

Ja eller Nej!

Daniel.

Nej! — Gud forbarme sig over mig!

Franz
(der er ved at gaa).

Ja, det vil du have nødig.

(Daniel standser ham og falder paa Knæ.)

Daniel.

Forbarmelse, Herre, Forbarmelse!

Franz.

Ja eller Nej!

Daniel.

Naadige Herre! Jeg fylder en og halvfjerdsindstyve Aar i Dag og har æret Fader og Moder og aldrig med mit Vidende snydt nogen for saa meget som en Skilling, jeg har holdt trofast og redelig ved min Tro, jeg har tjent fire og fyrretyve Aar i eders Hus og venter nu paa et roligt og saligt Endeligt, ak, Herre, Herre! (omfavner heftigt hans Knæ.) Og I vil røve mig den sidste Trøst i Døden, saa Samvittighedens Orm skal ødelægge min sidste Bøn, saa jeg skal slumre hen som en

Gru for Gud og Mennesker! Nej, nej, min kjæreste, bedste, kjæreste naadige Herre, det vil I ikke, det kan I ikke forlange af en een og halvfjerdsinds-tyveaarig Mand!

Franz.

Ja eller Nej! Hvad skal det Sludder til?

Daniel.

Jeg skal tjene eder endnu ivrigere i Fremtiden, som en Daglejer skal jeg trælle for eder med mine saftløse Sener, jeg skal staa tidligere op, gaa senere til Hvile — ak, og jeg skal indeslutte eder i min Aften- og Morgenbøn, og Gud vil ikke nægte at høre en gammel Mands Bønner.

Franz.

Lydighed er bedre end Ofre. Har du nogen Sinde hørt, at Bødlen gjorde Omsvøb, naar han skulde fuldbyrde en Dom?

Daniel.

Ak nej! Men at dræbe en uskyldig — en —

Franz.

Skylder jeg maaske dig Regnskab? Har Øxen Lov til at spørge Bødlen, hvorfor den skal falde her og ikke der? — Men hør, hvor overbærende jeg er — jeg byder dig en Belønning for noget, som jeg kan fordre af dig.

Daniel.

Men jeg haabede at kunne vedblive at være en Kristen, da jeg lovede jer Lydighed.

Franz.

Ingen Indsigelse! Jeg giver dig en hel Dags Betænkningstid! Overvej det endnu en Gang. Lykke og Ulykke — hører du? Forstaar du det? Den største Lykke og den yderste Ulykke! Jeg skal finde paa Mirakler af Pinsler!

Daniel

(efter at have betænkt sig lidt).

Jeg skal gjøre det, jeg skal gjøre det i Morgen.

(Gaar.)

Franz.

Fristelsen er stærk, og han er vel næppe født til at være Martyr for sin Tro. — Naa — vel bekomme, Hr. Greve! Saa vidt man kan se, kommer De til at holde Deres sidste Maaltid i Morgen Aften! — Alt kommer kun an paa, hvad man tænker om det, og den, der tænker anderledes end til Fordel for sig selv, er et Fæ. Faderen, som maaske har drukket en Flaske Vin mere end ellers, føler Vellyst — og saa bliver det til et Menneske, og et Menneske var sikkert det, man mindst tænkte paa ved det hele Herkulesarbejde. Ja, nu føler jeg ogsaa Lyst — og saa er der et Menneske, der kreperer, og i dette Tilfælde er der sikkert mere

Forstand og flere Hensigter, end der var i det andet, da et Menneske fremstod. — De fleste Menneskers Tilværelse staar jo for største Delen i Forbindelse med en hed Julimiddag, et indbydende Lagen, en sovende Køkkengraties horisontale Stilling eller et slukket Lys! — Og naar et Menneskes Fødsel er Værket af et Anfald af dyrisk Attraa, af et Tilfælde, hvor skulde det saa kunne falde en ind at gjøre et stort Numer ud af hans Fødsels Negation? Gid Satan havde vore Ammers og Barnepigers Dumhed! De ødelægge vor Fantasi med skrækkelige Æventyr og indprente græsselige Billeder om Dom og Straf paa vor bløde Hjærnemarv, saa en uvilkaarlig Gysen faar en til at ryste, selv om man er en Mand, lammer vor dristigste Vilje, binder vor vaagnende Fornuft med en mørk Overtros Lænker. — Mord! der flagrer ligesom et helt Helvede af Furier omkring dette Ord! — Naturen har glemt at skabe een Mand til — Navlestrængen er ikke bleven underbundet — Faderen fik Diarrhé i Brudenatten — og hele det Skyggebilledvæsen er forsvundet. Det var noget og bliver til intet. — Er det ikke det samme som: det var intet og bliver til intet? Og intet taler man ikke et Ord mere om. — Mennesket opstaar af Skarn, vader en Stund gjennem Skarn, gjør Skarn og bliver til Skarn, indtil han til sidst som en smudsig Klat klæber sig til sin Sønnesøns Skosaal. Det er Enden paa Visen — den menneskelige Bestemmelses Skarncirkel, og hermed — lykkelig Rejse, Hr. Broder!

Den miltsyge, podagristiske Moralist af en Samvittighed kan jage rynkede Kvinder ud af Bordellerne og pine rynkede Aagerkarle paa deres Dødsleje — hos mig faar han aldrig i Evighed Avdiens.

(Han gaar).

Tredje Scene.

(Et andet Værelse paa Slottet.)

Karl Moor (fra den ene Side). Daniel (fra den anden).

Moor
(hurtigt).

Hvor er Frøkenen?

Daniel.

Naadige Herre! Tillad en stakkels Mand at bede jer om noget!

Moor.

Din Bøn er opfyldt. Hvad vil du?

Daniel.

Ikke meget — og alt, saa lidt og dog saa meget — lad mig kysse eders Haand!

Moor.

Det skal du ikke, gode gamle! (Omfavner ham.) Du, hvem jeg gad kalde Fader.

Daniel.

Eders Haand, eders Haand! Jeg beder jer!

Moor.

Nej, du maa ikke.

Daniel.

Jeg vil! (Han griber hans Haand, betragter den hurtigt og falder paa Knæ.) Kjære, bedste Karl!

Moor

(forskrækket, fatter sig, fremmed).

Hvad er det, du siger, min Ven? Jeg forstaar dig ikke.

Daniel.

Ja, nægt det kun, forstil jer kun! Det er godt, det er godt! I er dog min bedste, kjæreste Junker! — Herre Gud! at jeg gamle Mand endnu skulde have den Glæde — jeg dumme Fæ, som ikke strax! — Aa, du himmelske Fader! Saa er I jo kommet igjen, og den gamle Herre ligger i sin Grav, og her er I jo igjen — sikken en blind Æsel jeg dog har været, (slaar sig for Panden.) at jeg ikke strax — Aa du Frelsens Gud! hvem kunde drømme om det? — Og jeg, som har grædt og bedt om det! — Jesus Kristus! Der staar han igjen i den gamle Stue!

Moor.

Hvad er det for et Sprog? Har J Feber, eller vil J holde Prøve paa en Komedierolle med mig?

Daniel.

Aa, fy, fy! Det er ikke pænt at gjøre Nar af en gammel Tjener — Se det Ar! Hvad? Kan J ikke huske det? — Store Gud! Hvor J gjorde mig bange! — Jeg har altid holdt saa meget af jer, og sikken en Hjerteſorg J den Gang kunde have gjort mig! — J sad paa mit Skjød, kan J ikke huske det? — Inde i den runde Stue! — Hvad, J slemme Fyr? Det har J vel glemt — og Uhret med Gjøgen, som J holdt saa meget af at høre — tænk jer blot, Uhret er slaaet i Stykker, helt i Stykker, den gamle Susanne expederede det, da hun gjorde rent. — Ja, saamænd, J sad paa mit Skjød og raabte Hyp! og saa gik jeg ud for at hente jeres Hypheſt. — Herre Jeſus! hvorfor gik jeg gamle Æſel ogsaa min Vej? — Aa, hvor det løb mig koldt ned ad Ryggen, da jeg stod ude i Gangen og hørte jeres Skrig — jeg styrtede ind, og saa laa J paa Gulvet, og Blodet strømmede — hellige Guds Moder! Jeg var til Mode, som om jeg havde faaet en Spand iskoldt Vand over Hovedet — men saadan gaar det, naar man ikke passer paa som en Smed. Store Gud! hvis J nu havde stukket jer i Gjet! — Og det var den højre Haand. Aldrig i mine Levedage, sagde jeg til mig selv, lader jeg et Barn faa fat i en Kniv

eller en Sax eller noget andet spidst, sagde jeg. — Heldigvis var Herren og Fruen bortrejst — ja, ja, det skal være mig en Advarsel for hele Livet, sagde jeg — Herre Jemini, jeg kunde have mistet min Tjeneste, det kunde jeg, Herren tilgive jer det, I ugudelige Barn — men, Gud ske Lov! det blev lægt, der blev ikke andet tilbage end det stygge Ar.

Moor.

Jeg forstaar ikke et Ord af, hvad du siger!

Daniel.

Ikke sandt? Ikke sandt? Det var dog en dejlig Tid! Hvor mangen en Kage eller Bisquit eller Makron har jeg ikke stukket til jer? Jeg har altid holdt meget at jer. Kan I ikke huske, hvad jeg sagde til jer nede i Stalden, da jeg satte jer paa den gamle Herres Fux og lod jer ride omkring paa den store Eng? „Daniel", sagde I, „naar jeg først bliver stor, Daniel, saa skal du være min Forvalter og kjøre i Kareth med mig!" — „Ja," sagde jeg og lo, „hvis Gud skjænker mig Liv og Helsen, og I ikke skammer jer ved en gammel Mand," sagde jeg, „saa vil jeg bede jer om at give mig det lille Hus nede i Landsbyen, der allerede har staaet ubeboet i nogen Tid, saa vil jeg anskaffe mig nogle Ankre Vin og bo der paa mine gamle Dage." — Ja, le kun, le kun! Ikke sandt, unge Herre, det har I spedt ud! — den gamle Mand vil man ikke kjende, man lader

saa fremmed, saa fornem. — I er dog min prægtige Junker! — I har jo rigtig nok været lidt letsindig — tag mig det ikke ilde op! — Saadan er jo unge Mennesker for det meste! — Det bliver nok altsammen godt tilsidst.

Moor
(falder ham om Halsen).

Ja, Daniel, jeg vil ikke længer skjule det! Jeg er Karl, din Karl, som har været borte! Hvorledes har Amalia det?

Daniel
(begynder at græde).

At jeg gamle Synder endnu skal opleve den Glæde, mens den salig Herre græd forgjæves! — Hvidhaarede Isse, møre Knokler, nu kan I lægge jer til Hvile med Glæde! Min Herre og Mester lever, mine Øjne har set ham!

Moor.

Og han skal holde, hvad han har lovet — tag det for Historien fra Stalden, du ærlige gamle! (Han paanøder ham en fuld Pung.) Jeg har ikke glemt den gamle Mand.

Daniel.

Hvad skal det sige? Det er for meget! I tager fejl!

Moor.

Nej, jeg tager ikke fejl, Daniel! (Daniel vil knæle igjen.) Nej, staa op! Hvorledes har Amalie det?

Daniel.

Gud lønne jer! Gud lønne jer! Aa Herre Jesus! — Amalia, hun overlever det ikke! Hun dør af Glæde!

Moor
(heftig).

Har hun ikke glemt mig?

Daniel.

Glemt jer! Hvad er nu det for en Snak igjen? Glemt jer? I skulde have været til Stede, skulde have set, hvorledes hun opførte sig, da der kom Efterretning om, at I var død, det Rygte lod den naadige Herre udsprede —

Moor.

Hvad er det, du siger? Min Broder —

Daniel.

Ja, eders Broder, den naadige Herre, eders Broder — jeg skal en anden Gang fortælle jer mere om det, naar det er den rette Tid dertil — og hvor nydeligt hun viste ham Vintervejen, naar han hver Herrens Dag friede til hende og vilde gjøre hende til sin Naadigfrue. Aa, jeg maa af Sted, jeg maa bringe hende dette Budskab.
(Vil gaa.)

Moor.

Holdt, holdt! Hun maa ikke vide det, ingen maa vide det, heller ikke min Broder.

Daniel.

Eders Broder? Nej, for Guds Skyld, han maa ikke vide det! Han maa paa ingen mulig Maade vide det! — hvis han ikke allerede veed mere, end han bør. — Aa, jeg siger jer, der gives fæle Mennesker, fæle Brødre, fæle Herrer — men for alt min Herres Guld gad jeg ikke være en fæl Tjener — den naadige Herre troede, I var død.

Moor.

Hm! Hvad er det, du brummer!

Daniel

(sagte).

Og naar man saa opstaar saadan igjen, uden at nogen har bedt en om det — — eders Broder var salig Herrens eneste Arving —

Moor.

Gamle! — Hvad er det, du mumler mellem Tænderne? Man skulde tro, at et eller andet Uhyre af en Hemmelighed svævede dig paa Tungen, og at det ikke vilde ud og dog skulde ud? Tal tydeligere!

Daniel.

Men jeg vil hellere gnave paa mine gamle Knokler af Sult og drikke mit eget Vand af Tørst end skaffe mig Velevnet ved et Mord.

(Gaar hurtigt.)

Moor
(farer op efter en rædselsslagen Pavse).

Bedraget! Bedraget! Det kommer over min Sjæl som et Lyn! — Skurkagtige Kneb! Morder, Røver for nogle skurkagtige Knebs Skyld! Sværtet af ham! Mine Breve forfalskede og skaffede til Side! — Hans Hjærte fuldt af Kjærlighed! — O, jeg Uhyre af en Taabe! — Hans Faderhjærte fuldt af Kjærlighed! — Kjeltringestreger, Kjeltringestreger! Det havde kun kostet mig et Knæfald, det havde kun kostet mig en Taare! — O, jeg svaghovedede Taabe! (Med fortvivlede Fagter.) Jeg kunde have været lykkelig — o den Nederdrægtighed! (Han gaar rasende frem og tilbage.) Morder, Røver for nogle skurkagtige Knebs Skyld! — Han var ikke en Gang vred. Der var ikke Gnist af Tanke om at forbande mig i hans Hjærte! — Den Sknrk! den ubegribelige, lumske, afskyelige Skurk.

(Kosinsky kommer.)

Kosinsky.

Hvor er du, Kaptejn? Hvad er der i Vejen? Du vil nok blive her længere? Ikke sandt?

Moor.

Af Sted! Sadl Hestene! Før Solnedgang maa vi være over Grænsen!

Kosinsky.

Det er vel kun din Spøg?

Moor
(bydende).

Nej, hurtigt, hurtigt! Ingen Nølen! Lad alting ligge! Ingen maa se dig!
(Kosinsky gaar.)

Moor.

Jeg flygter herfra! Den mindste Tøven kunde gjøre mig rasende, og han er min Faders Søn! — Broder! Broder! Du har gjort mig til den ulykkeligste Mand paa Jorden, jeg har aldrig fornærmet dig, det var ikke broderligt gjort af dig! — Nyd din Misgjernings Frugter i Ro, min Nærværelse skal ikke længer forbitre dig Nydelsen — men, det var ikke broderligt handlet. Mørket indhylle din Misgjerning for evigt, og Døden lade den hvile!

Kosinsky
(kommer).

Hestene er sadlede! I kan tage af Sted, naar I vil.

Moor.

Utaalmodige, utaalmodige! Hvorfor har du saa travlt? Skal jeg ikke se hende mere?

Kosinsky.

Jeg tager strax Sadlerne af igjen, hvis I ønsker det. I befalede mig jo at skynde mig.

Moor.

Endnu en Gang! Eet Farvel endnu! Jeg maa drikke hele denne Saligheds Giftdrik, og saa — Vent lidt, Kosinsky! Endnu ti Minutter — bag ved Slotsgaarden — saa sprænger vi af Sted.

Fjerde Scene.

(I Haven.)

Amalia.

Du græder, Amalia! — og det sagde han med en Stemme! med en Stemme! — jeg var til Mode, som om Naturen blev forynget — ved den Stemme traadte vor første Kjærligheds Vaar atter frem for mig! Nattergalen slog som den Gang — Blomsterne duftede som den Gang — og jeg hang om hans Hals i en salig Rus! — Falske, troløse Hjærte, du vil besmykke din Meneed! Nej, nej, bort fra min Sjæl, forbryderske Billed! — Jeg har ikke brudt min Ed, du eneste elskede! Bort fra min Sjæl, I forræderske, ugudelige Ønsker! I det Hjerte, hvor Karl hersker, maa intet Menneske fæste Bo. — Men hvorfor higer min Sjæl stadig, mod min Vilje, hen imod denne fremmede? Han trænger sig jo saa tæt hen til min eneste elskedes Billed! Er han ikke stadig min eneste elskedes Ledsager? Du græder, Amalia? Jeg vil flygte for ham!

— flygte! — Mit Øje skal aldrig mere se denne fremmede!

(Moor aabner Døren.)

Amalia
(farer sammen).

Hør, hør! Gik ikke Døren? (Hun faar Øje paa Karl og springer op.) Det er ham! — hvor skal jeg fly hen! — Jeg er som rodfæstet, jeg kan ikke flygte. — Forlad mig ikke, Gud i Himlen! — Nej, du skal ikke rive min Karl fra mig! Min Sjæl har ikke Rum til to Guddomme, og jeg er kun en dødelig Pige! (Hun tager Karls Billede frem.) Vær min Skytsaand, Karl, imod denne fremmede, denne Kjærligheds-forstyrrer! Dig, dig vil jeg ufravendt se paa — og bort med alle ugudelige Blikke paa denne! (Hun sidder tavs, med Øjet ufravendt rettet paa Billedet.)

Moor.

Er De der, naadige Frøken? — De er bedrøvet! Og der er en Taare paa Billedet! (Amalia svarer ikke.) Hvem er den lykkelige, for hvis Skyld en Engels Øje funkler med fugtig Glans? Maa jeg se denne tilbedte —

(Han vil se paa Billedet.)

Amalia.

Nej — ja — nej!

Moor
(farer tilbage).

Ha! — Og fortjener han denne Forgudelse? fortjener han den? —

Amalia.

Hvis De havde kjendt ham!

Moor.

Jeg vilde have misundt ham.

Amalia.

Tilbedt, vilde De sige. — De vilde have elsket ham — der var saa meget, saa meget i hans Ansigt — i hans Øjne — i Tonen af hans Stemme, saa meget, som lignede Dem, og som jeg elsker —

(Moor slaar Øjnene ned.)

Amalia.

Her, hvor De staar, har han staaet tusend Gange — og ved hans Side den Kvinde, som glemte Himmel og Jord i hans Nærværelse — her gled hans Øje hen over den blomstrende Natur — der syntes at føle det store, belønnende Blik og at blive skjønnere ved sit ypperste Værks Velbehag — her holdt han med himmelsk Musik Luftens Tilhørere fangen — af denne Busk plukkede han Roser, og han plukkede dem til mig — her, her hang jeg om hans Hals, her brændte hans Mund paa min, og Blomsterne døde med Glæde under de elskendes Fodtrin —

Moor.

Lever han ikke mere?

Amalia.

Han sejler paa stormfulde Have — Amalias Kjærlighed sejler med ham — han vandrer gjennem uvejsomme Sandørkener — Amalias Kjærlighed dækker det brændende Sand med Grønsvær og faar de vilde Buske til at blomstre — Sydens Sol brænder hans blottede Hoved, Nordens Sne faar hans Saaler til at skrumpe ind, Haglstorme larme om hans Tindinger, og Amalias Kjærlighed luller ham til! Hvile under Stormenes Rasen — der er Have, Bjærge og uendelige Vidder mellem de elskende — men Sjælene forlade Støvets Fængsel og træffe hinanden i Kjærlighedens Paradis. — Jeg synes, De er bedrøvet, Hr. Greve?

Moor.

De elskovsfulde Ord vække ogsaa min Elskov til Live.

Amalia
(blegnende).

Hvad? Elsker De en anden? — Ve mig! Hvad var det, jeg sagde?

Moor.

Hun troede, jeg var død, og var den døde tro — hun hørte, at jeg levede, og ofrede en Helgenindes Krone for min Skyld. Hun veed, at jeg flakker omkring i Ørkenen og færdes i Elendighed, og hendes Kjærlighed følger mig gjennem Ørkener og Elendighed. Hun hedder Amalia ligesom De, naadige Frøken!

Amalia.

Hvor jeg misunder deres Amalia!

Moor.

Ak, hun er en ulykkelig Pige; hendes Kjærlighed tilhører en fortabt, og den vil aldrig i Evighed blive belønnet!

Amalia.

Jo, den vil blive belønnet i Himlen. Siger man ikke, at der gives en bedre Verden, hvor de bedrøvede glæde sig og de elskende finde hinanden igjen?

Moor.

Jo, en Verden, hvor Slørene falde bort, og man gysende kan finde sin elskede igjen. Evigheden er dens Navn — min Amalia er en ulykkelig Pige.

Amalia.

Ulykkelig! Og De elsker hende!

Moor.

Ulykkelig, fordi hun elsker mig! Hvis jeg nu var en Drabsmand! Hvis Deres elskede kunde opregne Dem et Mord for hvert Kys, min Frøken! Min stakkels Amalia! Hun er en ulykkelig Pige!

Amalia

(springer glad op).

Og jeg er en lykkelig Pige! Min eneste elskede

er et Gjenskin af Guddommen, og Guddommen er Naade og Forbarmelse! Han kunde ikke taale at se en Flue lide. — Hans Sjæl er lige saa fjærn fra blodige Tanker som Middag fra Midnat.

(Moor gaar hurtigt hen til en Busk og stirrer ud over Egnen.)

Amalia synger og spiller paa Luten.

Flygt ej, Hektor, bort fra mine Arme!
Hør der ude Æakiden larme,
han vil hævne grumt Patroklos' Død!
Hvem skal da din lille Søn vel lære
Vaabendaad og Guderne at ære,
naar du synker ned i Xanthos' Skjød?

Moor

(tager i Tavshed Luten og spiller).

Elskte Hustru, ræk mig frejdigt Lansen!
Lad mig — drage ud — til Vaabendansen —

(Han kaster Luten fra sig og iler bort.)

Femte Scene.

(En Skov i Nærheden. Nat. Et gammelt forfaldent Slot i Midten.)

Røverbanden (lejret paa Jorden).

Røverne

(synger).

Stjæle, hore, myrde, bløde,
det kalde vi en Hverdagssag;
i Morgen er vi Ravneføde,
saa lad os more os i Dag.

Et Liv saa frit vi føre jo,
et Liv saa fuldt af Lyst.
Om Natten vi i Skoven bo,
ej Solen til vor Gjerning lo,
nej, Maanen var vor Trøst!
Merkur, det er en Hædersmand,
vort Arbejd han paaskjønne kan.

Snart er med Præster vi i Lag
og snart med tykke Bønder,
Resten, det er vor Herres Sag,
han kjender vore Synder.

Og har vi tømt det fulde Krus
i Kreds af gode Venner,
vi finde Kraft da i vor Rus,
med selve Fanden drikke Dus,
som hist i Helved brænder.

Naar Fædre jamrer sig og stønner,
forladte Tøse sig af Smærte gi'er,
og Mødre tuder over deres Sønner,
det for vor Trommehinde just er Svir!

Ha, naar dette Rak vi med Øxerne truer,
de brøle som Kalve og falde som Fluer,
det er for Øjet en Sjælefryd,
det er for Øret en himmelsk Lyd.

Og naar min sidste Time slaar,
I Pokkers Skind og Ben!

Ja, Herre Gud, min Løn jeg faar
og skal ej være sen.
Lad en Slurk Brændevin paa Vejen mig faa med,
og hopsa, væk jeg gaar, som om jeg fløj af Sted!

Schweizer.

Det bliver Nat, og Kaptejnen er her endnu ikke.

Razmann.

Han lovede dog at komme igjen paa Slaget otte.

Schweizer.

Hvis han nu var kommet noget til! — Kammerater! saa stikke vi Ild paa og myrde det spæde Barn i Vuggen.

Spiegelberg
(tager Razmann affides).

Hør et Øjeblik, Razmann.

Schwarz
(til Grimm).

Skal vi ikke stille Spejdere ud?

Grimm.

Aa, bryd dig aldrig om ham. Han gjør en Fangst, saa vi allesammen maa skamme os.

Schweizer.

Nej, du gaar galt i Byen! Da han gik sin Vej, saa han ikke ud som en, der tænker paa

Skjælmsstykker. Har du glemt, hvad han sagde, da vi gik over Heden? — „Naar jeg faar at vide, at en af jer har stjaalet saa meget som en Roe paa Marken, saa koster det hans Hoved, saa sandt jeg hedder Moor." — Vi har ikke Lov til at røve her.

Razmann
(sagte til Spiegelberg).

Hvad skal det sige — tal tydeligere!

Spiegelberg.

Pst! Pst! — Jeg veed ikke, hvilke Begreber du eller jeg har om Friheden, siden vi gaa og trække en Vogn som Stude, medens vi samtidigt deklamere om Uafhængighed. — Jeg synes ikke om det.

Schweizer.

Hvad mon den Vindspiller nu ponser paa?

Razmann
(sagte til Spiegelberg).

Taler du om Kaptejnen?

Spiegelberg.

Saa tal dog sagte! — Han har sine Øjne løbende omkring imellem os. — Sagde du Kaptejn? Hvem har gjort ham til Kaptejn over os? Har han ikke usurperet den Titel, som tilkom mig? — Hvad? Er det derfor vi sætte vort Liv paa Spil — er det derfor, vi gjennemgaa alle Skæbnens

Pinagtigheder? — Gjør vi det for til Slutning at prise os lykkelige ved at være en Slaves livegne? — Livegne, medens vi kunde være Fyrster! — Ved Gud, Razmann, det har aldrig været noget for mig.

Schweizer
(til de andre).

Ja — du er mig den rette Helt — til at mase Frøer med Sten. — Allerede Lyden, naar han snyder sin Næse, er nok til at jage dig i et Musehul —

Spiegelberg
(til Razmann).

Ja, og jeg har allerede i flere Aar tænkt: Det skal blive anderledes. Razmann — hvis du er den, jeg altid har anset dig for — Razmann! man savner ham — man har halvt opgivet ham — Razmann! — Jeg synes, hans Ulykkes Time slaar — hvad? Bliver du ikke en Gang rød i Hovedet, naar du hører Frihedens Klokke lyde? Har du ikke en Gang saa meget Mod, at du kan forstaa et dristigt Vink?

Razmann.

Satan, hvortil forfører du min Sjæl?

Spiegelberg.

Bider det endelig paa dig? — Godt! Saa følg mig! Jeg har lagt Mærke til, hvor han listede sig hen. — Kom! To Pistoler fejle sjældent,

og saa, vi er de første, der myrder det spæde Barn i Vuggen.

(Han vil trække ham med sig.)

Schweizer

(drager rasende sin Kniv).

Dyr! Du minder mig just i rette Tid om de bøhmiske Skove! Var du ikke den Kryster, der begyndte at ryste, saa Tænderne klaprede i Munden paa dig, da man sagde: Fjenden kommer! Den Gang bandede jeg ved min Sjæl! — Af Sted med dig, Snigmorder!

(Han stikker ham ihjel).

Røverne

(fare op).

Mord! Mord! — — Schweizer! — Spiegelberg! — Skil dem ad!

Schweizer

(kaster Kniven fra sig).

Saa! — Lig du der og kreper! Stille, Kammerater! — Lad jer ikke forstyrre af de Lapperier — det Dyr har altid været arrig paa Kaptejnen, og han har ikke et Ar paa hele sit Kadaver. — Rolig, siger jeg jer! — Den Rakkerpukkel! — Bag fra vil han slaa Mænd ihjel! Bag fra! — Er det, for at vi skal liste os ud af Verden som Pjalte, at den klare Sved er rendt os ned ad Kinderne? Du Dyr! Er det for at krepere som Rotter, at vi har søgt Hvile, omgivne af Ild og Røg?

Grimm.

Men for Fanden, Kammerat — hvad havde I udestaaende med hinanden? — Kaptejnen bliver rasende.

Schweizer.

Det bliver min Sag. — Og du, ulykkelige, (Til Razmann.) du var hans Haandlanger, du! — Pak dig bort herfra! — Schufterle var ligesaadan; men til Gjengjæld blev han hængt i Schweiz, ganske som Kaptejnen havde spaaet —

(Skud.)

Schwarz.

Hør! Et Pistolskud! (Der skydes atter.) Endnu et! Halløj! Kaptejnen!

Grimm.

Taalmodighed! Han skal skyde tre Gange.

(Man hører et tredje Skud.)

Schwarz.

Det er ham! — Det er ham! — Stik af, Schweizer. — Lad os sige ham det!

(De skyde.)

(Moor og Kosinsky komme.)

Schweizer

(gaar dem i Møde).

Velkommen, Kaptejn! — Jeg har været lidt overilet, mens du var borte. (Han fører ham hen til Liget.) Vær du Dommer mellem mig og ham — han vilde myrde dig bag fra.

Røverne
(bestyrtede).

Hvad? Kaptejnen!

Moor
(fordybet i Synet, udbryder heftigt).

O, du den hævnkyndige Nemesis' ubegribelige Finger! — Var det ikke ham, der sang Sirenesangen for mig? — Indvi denne Kniv til den mørke Gjengjælderinde! — Det har du ikke gjort, Schweizer.

Schweizer.

Jo, ved Gud, sandelig har jeg gjort det, og det er ved Djævlen ikke det værste, jeg har gjort i mit Liv!

(Gaar uvillig bort.)

Moor
(tankefuld).

Jeg forstaar det — høje Styrer i Himlen — jeg forstaar det — Bladene falde af Træerne — og min Høst er kommet. — Skaf ham bort fra mine Øjne!

(Spiegelbergs Lig bliver baaret bort.)

Grimm.

Giv os Ordre, Kaptejn! — Hvad skal vi gjøre?

Moor.

Snart — snart er alt opfyldt. — Giv mig min Lut! — Jeg har tabt mig selv, siden jeg var

der. — Min Lut, siger jeg! — Jeg maa lulle mig tilbage til min Kraft. — Lad mig være alene!

Røvere.

Det er Midnat, Kaptejn.

Moor.

Det var dog kun Taarer som dem, man fælder i Theatret — jeg maa høre Romersangen, for at min sovende Genius kan vaagne igjen. — Kom med min Lut! — Siger I, det er Midnat?

Schwarz.

Ja, det er vel snart over den Tid. Søvnen hviler blytung i os. Vi har ikke lukket et Øje i tre Dage.

Moor.

Sænker den balsamiske Søvn sig da ogsaa ned paa Gavtyves Øjne? Hvorfor flyr den mig? Jeg har aldrig været fejg eller nederdrægtig. — Læg jer til at sove. — I Morgen, naar det er Dag, skal vi af Sted.

Røvere.

God Nat, Kaptejn!

(De lejre sig paa Jorden og falde i Søvn.)

(Dyb Stilhed.)

(Moor tager Luten og spiller.)

Brutus.

Hilset vær I, Charons stille Vover,
se, den sidste Romer kommer her!

Fra Philippi, hvor de tapre sover,
kommer sorgfuld jeg med sænket Sværd.
Rom jeg mistед! — Cassius er borte!
Myrdet blev min broderlige Hær!
Og tilbage er kun Dødens Porte!
Verden er ej til for Brutus mer!

Cæsar.

Hvo er han, den Mand med Miner høje,
som sig viser hist paa Klippens Hang?
Ha, hvis jeg kan stole paa mit Øje,
dette er en Romers Gang!
Tibersøn, fortæl, fra hvilke Steder
kom du? Siig, om Syvhøjsstaden staar!
Ofte den forladte jeg begræder,
aldrig nogen Cæsar mer den faar!

Brutus.

Du, hvis tre og tyve Under jeg saa bløde,
hvem har kaldt til Live dig?
Flygt til Orkus' Skjød igjen, du døde,
stolte Sørger! — Triumfer blot ej!
Paa Philippis Slette Romas Sønner
gav som Frihedsoffer deres Blod;
Roma over Brutus' Baare stønner,
Brutus gaar til Minos — Kryb du i din Flod!

Cæsar.

Brutus' Sværd mig Banesaaret sendte!
Ogsaa du, min Søn!

Ak, min Søn, hvi kunde du ej vente?
Hele Jorden bleven var din Løn!
Gaa! Du er den største Romer vorden,
da du ramte grumt din Faders Bryst!
Lad til Hades rulle Stemmens Torden:
Brutus er den største Romer vorden,
da han ramte grumt sin Faders Bryst!
Gaa! — Nu veed du, hvorfor her du fandt mig,
hvad til Lethebredden bandt mig. —
Sorte Skipper! bort fra denne Kyst!

Brutus.

Fader, stands! — I hele Solens Rige
een for mig kun gjaldt
for den store Cæsars Lige:
ham har Søn du kaldt.
Kun en Cæsar kunde Roma øde,
kun for Brutus Cæsar ej kan staa;
hvor en Brutus er, maa Cæsar bløde.
Gaa til venstre nu, jeg maa til højre gaa!

(Han lægger Luten fra sig og gaar grublende frem og tilbage).

Hvem kan indestaa for det? — — Alt er saa mørkt — indviklede Labyrinther — ingen Udgang — ingen Ledestjærne — hvis det var *forbi* med dette sidste Aandedrag! — *Forbi* som et flovt Dukkespil. — Men hvortil denne tærende *Hunger* efter *Lyksalighed*? Hvortil dette Ideal af en *uopnaaet* Fuldkommenhed? *Opsættelsen* af ufuldendte Planer? — naar et usseligt Tryk paa

denne usselige Tingest (Han holder Pistolen op for sit Ansigt.) kan gjøre Vismanden lig med Daaren — den fejge med den tapre — den ædle med Hallunken? — Der er dog saa guddommelig en Harmoni i den sjælløse Natur, hvorfor skulde der da være en saadan Disharmoni i den fornuftige? — Nej, nej! Der er noget mere; thi jeg har endnu ikke været lykkelig,

Tror I, at jeg vil skjælve? I Aander af dem, jeg har dræbt, jeg skal ikke skjælve. (Skjælver heftigt.) — Eders ængstelige Dødsklage — eders sorte, forvrængede Ansigter — eders frygteligt gabende Saar er jo kun Led i Skæbnens uopløselige Kjæde og hænge, naar alt kommer til alt, sammen med mine Friaftener, mine Ammers og Hovmestres Cuner, min Faders Temperament, min Moders Blod. — (Han gyser.) Hvorfor har min Perillus*) gjort mig til en Oxe, saa Menneskeheden bliver stegt i min glødende Bug.

(Han hæver Pistolen.) Tid og Evighed — kjædede til hinanden ved et eneste Øjeblik! — Skrækkelige Nøgle, som lukker for Livets Fængsel bag mig og aabner den evige Nats Bolig foran mig — siig mig — o, siig mig hvor hen, hvor hen fører du mig? — Fremmede, aldrig omsejlede Land! — Menneskeheden slappes under dette Billede, det endeliges Spændkraft holder op, og Fantasien, Sansernes kaade Abe, foregjøgler os i vor Let-

*) En atheniensisk Metalarbejder, som falbød en Malmtyr til Tyrannen Phalaris. Naar et Menneske blev brændt i denne Tyr, lød hans Dødsskrig som tyreagtige Brøl. Kunstneren skal selv være bleven det første Offer.

troenhed sælsomme Skyggebilleder. — Nej! nej! En Mand maa ikke snuble — Vær, som du vil, du navnløse Hinsides — naar kun dette mit Selv er mig tro! — Vær, som du vil, naar jeg blot tager mig selv med der over. — Ydre Ting er kun en Fernis, der er smurt paa Manden. — Jeg er min egen Himmel og mit eget Helvede.

Hvis du overlod til mig alene en eller anden ødelagt Verdenskreds, som du havde bandlyst fra dine Øjne, og hvor den ensomme Nat og den evige Ørk var mine Udsigter? — Da vilde jeg befolke den tavse Udørk med mine Fantasier, og Evigheden vilde give mig Tid til at sønderlemme den almindelige Elendigheds forvirrede Billed. — Eller fører du mig gjennem nye og atter nye Fødsler og atter nye Elendighedens Scener fra Trin til Trin — til Tilintetgjørelse? Kan jeg ikke lige saa let sønderrive de Livstraade, der væves til mig hinsides, som denne? — Du kan gjøre mig til intet. — Denne Frihed kan du ikke berøve mig. (Han lader Pistolen. Pludselig standser han.) Og skal jeg dø af Frygt for et kvalfuldt Liv? — Skal jeg give Elendigheden Lov til at sejre over mig? — Nej! jeg vil udholde det. (Han kaster Pistolen fra sig.) Min Stolthed skal lamme Kvalen! Jeg vil holde ud til Enden.

(Det bliver stadig mørkere.)

Herman

(kommer gjennem Skoven.)

Hør! Hør! hvor gyseligt Uglen tuder — Klokken slaar tolv der ovre i Landsbyen. — Det

er godt, det er godt. — Nederdrægtigheden sover — i denne Udørken er der ingen Lurer. (Træder hen til Slottet og banker paa.) Kom op, ulykkelige, Taarnbeboer! — Dit Maaltid er rede.

Moor
(træder sagte tilbage).

Hvad skal det sige?

En Stemme
(i Slottet).

Hvem er det, der banker? Hvad? Er det dig, Herman, min Ravn?

Herman.

Ja, det er mig, din Ravn. Kom op til Gitret og spis. (Ugleskrig.) Det er nogle frygtelige Triller, dine Sovekammerater slaa, gamle — smager det godt?

Stemmen.

Jeg var saa sulten. Hav Tak, Ravnesender, hav Tak for Brødet i Ørkenen! — Hvorledes gaar det mit kjære Barn, Herman?

Herman.

Stille — Tys! — Det lyder, som om der var en, der snorkede! Kan du ikke høre?

Stemmen.

Hvad? Hører du noget?

Herman.

Ja, Vinden, der piber i Taarnets Revner — en Nattemusik, der kan faa ens Tænder til at klapre og ens Negle til at blive blaa. — Tys, endnu en Gang! — — Jeg synes stadig, jeg hører Snorken. — Du har Selskab, gamle. — Hu!

Stemmen.

Ser du noget?

Herman.

Far vel — far vel! — Det er et gyseligt Sted. — Gaa ned i dit Hul — hist oppe er din Hjælper, din Hævner! — Forbandede Søn!

(Vil skynde sig bort.)

Moor

(træder forfærdet frem).

Staa!

(Herman udstøder et Skrig.)

Moor.

Staa, siger jeg!

Herman.

Ve! Ve! Nu er alt røbet!

Moor.

Staa! Tal! Hvem er du? Hvad har du her at gjøre? Tal!

Herman.

Naade! Naade! strænge Herre! — Hør kun et eneste Ord, før I dræber mig.

Moor
(drager sin Kaarde).

Hvad er det, jeg skal høre?

Herman.

I har jo rigtig nok forbudt mig det under Livsstraf. — Men jeg kunde ikke andet — turde ikke andet — der er en Gud i Himlen! — Eders kjødelige Fader der — jeg havde Medynk med ham. — Dræb mig!

Moor.

Der stikker en Hemmelighed under dette. Ud med Sproget! Tal! Jeg vil vide alt.

Stemmen
(i Slottet).

Ve Ve! Er det dig, der taler, Herman? Hvem taler du med, Herman?

Moor.

Er der nogen der nede? — Hvad foregaar her? (Styrter hen til Taarnet.) Er det en Fange, som Menneskene har rystet af sig? Jeg vil løse hans Lænker. — Tal endnu en Gang, du der inde! — Hvor er Døren?

Herman.

Hav Barmhjærtighed, Herre — forlang ikke mere, Herre — gaa forbi af Barmhjærtighed, Herre!

(Træder i Vejen for ham.)

Moor.

Laaset firedobbelt! Af Vejen — Jeg vil have det at vide. — For første Gang kom mig til Hjælp, du Tyvenes Kunst!

(Han tager nogle Dirke frem og aabner Gitterporten. Fra Dybet kommer en gammel Mand, der er afmagret som et Skelet.)

Den gamle.

Barmhjærtighed mod en ulykkelig! Barmhjærtighed!

Moor

(springer forfærdet tilbage.)

Det er min Faders Stemme!

Den gamle Moor.

Hav Tak, Gud! Forløsningens Time er kommet.

Moor.

Gamle Moors Aand! Hvad har foruroliget dig i din Grav? Har du slæbt en Synd med over i den anden Verden, en Synd, som spærrede Paradisets Porte for dig? Jeg vil lade læse Messer, for at din omflakkende Aand kan komme tilbage til sit Hjem. Hvis du har nedgravet Enkers og forældreløses Guld i Jorden, og det er det,

der i denne Midnatstime driver dig hylende omkring, saa vil jeg rive den underjordiske Skat ud af Dragens Kløer, om den saa ogsaa spyer tusend Flammer ud imod mig og viser min Kaarde sine spidse Tænder — eller kommer du for paa mine Spørgsmaal at afløre Evighedens Gaader? Tal, tal! Jeg er ikke den blege Frygts Mand.

Den gamle Moor.

Jeg er ingen Aand. Rør ved mig, jeg lever — ak, et elendigt, ynkeligt Liv!

Moor.

Hvad? Er du ikke bleven begravet?

Den gamle Moor.

Jo, jeg er — det vil sige, der ligger en død Hund i mine Fædres Gravkapel; og jeg — i hele tre Maaneder har jeg smægtet i denne mørke, underjordiske Hvælving, ingen Lysstraale har skinnet ind til mig, jeg har ikke følt noget varmt Luftpust, ingen Ven har besøgt mig, jeg har kun hørt vilde Ravne skrige og Midnattens Ugler tude —

Moor.

Himmel og Jord! Hvem har gjort det?

Den gamle Moor.

Forband ham ikke! — Det har min Søn Franz gjort.

Moor.

Franz? Franz? — O evige Kaos

Den gamle Moor.

Hvis du er et Menneske og har et menneskeligt Hjærte, du min Redningsmand, som jeg ikke kjender, ak, saa hør en Faders Jammer, som hans Sønner har beredt ham — i tre Maaneder har jeg nu allerede klynket den ud til de døde Klippemure; men kun en hul Gjenklang vrængede ad mine Klager —

Moor.

Denne Opfordring kunde kalde vilde Dyr frem fra deres Smuthuller!

Den gamle Moor.

Jeg laa paa Sygelejet, var næppe begyndt at komme lidt til Kræfter igjen efter en haard Sygdom, da bragte de en Mand til mig, som foregav, at min førstefødte var faldet i Slaget. Han havde et Sværd med, der var farvet af hans Blod, og han bragte hans sidste Farvel og den Besked, at min Forbandelse havde jaget ham i Kamp og Død og Fortvivlelse.

Moor

(heftigt, idet han vender sig bort fra ham).

Det er aabenbart!

Den gamle Moor.

Hør mere! Jeg blev afmægtig ved det Budskab. Man maa have anset mig for død; thi da

jeg kom til mig selv igjen, laa jeg allerede paa Baaren og var svøbt i Ligklæde som en død. Jeg kradsede paa Kistens Laag. Den blev aabnet. Det var mørk Nat. Min Søn Franz stod for mig. — „Hvad!“ raabte han med forfærdelig Stemme, „vil du da leve evigt?“ og straxt sløj Kistelaaget til igjen. Disse tordnende Ord berøvede mig mine Sanfers Brug; da jeg vaagnede igjen, følte jeg, at Kisten blev løftet op og kjørt af Sted en halv Times Tid. Endelig blev den aabnet — jeg stod ved Indgangen til denne Hvælving, min Søn stod for mig tillige med den Mand, der havde bragt mig det blodige Sværd fra Karl — jeg omfavnede hans Knæ og bad og bønfaldt og omfavnede atter og atter hans Knæ og besvor ham — men hans Faders Bønner naaede ikke til hans Hjærte. — „Ned med det Fugleskræmsel!“ lød det med Tordenrøst fra hans Mund, „han har levet længe nok!“ — og jeg blev stødt derned uden Medlidenhed, og min Søn Franz laasede Døren efter mig.

Moor.

Det ikke muligt, ikke muligt! J maa have taget fejl.

Den gamle Moor.

Jeg kan have taget fejl. Hør mere, men bliv dog ikke vred! Saaledes laa jeg i tyve Timer, og intet Menneske tænkte paa min Nød. Der er heller intet Menneske, som nogen Sinde har betraadt denne Udørk; thi der gaar et almindeligt Sagn

om, at mine Forfædres Aander med raslende Lænker vandre omkring i disse Ruiner og i Midnatstimen nynne deres Dødssang. Endelig hørte jeg igjen Døren blive aabnet! Denne Mand bragte mig Brød og Vand og fortalte mig, at jeg var dømt til at lide Hungersdøden, og at hans Liv stod paa Spil, hvis det kom ud, at han gav mig Mad. Saaledes holdt jeg mig kummerligt oppe i al denne lange Tid; men den uophørlige Kulde — den fordærvede Lugt, som mit Skarn frembragte — den grænseløse Sorg! — Mine Kræfter svandt, mit Legeme skrumpede ind; tusend Gange bad jeg grædende Gud om at lade mig dø; men min Strafs Maal maa endnu ikke være fyldt — eller jeg maa have en eller anden Glæde i Vente, siden jeg saa vidunderlig er bleven holdt oppe. — Min Karl! min Karl! — Og han havde endnu ingen graa Haar!

Moor.

Det er nok. Op, I Træklodse, I Isklumper! I dovne, følelsesløse Sovere! Op! Vil ingen vaagne?

(Han affyrer en Pistol over de sovende Røvere.)

Røverne

(fare op).

Halløj! Halløj! Hvad er der?

Moor.

Har denne Historie ikke ruskket eder op af eders Søvn? Den evige Søvn vilde være vaagnet der-

ved! Se her hen, se her hen! Verdens Love er blevne til Tærningspil, Naturens Baand er revet over, den gamle Tvedragt er udbrudt igjen, Sønnen har dræbt sin Fader!

Røverne.

Hvad siger Kaptejnen?

Moor.

Nej, ikke dræbt! Det Ord er en Besmykkelse! — Sønnen har tusend Gange radbrækket, spiddet, pint, slaaet sin Fader! De Ord er mig for menneskelige — det, Synden bliver rød over, det, Kannibalen gyser for, det, ingen Djævel er faldet paa i Æoner — Sin egen Fader har Sønnen — se her hen, se! han er faldet i Afmagt — i denne Hvælving har Sønnen indespærret sin Fader — Frost — Nøgenhed — Sult — Tørst — se dog, se dog! — Lad mig tilstaa det — det er min egen Fader!

Røverne

(komme hurtigt nærmere og omringe den gamle).

Er det din Fader?

Schweizer

(nærmer sig ærbødigt og knæler ved Siden af ham).

Min Kaptejns Fader! Jeg kysser dine Fødder! Du har at raade over min Dolk.

Moor.

Hævn, Hævn, Hævn for dig, du skrækkeligt krænkede, vanhelligede Olding! Saaledes sønder-

river jeg fra nu af for evigt det broderlige Baand. (Han sønderriver sin Kjortel fra øverst til nederst.) Saaledes forbander jeg enhver Draabe broderligt Blod for den aabne Himmels Aasyn! Hør mig, Maane og Stjærner! Hør mig, Midnattens Himmel, du, som ser ned paa denne Skjændselsgjerning! Hør mig, tre Gange skrækkelige Gud, som hersker hist oven over Maanen og hævner og fordømmer der oppe over Stjærnerne og sender Ildflammer ud over Nattens Mørke! Her knæler jeg — her hæver jeg tre Fingre i den uhyggelige Nat — her sværger jeg, og Naturen spy mig ud over sine Grænser som et ondartet Dyr, hvis jeg krænker denne Ed, jeg sværger, at jeg ikke mere vil se Dagens Lys, før Fadermorderens Blod, udgydt ved disse Stene, stiger dampende op mod Solen.

(Han rejser sig.)

Røverne.

Det er en Belialsstreg! Lad saa nogen komme og sige, at vi er Gavtyve! Nej, ved alle Drager! Saa vidt har vi aldrig drevet det!

Moor.

Ja! og ved alle dem, som med skrækkelige Suk er faldet for eders Dolke, ved dem, som min Flamme fortærede og mit faldende Taarn knuste — der skal ikke findes nogen Tanke om Mord eller Rov i eders Bryst, før eders Klæder er mærkede skarlagenrødt med den fordømtes Blod. — Det har

I vel aldrig drømt om, at I er højere Magters Arm? Vor Skæbnes uordentlige Kaos er opløst. I Dag, i Dag har en usynlig Magt adlet vort Haandværk! Tilbeder ham, der har givet eder denne ophøjede Lod, der har ført eder hid, der har anset eder for værdige til at være hans mørke Domstols skrækkelige Engle! Blotter eders Hoveder! Knæl her i Støvet og rejs eder helligede.

(De knæle.)

Schweizer.

Befal, Kaptejn! Hvad skal vi gjøre?

Moor.

Rejs dig, Schweizer, og rør ved disse hellige Lokker! (Han fører ham hen til Faderen og giver ham en af hans Lokker i Haanden.) Husker du, hvorledes du kløvede den bøhmiske Rytters Hoved, da han svingede Sablen over mig, medens jeg aandeløs og udmattet af Arbejde sank i Knæ? Den Gang lovede jeg dig en kongelig Belønning. Jeg har hidtil ikke kunnet betale denne Gjæld —

Schweizer.

Det er sandt, det lovede du mig; men lad mig for evigt kalde dig min Skyldner!

Moor.

Nej, nu vil jeg betale dig. Schweizer, ingen dødelig er bleven hædret saa højt som du? — Hævn min Fader!

(Schweizer rejser sig.)

Schweizer.

Store Høvedsmand! I Dag har du for første Gang gjort mig stolt! — Befal, hvor, hvorledes og naar jeg skal ramme ham.

Moor.

Minuterne er kostbare, du maa skynde dig. — Vælg de værdigste af Banden og før dem lige op paa Adelsmandens Slot! Hal ham ud af Sengen, hvis han sover eller hviler i Vellystens Arme! Slæb ham bort fra Maaltidet, hvis han er drukken! Riv ham bort fra Krucifixet, hvis han ligger bedende paa Knæ foran det! Men jeg siger dig, jeg indskærper dig det strængt, bring ham ikke død til mig! Den, der saa meget som ridser hans Hud eller krummer et Haar paa hans Hoved, hans Kjød vil jeg rive i Stykker, og jeg vil give sultne Gribbe det at æde. Hel og holden maa jeg have ham, og hvis du bringer ham hel og levende, saa skal du have en Million i Belønning; jeg vil med Fare for mit Liv stjæle den fra en Konge, og du skal være fri som Luften. — Hvis du har forstaaet mig, saa skynd dig af Sted!

Schweizer.

Det er nok, Kaptejn — her har du min Haand paa, at du enten ser to komme tilbage eller slet ingen. Kom, I Schweizers Mordengle!

(Gaar med en Flok.)

Moor.

I andre skal sprede jer i Skoven. — Jeg bliver her.

Femte Akt.

Første Scene.

(Udsigt til mange Værelser. Mørk Nat.)

Daniel

(kommer med en Lygte og en Pakke Rejsetøj).

Lev vel, du kjære gamle Hus. — Jeg har nydt saa meget godt og glædeligt i dig, da den salig Herre endnu levede — mine Taarer strømme for dig, du som for længe siden er hensmuldret! Det forlanger han af en gammel Tjener! — Dette Hus var et Ly for forældreløse og en Havn for de forladte, og denne Søn har gjort det til en Morderhule! — Lev vel, du gode Gulv! hvor ofte har den gamle Daniel ikke fejet dig! — Lev vel, du kjære Ovn, det er svært for gamle Daniel at tage Afsked fra dig. — Jeg var bleven saa fortrolig med alt — det vil gjøre mig ondt, mig gamle Eliesер. — Men Gud bevare mig i Naade for den ondes Svig og List — fattig kom jeg

hertil, fattig drager jeg bort igjen — men min Sjæl er reddet.

(Da han vil gaa, kommer Franz styrtende ind i Slobrok.)

Daniel.

Gud staa mig bi! Herren!

(Slukker Lygten.)

Franz.

Forraadt! Forraadt! Aander udspyes af Gravene — Dødsriget ruskes op af den evige Søvn og brøler til mig: Morder! Morder! — Hvem er der?

Daniel

(ængstelig).

Hjælp, hellige Guds Moder! Er det jer, strænge Herre, der skriger saa græsseligt, at det giver Gjenlyd i Hvælvingerne og vækker alle de sovende.

Franz.

Sovende? Hvem beder jer om at sove? Af Sted! Tænd Lys! (Daniel gaar, en anden Tjener kommer.) Ingen maa sove i denne Time. Hører du? Alle skal være oppe — bevæbnede — alle Bøsser ladte. Saa du dem svæve der ned ad Buegangen?

Tjeneren.

Hvem, naadige Herre?

Franz.

Hvem, Fæhoved, hvem? „Hvem", spørger du saa koldt og dumt? og mig tog det fat i, saa jeg

blev svimmel! Hvem, Æsel! Hvem? Aander og Djævle! Hvad Tid paa Natten er det?

Tjeneren.

Vægteren har lige raabt to.

Franz.

Hvad? Skal denne Nat vare til Dommedag? Hørte du ikke Tummel i Nærheden? Sejersraab? Støj af galopperende Heste? Hvor er Kar — Greven mener jeg?

Tjeneren.

Det veed jeg ikke, Herre.

Franz.

Det veed du ikke? Hører du ogsaa med til den Bande? Jeg skal stampe Hjærtet ud gjennem Ribbenene paa dig, du med dit fordømte: „Det veed jeg ikke!" Af Sted, hent Præsten!

Tjeneren.

Naadige Herre!

Franz.

Knurrer du? Nøler du? (Tjeneren gaar hurtigt.) Hvad? Har Rakket ogsaa sammensvoret sig imod mig? Himmel og Helvede! Har alle sammensvoret sig imod mig?

Daniel
(kommer med Lys).

Herre —

Franz.

Nej, jeg skjælver ikke! Det var kun en Drøm! De døde staa dog ikke op. — Hvem siger, at jeg skjælver og er bleg? Jeg er saa let, saa vel til Mode.

Daniel.

I er ligbleg, eders Stemme er ængstelig og lallende.

Franz.

Jeg har Feber. Siig du kun, at jeg har Feber, naar Pastoren kommer. Siig til Pastoren, at jeg vil aarelades i Morgen.

Daniel.

Befaler I, at jeg skal give eder nogle Draaber Livsbalsam paa Sukker?

Franz.

Ja, Ja! Præsten kommer ikke strax. Min Stemme er ængstelig og lallende, giv mig Livsbalsam paa Sukker?

Daniel.

Giv mig Nøglen, saa skal jeg hente den nede i Skabet —

Franz.

Nej, nej, nej! Bliv her! Eller lad mig gaa med dig! Du ser, jeg kan ikke være alene! Hvor let kunde jeg ikke, det ser du jo — besvime — naar jeg var alene. Lad bare være! Det gaar over. Bliv her!

Daniel.

I er alvorlig syg.

Franz.

Ja, ja, det er det hele. — Og Sygdom forstyrrer Hjærnen og frembringer vanvittige og underlige Drømme. — Drømme betyde ikke noget, vel, Daniel? Drømme komme jo fra Maven, og Drømme betyde intet — jeg havde lige saadan en morsom Drøm.

(Han synker afmægtig om.)

Daniel.

Jesus Kristus! Hvad er det? Georg! Konrad! Bastian! Martin! Saa giv dog Livstegn fra jer! (Ruster i ham.) Maria, Magdalena og Josef! Saa tag dog mod Fornuft! Ellers siger de, jeg har slaaet ham ihjel! Gud forbarme sig over mig!

Franz
(i Vildelse).

Bort — bort! Hvorfor ruster du saadan i mig, afskyelige Dødning? — De døde staa dog ikke op!

Daniel.

Ak, du evige Barmhjærtighed! Han har mistet Forstanden!

Franz

(rejser sig med Besvær).

Hvor er jeg? — Er det dig, Daniel? Hvad sagde jeg? Bryd dig ikke om det! Jeg løj, hvad det saa end var, jeg sagde. — Kom, hjælp mig op! — Det er kun et Anfald af Svimmelhed — fordi jeg — fordi jeg — ikke har sovet ud.

Daniel.

Naar blot Johan var her! Jeg vil kalde paa Hjælp, jeg vil sende Bud efter Læger.

Franz.

Bliv her! Sæt dig ved Siden af mig paa denne Sofa! — Saaledes — du er en fornuftig Mand, en god Mand. Lad mig fortælle dig min Drøm.

Daniel.

Nej, ikke nu, en anden Gang! Jeg skal bringe jer i Seng; I har bedre af at komme til Ro.

Franz.

Nej, jeg beder dig, lad mig fortælle dig min Drøm og le mig saa ordentlig ud! — Ser du, jeg syntes, jeg havde holdt et kongeligt Maaltid, og mit Hjærte var glad, og jeg laa beruset paa Grønsværet i Slotshaven, og pludselig, — det var ved

Middagstid — pludselig, men jeg siger dig, le mig ordentlig ud!

Daniel.

Pludselig?

Franz.

Pludselig ramte et uhyre Tordenslag mit slumrende Øre; jeg rejste mig bævende, og jeg var til Mode, som om jeg saa Flammer over hele Himlen; Bjærge, Byer og Skove smeltede som Vox i en Ovn, og en hylende Stormvind fejede Hav, Himmel og Jord bort — da lød det som fra Malmbasuner: „Jord, kom frem med dine døde, kom med dine døde, o Hav! Og de nøgne Sletter begyndte at føde og kastede Hjærneskaller, Ribben, Kjæber og Knokler op, der samlede sig til menneskelige Legemer og strømmede af Sted som en uoverskuelig, levende Storm. Da saa jeg op ad og se, jeg stod ved Foden af det tordnende Sinai, og der var Mylr over og under mig, og oppe paa Bjærgets Top, paa tre dampende Stole, sad der tre Mænd, for hvis Aasyn de skabte Væsener flygtede —

Daniel.

Det er jo det livagtige Billed af Dommedag.

Franz.

Det er noget vanvittigt Tøjeri, ikke sandt? Da traadte en frem, der var at se til som Stjærnenatten, han havde i Haanden en Jærnsignetring; den holdt han mellem Øst og Vest, og han sagde

„Evig, hellig, retfærdig, uforfalſkelig! Der er kun een Sandhed, der er kun een Død! Ve, ve, ve over den tvivlende Orm!“ Da traadte en anden frem, han havde i Haanden et funklende Spejl, det holdt han mellem Øſt og Veſt, og han ſagde: „Dette Spejl er Sandhed; Hykleri og Mummeſpil beſtaar ikke!“ Da forfærdedes jeg og alle Mennesker; thi vi ſaa Slange- og Tiger- og Leopardanſigter i det forfærdelige Spejl. — Da traadte en tredje frem, han havde en Malmvægt i Haanden, den holdt han mellem Øſt og Veſt, og han ſagde: „Træd frem, I Adams Børn — jeg vejer Tankerne i min Vredes Vægtſkaal og Værkerne med min Forbitrelſes Vægt!“

Daniel.

Gud forbarme ſig over mig!

Franz.

Alle ſtod ligblege, Forventningen bankede ængſteligt i hvert Bryſt. Da ſyntes jeg, at jeg allerførſt hørte mit Navn blive nævnet under Tordenen fra Bjærget, og Marven i mine Knokler ſtivnede af Kulde, og mine Tænder klaprede højt. Strax begyndte Vægten at klirre, Klippen at tordne, og Timerne droge forbi, den ene efter den anden, forbi Vægtſkaalen til venſtre, og den ene efter den anden kaſtede en Dødsſynd i Skaalen —

Daniel.

Ak, Gud tilgive eder!

Franz.

Det gjorde han ikke! — Skaalen voxede til et Bjærg; men den anden, der var fuld af Frelsens Blod, holdt den endnu stadig højt oppe i Luften. — Til sidst kom der en gammel Mand, dybt bøjet af Sorg, med et Saar paa Armen, som han havde bidt af fortærende Hunger; alles Øjne vendte sig sky bort fra Manden; jeg kjendte ham; han skar en Lok af sit sølvgraa Haar, kastede den i Synd-ernes Skaal, og se, den sank, sank pludselig ned i Afgrunden, og Frelsens Skaal foer højt op i Luften! — Da hørte jeg gjennem Klippens Røg-skyer en Stemme tone: „Naade, Naade for hver Synder paa Jorden og i Afgrunden! Du alene er fordømt!" — (En lang Pavse.) Naa, hvorfor ler du ikke?

Daniel.

Kan jeg le, naar jeg ryster og gyser over hele Kroppen? Drømme komme fra Gud.

Franz.

Fy! Fy! Siig ikke det! Kald mig en Nar, en dum, flov Nar. Gjør det, kjære Daniel, jeg beder dig om det! Haan mig dygtig!

Daniel.

Drømme komme fra Gud! Jeg vil bede for jer.

Franz.

Du lyver, siger jeg — gaa paa Øjeblikket, løb, spring, se, hvor Præsten bliver af; siig, han

skal skynde sig, skynde sig! — Men jeg siger dig, du lyver!

Daniel.

Vorherre være eder naadig!

(Han gaar.)

Franz.

Pøbelvisdom! Pøbelfrygt! — Det er jo endnu ikke afgjort, om det forbigangne ikke er forbigangent, eller om der er et Øje, som virkelig iagttager det hist oppe over Stjærnerne. — Hm, hm! Hvem har hvisket mig det i Øret? Er der da en, som hævner, hist oppe over Skyerne? — Nej, nej! Jo, jo! Jeg hører en frygtelig Hvisken rundt om mig: „Der er en Dommer hist oppe over Stjærnerne!" — Jeg skulde træde den Dommer der oppe i Møde endnu i Nat! Nej, siger jeg! — Usle Smuthul, i hvilket din Fejghed skjuler sig — øde, ensomt, døvt er der hist oppe over Stjærnerne! — Men hvis der dog var noget mere! Nej, nej, der er intet! Jeg befaler, der skal intet være! Men hvis der dog var noget? Ve dig, hvis der var blevet holdt Regnskab, hvis du maatte staa Øje til Øje med Regnskabet endnu i Nat! — Hvorfor gyser jeg saaledes? Dø! Hvorfor betager det Ord mig saaledes? Aflægge Regnskab til Hævneren der oppe over Stjærnerne! — Og hvis han nu er retfærdig! — Forældreløse og Enker, undertrykte og pinte hyle op til ham — og

hvis han nu er retfærdig? — Hvorfor har de lidt? Hvorfor har du triumferet over dem? —

(Pastor Moser kommer.)

Moser.

I har ladet mig hente, naadige Herre. Det forbavser mig. Det er første Gang i mit Liv! Vil I drive Spot med Religionen, eller begynder I at skjælve for den?

Franz.

Drive Spot eller skjælve, det kommer an paa, hvad du svarer mig. Hør, Moser, jeg vil vise dig, at du er en Nar eller vil holde Verden for Nar, og du skal svare mig. Hører du? Ved dit Liv skal du svare mig.

Moser.

I stævner en højere end mig for eders Domstol. Den højere vil en Gang svare jer!

Franz.

Jeg vil vide det nu, nu i dette Øjeblik, for at jeg ikke skal begaa en skammelig Dumhed og i min Nød anraabe Pøbelens Afgud. Naar jeg svirede ved Burgundervinen, har jeg ofte med Haanlatter tilraabt dig: „Der gives ingen Gud!“ Du skal gjendrive det med alle de Vaaben, der staa til din Raadighed; men jeg blæser dem bort med et Pust fra min Mund.

Moſer.

Ja, hvis du ſaa ogſaa lige ſaa let kunde bortblæſe den Torden, der med tituſendfoldig Centnervægt vil falde paa din hovmodige Sjæl! Denne alvidende Gud, ſom du Daare og Skurk tilintetgjør midt i hans Verden, behøver ikke at retfærdiggjøre ſig gjennem Støvets Mund. Han er lige ſaa ſtor i dine tyranniſke Gjerninger ſom i alle den ſejrende Dyds Smil.

Franz.

Ualmindelig godt, Præſtemand! Saadan holder jeg af dig.

Moſer.

Jeg ſtaar her i en større Herres Tjeneſte og taler med en, der er Orm ſom jeg, og hvem jeg ikke bryder mig om at behage. Rigtig nok maatte jeg kunne gjøre Mirakler, hvis jeg vilde fravriſte din ſtædige Ondſkab en Tilſtaaelſe; — men naar din Overbevisning er ſaa faſt, hvorfor har du ſaa ladet mig kalde? Siig mig dog, hvorfor har du ladet mig kalde ved Midnatstid?

Franz.

Fordi jeg kjeder mig og ikke har Lyſt til at ſpille Skak for Øjeblikket. Jeg vil have Løjer og mundhugges med Præſter. Med Skrækken alene ſkal du ikke berøve mig mit Mod. Jeg veed nok, at den, der er kommet til kort her nede, haaber paa Evigheden; men han bliver ſkammelig ſnydt. Jeg

har altid lært, at vort Væsen ikke er andet end en Bevægelse i Blodet, og at med den sidste Blodsdraabe flyder ogsaa Aand og Tanke bort. Aanden er med til alle Legemets Svagheder, vil den ikke ogsaa gaa i Staa, naar Legemet ødelægges? Mon den ikke fordamper, naar Legemet raadner? Naar en Vanddraabe løber fejl i din Hjærne, saa gjør dit Liv en pludselig Pavse, der nærmest grænser til Ikkeværen, og hvis Fortsættelse er Døden. Følelse er en Svingning af nogle Strænge, og det knuste Klaver toner ikke mere. Naar jeg lader mine syv Slotte sløjfe, naar jeg slaar denne Venus i Stykker, saa har der været Symmetri og Skjønhed. Se, det er eders udødelige Sjæl!

Moser.

Det er eders Fortvivlelses Filosofi. Men eders eget Hjærte, som under disse Beviser slaar ængsteligt bævende mod eders Ribben, gjør eder til Løgner. Disse Spindelvæv af Systemer blive sønderrevne alene ved de Ord: „Du skal dø!" — Jeg opfordrer jer til følgende Prøve: hvis I staar fast selv i Døden, hvis eders Grundsætninger selv da ikke lader eder i Stikken, saa har I vundet; men hvis det mindste Gys griber jer i Døden, da ve eder! da har I taget fejl.

Franz
(forvirret).

Hvis det mindste Gys griber mig i Døden?

Moſer.

Jeg har vel nok ſet flere af den Slags elendige, ſom lige til dette Punkt viſte en kæmpemæssig Trods mod Sandheden; men i Døden flagrer Vildfarelſen bort. Jeg vil ſtaa ved eders Seng, naar I dør — jeg gad ſe en Tyran gaa bort — jeg ſkal ſtaa der og ſe eder ſtift ind i Øjet, naar Lægen griber eders kolde, vaade Haand og næppe mere kan finde den hendøende Puls og ſer op og med hint ſtrækkelige Skuldertræk ſiger til eder: „Menneſkelig Hjælp er forgæves!“ Vogt eder da, o vogt eder da for, at I ikke kommer til at ſe ud ſom Richard og Nero!

Franz.

Nej, nej!

Moſer.

Ogſaa dette Nej bliver da til et hylende Ja. — En indre Domſtol, ſom I ikke paa nogen Maade kan beſtikke ved ſkeptiſke Grublerier, vil da vaagne og holde Dom over eder. Men det bliver en Opvaagnen ſom den levende begravedes i Kirkegaardens Bug; det bliver en Uvilje ſom Selvmorderens, naar han allerede har tilføjet ſig det dødelige Slag og angrer det, — det bliver et Lyn, ſom flammer op over eders Livs Midnat; — det bliver eet Blik, og hvis I ſaa endnu ſtaar faſt, ſaa har I vundet.

Franz
(gaar uroligt op og ned).

Præſteſludder Præſteſludder!

Moser.

For første Gang vil en Evigheds Sværd gjennembore eders Sjæl, og da for første Gang for sent. — Tanken Gud vækker en frygtelig Nabo, hans Navn er Dommeren. Moor, I har tusende Liv i eders Haand, og af disse tusend har I gjort ni hundrede og ni og halvfemsindstyve ulykkelige. I at være en Nero fattes jer kun det romerske Rige og i at være en Pizarro kun Peru. Tror I nu, maa jeg spørge, at Gud vil tillade, at et eneste Menneske raser i hans Verden som en vanvittig Tyran og vender op og ned paa alt? Tror I, at disse ni hundrede ni og halvfemsindstyve kun er til for at være Dukker, som I kan drive eders sataniske Spil med? Nej, tro ikke det! Hvert Minut, som I har ødelagt for dem, hver Glæde, som I har forgiftet for dem, hver Fuldkommenhed, som I har umuliggjort for dem, vil han en Gang kræve jer til Regnskab for, og hvis I da kan svare ham, saa vil jeg sige, I har vundet.

Franz.

Ikke mere, ikke et Ord mere! Jeg vil ikke finde mig i dine galdegrønne Tuner.

Moser.

Der er en frygtelig skjøn Ligevægt i Menneskenes Skæbne. Naar Vægtskaalen synker i dette Liv, vil den stige højt i hint, og naar den stiger i dette, vil den falde til Jorden i hint. Hvad der

var timelige Lidelser her, bliver hisset evig Triumf, og hvad der var endelig Triumf her, bliver hisset til evig, uendelig Fortvivlelse.

Franz
(farer vildt løs paa ham).

Saa gid Tordenen slaa dig med Stumhed, du Løgner! Jeg skal rive din forbandede Tunge ud af Halsen paa dig!

Moser.

Føler I allerede Sandhedens Byrde? Jeg har jo endnu ikke sagt noget om Beviser. Lad mig først komme med Beviserne —

Franz.

Ti! Gaa til Helvede med dine Beviser! Sjælen bliver tilintetgjort, siger jeg dig, og det kan du ikke svare mig paa!

Moser.

Derfor hyler ogsaa Afgrundens Aander; men han der oppe i Himlen ryster paa Hovedet. Tror I, at I kan undgaa Gjengjælderens Arm i Intethedens øde Rige? Og foer I til Himlen, saa er han der, og beredte I jert Leje i Helvede, saa er han atter der, og sagde I til Natten: „Indhyld mig!“ og til Mørket: „Skjul mig!“ saa vilde Mørket lyse omkring jer, og Midnatten, som omgav den fordømte, vilde blive til Dag — men eders udøde-

lige Aand krymper sig under Ordet og sejrer over den blinde Tanke.

Franz.

Men jeg vil ikke være udødelig — lad den, der vil, være det, jeg skal ikke hindre det. Jeg skal tvinge ham til at tilintetgjøre mig, jeg vil tirre ham til Raseri, for at han i sit Raseri kan tilintetgjøre mig. Siig mig, hvilken er den største Synd og den, der gjør ham mest forbitret?

Moser.

Jeg kjender kun to. Men de blive ikke begaaede af Mennesker, og Mennesker ane dem ikke.

Franz.

Hvad er det for to?

Moser
(betydningsfuldt).

Fadermord hedder den ene, Brodermord den anden. — Hvorfor bliver I paa en Gang saa bleg?

Franz.

Hvad behager, gamle? Er du i Forbund med Himlen eller med Helvede? Hvem har sagt dig det?

Moser.

Ve den, der har dem begge paa sin Samvittighed! Det var bedre for ham, at han aldrig

var født! Men vær rolig, I har hverken Fader eller Broder mere!

Franz.

Hvad? Kjender du ingen større? Tænk dig om enduu en Gang. — Der er Død, Himmel, Evighed, Fordømmelse i Pustet fra din Mund. — Er der ikke en eneste større?

Moser.

Ikke en eneste større.

Franz
(falder tilbage i en Stol).

Tilintetgjørelse! Tilintetgjørelse!

Moser.

Glæd jer, glæd jer dog! Pris jer lykkelig! — Trods alle eders gyselige Gjerninger er I dog en Helgen i Sammenligning med Fadermorderen. En Forbandelse, der rammer eder, er i Sammenligning med den, der venter Fadermorderen, en Kjærlighedssang — Gjengjældelsen —

Franz
(springer op).

Gaa Fanden i Vold, din Ugle! Hvem har bedt dig om at komme her op? Gaa, siger jeg, eller jeg gjennemborer dig!

Moſer.

Kan Præſteſludder bringe ſaadan en Filoſof i Harniſk? Blæs det dog bort med et Puſt fra eders Mund!

(Han gaar.)

(Franz kaſter ſig uroligt frem og tilbage i Stolen. Lang Pavſe. En Tjener kommer hurtigt ind.)

Tjeneren.

Amalia er flygtet; Greven er pludſelig forſvundet.

(Daniel kommer ængſtelig.)

Daniel.

Naadige Herre, en Trop vilde Ryttere kommer ſprængende ned ad Stien og raaber: „Mord, Mord!“ — Hele Landsbyen er alarmeret.

Franz.

Gaa og lad alle Klokker ringe Folk ſammen, alle ſkal møde i Kirken — falde paa Knæ — bede for mig — alle Fanger ſkal være fri, jeg vil give de fattige alt dobbelt og tredobbelt tilbage, jeg vil — ſaa gaa dog — kald dog paa min Skriftefader, ſaa han kan velſigne mine Synder væk — er du endnu ikke gaaet?

(Støjen bliver ſtærkere.)

Daniel.

Gud tilgive mig arme Synder! Hvordan ſkal jeg rime det ſammen? I har jo hidtil altid blæſt

den kjære Bøn et Stykke, og kastet mig saa mangen Postil og Bibelbog i Hovedet, naar I greb mig ved Bønnen —

Franz.

Jeg vil ikke høre mere om det! — Døden ser du? Døden! — Det bliver for sent! (Man hører Schweizer larme.) Bed dog, bed!

Daniel.

Jeg har altid sagt jer det. — I foragter den kjære Bøn — men pas paa, pas paa, naar I er i Nød, naar det kniber, saa vil I give al Verdens Skatte for et kristeligt Suk. — Ser I det? I skjældte mig ud! Nu har I det saa godt! Kan I se?

Franz
(omfavner ham heftigt).

Tilgiv mig, kjære, søde Daniel, tilgiv mig — jeg skal klæde dig fra Top til Taa — saa bed dog — jeg skal udstyre dig som en Brudgom — jeg skal — saa bed dog — jeg besværger dig — paa mine Knæ. — I Fandens Navn, saa bed da!
(Tummel uden for, Raab og Skrig.)

Schweizer
(uden for).

Gaa paa! Slaa ihjel! Bryd ind! Jeg ser Lys! Der maa han være!

Franz
(paa Knæ).

Hør mig bede, Gud i Himlen! — Det er den første Gang — det skal sikkert heller aldrig ske mere! — Hør mig, Gud i Himlen!

Daniel.

Store Gud, hvad er det, I siger? Det er jo en ugudelig Bøn!

(Folkeopløb.)

Folk
(uden for).

Tyve! Mordere! Hvem er det, der larmer saa skrækkeligt paa denne Tid af Natten?

Schweizer
(stadig uden for).

Slaa dem tilbage, Kammerat! — Det er Djævelen, som vil hente jeres Herre! — Hvor er Schwarz og hans Folk? — Omring Slottet, Grimm! — Storm Ringmuren!

Grimm.

Hent Brænde — vi skal der op eller have ham her ned! — Jeg kaster Ild ind i hans Sale.

Franz
(beder).

Jeg har ikke været en almindelig Morder, kjære Herre Gud, — jeg har aldrig givet mig af med Smaating, kjære Herre Gud —

Daniel.

Gud være os naadig! Selv hans Bønner blive til Synd.

(Der flyve Stene og Brande omkring. Ruderne falde. Der er Ild i Slottet.)

Franz.

Jeg kan ikke bede! — Her, her! (Han peger paa sit Bryst og sin Pande.) Alt er saa øde, — saa visent. (Rejser sig.) Nej, jeg vil ikke bede — denne Sejer skal Himlen ikke vinde, saaledes skal Helvede ikke spotte mig —

Daniel.

Jesus Maria! Hjælp — red — hele Slottet staar i Flammer!

Franz.

Tag denne Kaarde! Hurtigt! Jag den bag fra ind i Kroppen paa mig, saa disse Skurke ikke komme og drive Spot med mig.

(Ilden tager Overhaand.)

Daniel.

Det bevare Gud mig for! Jeg har ikke Lyst til at befordre nogen for tidligt til Himlen, og langt mindre for tidligt til —

(Han gaar.)

Franz

(stirrer stift efter ham, efter en Pavse.)

Til Helvede, vilde du nok sige! — Ja, jeg mærker saadant noget — (Som vanvittig.) Er det dets

klare Triller? Hører jeg jer hvisle, I Afgrundens Ogler? — De trænge her op — storme Porten. — Hvorfor er jeg bange for denne borende Spids? Døren knager — giver efter — der er ingen Udvej! — Ha! saa forbarm du dig over mig!

(Han river sin Guldhattesnor af og kvæler sig.)

(Schweizer med sine Folk.)

Schweizer.

Mordcanaille! hvor er du? — Saa I, hvor de rendte? — Har han saa faa Venner? — Hvor er det Dyr krøbet i Skjul?

Grimm

(støder mod Liget).

Vent lidt, hvad er det, der ligger i Vejen her? Lys for mig —

Schwarz.

Han er kommet os i Forkjøbet. Stik jeres Sværd i Skeden! Her ligger han kreperet som en Kat.

Schweizer.

Er han død? Hvad? Død? Død uden mig? — Det er Løgn, siger jeg! — Pas paa, hvor hurtigt han skal komme paa Benene! (Rusker i ham.) Hej, du der! Her er en Fader at myrde!

Grimm.

Gjør dig ingen Ulejlighed! Han er saa død som en Sild.

Schweizer

(gaar bort fra ham).

Ja! Han glæder sig ikke mere. — Han er saa død som en Sild. — Gaa tilbage og siig til min Kaptejn: Han er saa død som en Sild! — mig ser han ikke mere.

(Skyder sig en Kugle for Panden.)

Anden Scene.

(Skuepladsen som i sidste Scene af forrige Akt.)

Den gamle Moor (sidder paa en Sten). Karl Moor (lige over for). Røvere (rundt omkring i Skoven).

Karl Moor.

Kommer han endnu ikke?

(Slaar med sin Dolk mod en Sten, saa der flyver Gnister.)

Den gamle Moor.

Tilgivelse være hans Straf — min Hævn dobbelt Kjærlighed.

Karl Moor.

Nej, ved min forbitrede Sjæl! Det skal ikke være saa. Det vil jeg ikke have. Han skal slæbe den store Skjændselsgjerning med sig over

Evigheden! — Til hvad Nytte har jeg ellers ombragt ham?

Den gamle Moor
(brister i Graad).

Ak, mit Barn!

Karl Moor.

Hvad? — Du græder for hans Skyld? — her ved dette Taarn?

Den gamle Moor.

Forbarmelse! ak, Forbarmelse! (Vrider heftigt sine Hænder.) Nu — nu bliver mit Barn dømt!

Karl Moor
(forskrækket).

Hvilket af dem?

Den gamle Moor.

Hvad er det for et Spørgsmaal?

Karl Moor.

Det har intet at sige!

Den gamle Moor.

Er du kommet for at istemme en haanlig Latter over min Jammer?

Karl Moor.

Forræderske Samvittighed! — Bryd jer ikke om min Snak.

Den gamle Moor.

Jo, jeg har pint en Søn, og en Søn maatte pine mig igjen, det er Guds Finger! — Min Karl! min Karl! Hvis du svæver hist oppe i Fredens Klædebon! Tilgiv mig, ak tilgiv mig!

Karl Moor
(hurtigt).

Han tilgiver jer! (Slaaet af en Tanke.) Hvis han fortjener at kaldes eders Søn — maa han tilgive eder.

Den gamle Moor.

Ak! Han var for prægtig til mig. — Men jeg vil møde ham med mine Taarer, mine søvnløse Nætter, mine kvalfulde Drømme, jeg vil omfavne hans Knæ — raabe — raabe højt: „Jeg har syndet imod Himlen og for dig. Jeg er ikke værdig til, at du kalder mig Fader."

Karl Moor
(dybt rørt).

Holdt I meget af jer anden Søn?

Den gamle Moor.

Det veed du, Himmel! Hvorfor lod jeg mig bedaare af en ond Søns Rænker? Som en højt priist Fader vandrede jeg omkring mellem Menneskenes Fædre. Jeg var omgivet af skjønne, blomstrende, haabefulde Børn. Men — ak, den ulykkalige Time! — den onde Aand foer ned i min anden

Søns Hjærte, jeg troede Slangen — begge mine Børn er fortabte.

(Skjuler sit Ansigt.)

Karl Moor

(gaar langt bort fra ham).

For evigt fortabte.

Den gamle Moor.

Ak, jeg føler saa dybt, hvad Amalia sagde. Hævnens Aand talte ud af hendes Mund. „Forgjæves vil du udstrække dine døende Hænder efter en Søn, forgjæves vil du indbilde dig, at du trykker Karls varme Haand, han vil ikke staa ved din Seng" —

(Karl Moor rækker ham Haanden med bortvendt Ansigt.)

Den gamle Moor.

Gid du var min Søn Karls Haand! — Men han ligger langt borte i den snævre Bolig, sover allerede den jærnhaarde Søvn, hører ikke min jamrende Stemme. — Ve mig! Dø i et fremmed Menneskes Arme! — Ingen Søn mere — ingen Søn mere, som kan trykke mine Øjne til. —

Karl Moor

(i den heftigste Sindsbevægelse).

Nu maa det være — nu — (Til Røverne.) Forlad mig! Og dog — kan jeg da give ham hans Søn tilbage? — Jeg kan dog ikke give ham hans Søn igjen. — Nej! Jeg vil ikke gjøre det.

Den gamle Moor.

Hvad siger du, min Ven? Hvad var det, du mumlede?

Karl Moor.

Din Søn — ja, gamle Mand — (stammende.) din Søn — er — fortabt for evigt.

Den gamle Moor.

For evigt, siger du?

Karl Moor.

Spørg mig ikke mere! Ja, for evigt!

Den gamle Moor.

Fremmede! Fremmede! Hvorfor fik du mig ud af Taarnet?

Karl Moor.

Hvis jeg nu stjal hans Velsignelse — stjal den som en Tyv og listede mig bort med det guddommelige Bytte? — En Faders Velsignelse, siger man, gaar aldrig tabt.

Den gamle Moor.

Er min Franz ogsaa fortabt?

Karl Moor

(kaster sig ned for ham).

Jeg sønderbrød Slaaen for dit Fangetaarn! — Giv mig din Velsignelse!

Den gamle Moor
(med Smerte).

For at du skulde ødelægge Sønnen, du Faderens Redningsmand! — Se, Guddommen trættes ikke af at vise Medynk, og vi ulykkalige Orme lægge os til at sove med vor Vrede. (Lægger sin Haand paa Røverens Hoved.) Vær lykkelig i samme Grad, som du viser Medynk!

Karl Moor
(rejser sig vemodigt).

Ak — hvor er min Manddomskraft? Disse Sener blive slappe, Dolken glider ud af min Haand.

Den gamle Moor.

Se, hvor godt og hvor lifligt det er, at Brødre bo sammen, som Hermons Dugg, og som den Dugg, der sænker sig over Zions Bjærge. — Lær at fortjene denne himmelske Lyst, unge Mand, og Himlens Engle vil sole sig i din Glans. Din Visdom være de graa Haars Visdom, men dit Hjærte — dit Hjærte være den uskyldige Barndoms Hjærte!

Karl Moor.

Ak, lad mig faa en Forsmag paa denne Vellyst! Kys mig, du herlige Olding!

Den gamle Moor.

Forestil dig, at det er en Faders Kys, saa vil jeg tænke, at jeg kysser min Søn. — Kan du ogsaa græde?

Karl Moor.

Jeg forestillede mig, at det var en Faders Kys! — Ve mig, hvis de nu kom med ham!

(Schweizers Kammerater komme i stumt Sørgetog, med sænkede Hoveder og Ansigterne skjulte.)

Karl Moor.

Himmel!

(Træder sky tilbage og søger at skjule sig. De gaa forbi ham. Han vender sig bort fra dem. Lang Pavse. De standse.)

Grimm

(med dæmpet Røst).

Kaptejn!

(Moor varer ikke, men træder længere tilbage.)

Schwarz.

Kjære Kaptejn!

(Moor viger stadig tilbage.)

Grimm.

Vi er uskyldige, Kaptejn!

Karl Moor

(uden at se hen paa dem).

Hvem er I?

Grimm.

Hvorfor vil du ikke se paa os? Vi er dine trofaste Mænd.

Karl Moor.

Ve eder, hvis I var mig tro!

Grimm.

Vi bringer det sidste Farvel fra din Tjener Schweizer — han kommer aldrig tilbage, din Tjener Schweizer.

Karl Moor

(springer op).

Saa har I altsaa ikke fundet ham?

Schwarz.

Vi fandt ham død.

Karl Moor

(glad).

Hav Tak, du Verdens Styrer! — Omfavn mig, mine Børn! — Nedynk være fra nu af Løsenet! — Nu er ogsaa det overstaaet — alt overstaaet.

(Flere Røvere. Amalia.)

Røverne.

Halløj, halløj! En Fangst, en glimrende Fangst!

Amalia

(med flagrende Haar).

De raabe, at de døde er opstandne, da de hørte hans Stemme — min Morbroder lever i denne Skov. — Hvor er han? Karl! Morbroder! — Ha!

(Styrter hen imod den gamle).

Den gamle Moor.

Amalia! Min Datter! Amalia!

(Trykker hende til sit Bryst.)

Karl Moor

(springer tilbage).

Hvem maner dette Billed frem for mine Øjne?

Amalia

(iler bort fra den gamle, springer hen til Karl Moor og omfavner ham henrykt).

Jeg har ham, I Stjærner! Jeg har ham! —

Karl Moor

(river sig løs; til Røverne).

Bryd op, I der! Ærkefjenden har forraadt mig!

Amalia.

Brudgom! Brudgom! du raser! Af Henrykkelse! Hvorfor er jeg dog saa følelsesløs, saa kold i denne Salighedsrus?

Den gamle Moor

(mander sig op).

Brudgom? Datter! Datter! En Brudgom?

Amalia.

For evigt hans! For evigt, evigt min! — O, I Himlens Magter! Befri mig for denne dræbende Vellyst, saa jeg ikke forgaar under dens Byrde!

Karl Moor.

Riv hende bort fra min Hals! Dræb hende! Dræb ham! Mig! Eder! Alle! Lad hele Verden gaa til Grunde!

(Han vil gaa.)

Amalia.

Hvor vil du hen? Hvad? Elskov! Evighed! Salighed! Uendelighed — og du flyer?

Karl Moor.

Bort, bort! — Ulykſaligſte af alle Brude! — Se ſelv, ſpørg ſelv, hør! — Ulykſaligſte af alle Fædre! Lad mig flygte bort for evigt!

Amalia.

Støt mig! For Guds Skyld, støt mig! — det bliver mørkt for mine Øjne. — Han flyer

Karl Moor.

Det er for ſent! Forgjæves! Din Forbandelſe, Fader! — Spørg mig ikke om mere! — Jeg er, jeg har — din Forbandelſe — Troen paa, at du havde forbandet mig! — Hvem har lokket mig her til? (Gaar med draget Kaarde løs paa Røverne.) Hvem har lokket mig her til, I Afgrundens Kreaturer? Saa forgaa da, Amalia! — Dø, Fader! Dø for tredje Gang ved mig! Dine Redningsmænd er Røvere og Mordere! Din Søn Karl er deres Høvding!

(Den gamle Moor dør. Amalia ſtaar ſtum og ſtiv ſom Billedſtøtte. Hele Banden tier forfærdet.)

Karl Moor
(ude af sig selv).

Deres Sjæl, som jeg kvalte i Elskovsrusen — deres, som jeg knuste i den hellige Søvn, deres — haha! Hører I Krudttaarnet knalde over Barselkvindernes Hoved? Ser I Flammerne slaa op ved de spæde Børns Vugger? Det er Brudefaklen, det er Bryllupsmusiken — aa, han glemmer ikke, han forstaar at knytte sammen — derfor bort med Elskovens Salighed fra mig! Derfor bliver Elskov til Pinsel for mig! Det er Gjengjældelse!

Amalia.

Det er sandt! Hersker i Himlen! Det er sandt! — Hvad har jeg gjort, jeg uskyldige Lam? Jeg har elsket ham!

Røver Moor.

Det er mere, end en Mand kan bære. Jeg har hørt Døden pibe mig i Møde fra mere end tusend Bøsser og er ikke veget en Fodsbred, skal jeg nu først lære at bæve som en Kvinde? Bæve for en Kvinde? — Nej, en Kvinde bringer ikke min Manddom til at vakle. — Blod, Blod! Det er kun et Anfald af Kvindagtighed — jeg maa drikke Blod, saa gaar det over.

(Han vil flygte.)

Amalia
(falder ham om Halsen).

Morder! Djævel! Jeg kan ikke slippe dig.

Karl Moor
(slynger hende bort fra sig).

Bort, falske Slange, du vil haane en vanvittig — men jeg trodser den tyranniske Skæbne. — Hvad? Du græder? Aa, I letfærdige, ondskabsfulde Stjærner! Hun lader, som om hun græder, som om der var en Sjæl, der græd for mig! (Amalia falder ham om Halsen.) Hvad er det? Hun spytter ikke paa mig, hun støder mig ikke fra sig — Amalia! Har du glemt? Veed du ogsaa, hvem du omfavner?

Amalia.

Eneste! Uadskillelige!

Karl Moor
(betages af begejstret Fryd).

Hun tilgiver mig, hun elsker mig! Jeg er ren som Himlens Æther! Hun elsker mig! — Med Taarer takker jeg dig, du medynksfulde i Himlen! (Han falder paa Knæ og græder heftigt.) Freden er vendt tilbage til min Sjæl, Kvalerne har raset ud, Helvede er ikke mere. — Se, ak se, Lysets Børn omfavne grædende de grædende Djævle! — (staar op og taler til Røverne.) Men saa græd dog ogsaa I! Græd, græd, I er jo saa lykkelige. — O, Amalia, Amalia, Amalia!

(Han kysser hende inderligt, de blive staaende i tavs Omfavnelse.)

En Røver
(træder forbitret frem.)

Holdt, Forræder! — Slip strax med den Arm

— eller jeg skal sige dig et Ord, som skal skingre i dine Øren og faa dine Tænder til at klapre af Forfærdelse!

(Strækker sit Sværd ind imellem dem.)

En gammel Røver.

Tænk paa de bøhmiske Skove! Hører du? Ræddes du? — Du skal tænke paa de bøhmiske Skove! Troløse, hvad er der blevet af dine Eder? Glemmer man Saar saa snart? Den Gang, da vi satte Lykke, Ære og Liv paa Spil for dig, da vi stod fast som en Mur, som Skjolde modtog de Hug, der bleve rettede mod dig — hævede du da ikke din Haand i Vejret til en dyr Ed, svor du ikke, at du aldrig vilde forlade os, lige som vi heller ikke har forladt dig? — Æreløse! Mensvorne! Vil du svigte os, fordi en Skjøge slæber?

En tredje Røver.

Tvi over Meneden! Den ofrede Rollers Aand, som du har tvunget frem fra Dødsriget som Vidne, vil rødme over din Fejghed og stige væbnet op af sin Grav for at tugte dig.

Røverne

(idet de rive deres Klæder op).

Se her! Se her! Kjender du disse Ar? Du er vor! Med vort Hjærteblod har vi kjøbt dig til vor livegne, du er vor, selv om saa Ærkeengelen Mikael skulde komme i Tvekamp med Moloch!

— Af Sted sammen med os! Offer for Offer! Amalia for Røverbanden!

Karl Moor
(slipper hendes Haand).

Det er forbi! — Jeg vilde vende om og gaa til min Fader; men Styreren i Himlen sagde, at det ikke skulde være saaledes. (Koldt). Jeg svaghjærnede Daare, hvorfor vilde jeg ogsaa gjøre det? Kan da en stor Synder vende om? En stor Synder kan aldrig vende om, det kunde jeg have vidst for længe siden. — Vær rolig, jeg beder dig, vær rolig! Saaledes er det jo ogsaa rigtigt! — Jeg har ikke villet, da han søgte mig; nu da jeg søger ham, vil han ikke. Hvad er rimeligere? Rul dog ikke saaledes med Øjnene. — Han trænger jo ikke til mig. Har han ikke Skabninger i Massevis? Han kan saa godt undvære een, og denne ene er nu jeg. — Kom Kammerater!

Amalia
(trækker ham tilbage).

Holdt! Holdt! Et Stød! Et Dødsstød! Atter forladt! Drag dit Sværd og forbarm dig over mig!

Karl Moor.

Forbarmelsen er flygtet til Bjørnene, — jeg dræber dig ikke!

Amalia
(omfavner hans Knæ).

For Guds Skyld, for al Barmhjærtigheds

Skyld! Jeg forlanger jo ikke mere Kjærlighed, jeg veed jo nok, at vore Stjærner hist oppe fly fjendtligt for hinanden. — Jeg beder kun om Døden. — Forladt, forladt! Tag dette Ord i hele dets forfærdelige Fylde, forladt! Jeg kan ikke bære det. Du ser jo, det kan ingen Kvinde bære. Jeg beder kun om Døden! Se, min Haand skjælver! Jeg har ikke Mod til selv at støde til. Jeg er bange for det funklende Staal, — for dig er det jo saa let, saa let; du er jo en Mester i at myrde; drag dit Sværd, og jeg er lykkelig!

Karl Moor.

Vil du alene være lykkelig? Bort med dig! — Jeg dræber ingen Kvinde!

Amalia.

Ak, Morder! Du kan kun dræbe de lykkelige; du gaar forbi de livstrætte! (Kryber hen til Røverne.) Saa forbarm I jer da over mig, I Bødlens Disciple! — Der er en saa blodtørstig Medlidenhed i eders Blikke, at den er en Trøst for den ulykkelige. — Eders Mester er en forfængelig, fejg Praler!

Karl Moor.

Hvad siger du, Kvinde?

(Røverne vende sig bort.)

Amalia.

Har jeg ingen Ven, heller ikke en Ven blandt disse? (Hun rejser sig.) Nu vel da, saa lad Dido lære mig at dø!

(Hun vil gaa, en Røver sigter paa hende.)

Karl Moor.

Holdt! Vov det — Moors elskede skal kun dø ved Moor!

(Han dræber hende.)

Røverne.

Kaptejn, Kaptejn! Hvad er det, du gjør? Er du bleven vanvittig?

Karl Moor

(ser paa Liget med stift Blik).

Hun er ramt! Endnu denne Krampetrækning, saa er det forbi. — Naa, kan I se? Har I endnu mere at fordre? I ofrede et Liv for mig, et Liv, der allerede ikke længer var eders, et Liv fuldt af Afskyelighed og Skjændsel. — Jeg har myrdet en Engel for eders Skyld. Ikke sandt? Kan I se? Er I nu tilfreds?

Grimm.

Du har betalt din Gjæld med Aagerrenter. Du har gjort, hvad ingen Mand vilde gjøre for sin Ære. Kom nu med!

Karl Moor.

Siger Du det? Ikke sandt, en Helgenindes Liv for Gavtyves Liv, det er et ulige Bytte? — O, jeg siger jer, hvis hver enkelt af jer gik op paa Skafottet og lod det ene Stykke Kjød efter det andet rykke ud af sig med en glødende Tang, saa Pinslerne varede elleve Sommerdage, det vilde ikke opveje disse Taarer. (Med bitter Latter.) Arrene! De bøhmiske Skove! Ja, ja! Dette maatte rigtig nok betales.

Schwarz.

Vær rolig, Kaptejn! Kom med os, det Syn er ikke godt for dig. Før os videre!

Karl Moor.

Holdt — endnu et Ord, før vi gaa videre. — Mærk jer det, I skadefro Rakkerknægte, som lyde mit barbariske Vink. — Fra dette Nu af holder jeg op med at være eders Kaptejn. — Med Skam og Gru nedlægger jeg her denne blodige Stav, under hvilken I troede, I var berettigede til at begaa Forbrydelser og at besudle dette himmelske Lys med Mørkets Værker. — Gaa til højre og venstre! — Vi gjør aldrig fælles Sag mere.

Røvere.

Modløse! Hvor er dine højtflyvende Planer? Var det Sæbebobler, som sprang ved en Kvindes Pust?

Karl Moor.

Aa, jeg Tosse, som bildte mig ind at kunne forskjønne Verden ved Gruligheder og opretholde Lovene ved Lovløshed. Jeg kaldte det Hævn og Ret. — Jeg anmasede mig, Forsyn, at slibe Skaarene i dit Sværd ud og at gjøre din Partiskhed god igjen — men — ak, forfængelige Barnagtighed! — nu staar jeg ved Grænseu af et forfærdeligt Liv og erfarer med klaprende Tænder og med Hylen, at to Mennesker som jeg vilde tilintetgjøre den sædelige Verdens hele Bygning. Naade — Naade for den Dreng, der vilde gjøre Indgreb i dine Rettigheder — din alene er Hævnen! Du trænger ikke til Menneskets Haand. Rigtig nok staar det ikke længere i min Magt at indhente Fortiden. — Det, der er ødelagt, er ødelagt for bestandig. — Hvad jeg har styrtet, rejser sig aldrig mere igjen. — Men der er endnu noget tilbage for mig, hvormed jeg kan forsone de krænkede Love og atter helbrede den mishandlede Orden. Den kræver et Offer — et Offer, som udfolder dens ukrænkelige Majestæt for hele Menneskeheden — dette Offer er mig selv. Jeg maa selv dø for den.

Røvere.

Tag Kaarden fra ham — han tager Livet af sig!

Karl Moor.

I Daarer, som er fordømte til evig Blindhed!

Mener I maaske, at en Dødssynd kan veje op imod Dødssynder? Mener I, at Verdens Harmoni vil vinde ved denne ugudelige Mislyd? (Kaster foragteligt sine Vaaben for deres Fødder.) Han skal have mig levende. Jeg gaar for selv at udlevere mig til Øvrigheden.

Røvere

Læg ham i Lænker! Han er bleven vanvittig.

Karl Moor.

Det er ikke, fordi jeg tvivler om, at man vil finde mig, naar den rette Tid er, hvis de højere Magter vil det saa. Men man kunde overrumple mig i Søvne, indhente mig paa Flugten eller gribe mig med Vold og Magt, og saa var den eneste Fortjeneste undsluppen mig, nemlig, at jeg med Vilje døde for Verdensordenens Skyld. Hvorfor skal jeg ligesom en Tyv længer skjule et Liv, der allerede for længe siden er taget fra mig i de himmelske Vogteres Raad?

Røvere.

Lad ham fare! Det er Storhedsvanvid. Han vil ofre sit Liv for den tomme Beundrings Skyld.

Karl Moor.

Man kunde beundre mig for det! (Efter at have tænkt lidt efter.) Jeg mindes at have talt med en fattig

Skjælm, da jeg kom hertil; han arbejder for Dagløn og har elleve levende Børn. — Man har udlovet en Belønning paa tusind Louisdorer til den, der fanger den store Røver levende. Den Mand kan hjælpes

(Han gaar.)